ВІСТІ КОМБАТАНТА

4

ТОРОНТО — НЬЮ-ЙОРК 1985

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 1985 Торонто — Нью-Йорк — ч. 4 (138)

ЗМІСТ

ВІСТІ КОМБАТАНТА

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ

РЕДАКТОРИ: І. Кедрин-Рудницький і д-р М. Малецький

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вовнів Українців в Америці, Головна Управа Брвтства кол. вояків І УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лав, Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді.

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:

United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of 1 Ukrainian Division UNA in association with: Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., Brody-Lev, Inc, Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

Address:

VETERANS' NEWS — P. O. Box 279, Stn. "D", Toronto, Ont., Canada M6P 3J9

Editorial office in USA:

Mr. I. Kedryn-Rudnytsky, 100-E Mongomery St., Jersey City, N. J. 07302 U. S. A.

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам Редакції.

Редакція
застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1985 РІК:

В Канаді річна передплата 15.00 долярів. В США і інших країнах 15.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Англія:
AUFC – K.Q
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG

або:
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ

Австралія:
Mr. N. Vysotsky
P.O. Box 293
Salisbury, S. A.
5108

Коментар

Мирослав Малецький

ЦЕНТР ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЇ

Український центр інформації та документації потрібний негайно. Посилена неприхильна й ворожа кампанія в продовж минулих кількох місяців проти українства взагалі, а в поселенні зокрема, ще раз нагадує й переконує про необхідність такого центру.

Треба пам'ятати, що в сучасній добі на загальне життя, його стиль, на формування опіній й думок, на все, що має вартість в людей і спільнот, має великий, якщо не вирішальний вплив інформація, навіть неправдива, але в пору передана й поширена між загалом. Держави й державні інституції втримують окремі інформаційні центри для інформації своїх громадян; творять їх також в чужих державах, щоб обзнайомлювати їх мешканців про своє життя, його умовини, осяги чи й недоліки. Політичні, наукові, харитативні й комерційні установи й підприємства стараються широко інформувати про себе й свою працю чи продукти. „Пресова конференція" стала щоденним явищем. Інформація поширює відомості про минуле, сучасне й навіть заглядає проґнозами в майбутнє. Інформація з нами всюди: на праці, на відпочинку — читаючи газету, дивлячися на телевізора чи слухаючи радіопередачі. Навіть на найнижчих організаційних щаблях не обійтися без інформаційних листків, обіжників чи бюлетенів. На інформації спирають свої рішення політики, військові й духовні провідники; від неї залежний кожний пересічний чоловік.

Сьогоднішня людина під „обстрілом" інформації цілий день. Маршал МекЛуган писав, що сьогоднішня людина, образово висловлюючися, має ззовні, а не в середині своєї голови, оцю частину мозку, яка сприймає інформації, і тому сама інформація та спосіб її передачі такі важливі.

Інформація — це абстрактне поняття. Воно набирає щойно „тіла" та конкретних форм через об'єкт, про який інформує. Спосіб, інтензивність повторювання та присвячений час передаванні інформації розпоряджують широкою скалею можливостей.В політиці інформація часто, особливо під час виборів, стає пропаґандою полі-

тичної програми чи кандидатів, стараючися переконати виборців й здобути їхні голоси для своєї справи. В промислово-торговельних колах інформація стає реклямою пропонованих услуг і продуктів. Не дивно, що зацікавленні в поширенні певного роду інформації, видаються, як показують статистичні дані, неймовірні суми, наприклад, в США треба видати на виборчу кампанію сенатора пересічно два-три мільйони долярів, а конґресмена — коло півмільйона.

Інформація може бути близько правди, може від правди несвідомо відбігати, може свідомо правду оминати або навіть її перекручувати, й тоді вона стає дезінформацією. В нашій добі дезінформація дуже поширена, нею користуються в першу чергу ідеологічно пов'язані, які ніколи не можуть признати, що дійсність буває інша, не така, яка відбігає чи навіть заперечує їх доктринерські „закони". В різному степені дезінформацією користуються малі, але впливові групи, й у той спосіб маніпулюють публічну опінію так, щоб здобути для своїх групових користей симпатії і підтримку. Врешті дезінформацією послуговуються на величезну скелю країни „народніх демократій", а чемпіоном серед них є Совєтський Союз.

Соціялізм не витримав проби часу. Досі нігде, в чистій формі, як повчали його творці й теоретики, він не знайшов застосування в практичному житті. По нім залишилася сама назва, яка може означати все інше (від національ-соціялізму /нацизму/ Гітлера до наукового совєтського соціялізму „надорозі до комунізму"), тільки не теоретичний соціялізм. Тому його ідеологам треба цю правду оминати, перекручувати, а то й обертати догори ногами.

Впродовж майже 70 років свого існування совєтський режим не зміг забезпечити загалові своїх громадян принаймні зближеного до західнього життєвого рівня. Він не зміг в своїй імперії розв'язати питання національностей. Населення СССР складається принайменше з 15 національностей та понад 100 етнічних груп, що говорять 127 мовами. Ленін обіцяв, що комунізм ґарантуватиме рівність і культурну автономію для всіх. В дійсності Совєтським Союзом керують росіяни, які, — їх дещо більше, ніж 50% всього населення, — займають найкращі й найвпливовіші позиції в армії, бюрократичному апараті й економіці. Тому вони неспокійні за долю своєї імперії. В Україні живе понад 50 мільйонів населення. Його збройний спротив кремлівському режимові вдалося придушити щойно багато років після закінчення війни. Там безупинно зростає націоналізм і ворожість до Росіян.

Про таку дійсність та невідрадний стан імперії годі інформувати правдиво. В парі з тим, в постійному змагу за панування над світом, треба вести боротьбу всіма засобами, включно з розкладанням західніх суспільств зсередини. Тому працює і діє до досконалости доведена совєтська система дезінформації. Її методи різні. Викорис-

товуючи природній страх перед війною, зокрема ядерною, їй вдалося вкорінити серед західніх суспільств подвійні норми оцінки вартостей — зброєння СССР — це очевидно мирний процес, дозброювання американців — це явна підготова до офензивної війни проти СССР.

Совєтській дезінформації вдалося інфільтрувати їхні прибудівки в західньому світі. Вони створили низку організацій, наприклад Світовий конґрес миру, яких вони фінансують і ними керують.

Совєтська дезінформація послуговується фальшивими або пофальшованими документами. Звідомлення американського Постійного парляментарного вибраного комітету* відносно розвідки з 1982 р. подає, що число фальшивих документів, яких знайдено на Заході від 1975-76 рр. більш, ніж подвоїлося.

Совєтські культурні й суспільні леґальні товариства в західньому світі назверх неполітичні, а в дійсності вони є політичним знаряддям, яким маніпулює і керує КҐБ. Вони вможливлюють впливи на людей, які не хотілиби безпосередньо в'язатися з місцевими комуністами чи просовєтськими групами. Вищезгаданий Комітет теж подає, як СССР здобуває політичні впливи через нашептування своєї опінії чужому урядові при допомозі політичних, журналістичних, бізнесових, профспілкових, академічних кіл. Це спосіб посередній, здавалося б, від Москви незалежний. Питоме в таких операціях це те, що чужинець не є рекрутованим безпосередньо аґентом в повному значенні цього слова. Теж є випадки, що така людина несвідомо помагає совєтській справі.

Україна й українці в цілому світі не перестають бути постійним об'єктом совєтської дезінформації. Тих, які мусили покинути батьківщину, обкидується брехливою лайкою — їх називається зрадниками, буржуазними націоналістами, співробітниками західніх розвідок. Мета цієї дезінформації одна — скомпромітувати ім'я людини українського роду в очах співжителів їхніх країн поселення. Минулі місяці принесли ще один наклеп на поселенців, наклеп про співучасть українців у воєнних злочинах. Варт підкреслити, що в цьому випадку совєтська дезінформація притягнула для своєї мети впливові в канадському і американському суспільствах деякі одиниці й групи.

Напади на українців застали нас не приготованими, тому можна почути багато голосів про потребу протидіяння наклепницькій кампанії правдою. Зарисовується концепція створення при СКВУ центру документації і інформації. Осідком його могла б бути одна з наших наукових або культурних інституцій.

---

* House Permanent Select Committee on INTELIGENCE.

Завдання центру документації і інформації не малі й вимагатимуть немалих зусиль і фінансів. З преси відомо, що в українському поселенні існують осередки при організаціях і товариствах, які принагідно й селективно збирають документи й дають інформації. Це далеко неповне на наші потреби. Відомо також, що багато архівного матеріялу є в приватних людей, які не мають змоги його фахово зберігати і тим самим приспішується процес його знищення.

В чужих інституціях теж існує багато матеріялу, що відноситься до українства, який, одначе, не використовується, бо про нього мало відомо. Часто можна почути нарікання, що світ нами мало цікавиться, коли йдеться про наші позитивні сторінки. Помимо совєтської дезінформації на Заході писали правду про голод в Україні в 1930 рр. Недавно один дослідник знайшов у швайцарській пресі („Ноє Цюріхен Зайтунг" і інші) коло 400 статей, які в тих роках правдиво описували трагедію українського народу.

Тому зорганізувати центр документації і інформації та координувати працю вже існуючих осередків стає потребою дня. З фінансуванням його не повинно бути проблеми. Коли усвідомимо собі, скільки дотепер зложили наші поселенці на інституції, якими всі гордимося, як от: церкви, енциклопедії, катедри, інститути і т.п. то напевно найдуться гроші на так важливий для нас центр.

Треба думати, що СКВУ проведе оздоровні статутові реформи й стане ефективною централею українців у поселенні. В цій інституції такий центр знайшов би свого зверхника, опікуна й фінансиста, а фахових людей напевно не бракуватиме.

Значіння центру буде збільшуватися пропорційно до його фаховости, з завданням документувати події, які стосуються України й українців та розповсюднювати ці інформації, як серед нас самих, так і серед наших співжителів і їхніх організацій.

В західньому світі сьогодні такий порядок, що самі зв'язки з впливовими й можніми людьми не вистачають. Ті люди хочуть мати за собою публічну опінію своїх громадян або бодяй більшу їхню частину. В немалій мірі цю публічну опінію оформлюють також медії. Зв'язки з ними на базі виміни серіозної інформації можна й треба поліпшити. Не всі з них наші вороги з „роду й принципу"; дехто напевно не поінформований як слід.

В боротьбі за українську державність такий центр документації і інформації може відіграти дуже важливу ролю, інформуючи про нашу правду й протидіючи ворожій нам дезінформації. Всяка дезінформація в оцінці експертів, аналогічна, процесами інфекції, — вона зароджується, росте й розвивається в темряві, а скоро гине на денному світлі правди.

Сучасне

Іван Кедрин

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

Хто міг припускати, що в 40 років після закінчення Другої світової війни, в 40 років після того, як Перша Українська Дивізія Української Національної Армії помаршувала в сторону західньоальянтських військ і склала зброю американцям і англійцям, і коли згодом колишні члени спершу Дивізії „Галичина" опісля Національної Армії стали повноправними громадянами Англії, Канади і З'єднаних Стейтів — вони, колишні дивізійники, опиняться знову під обстрілом ворожих наклепників і будуть потребувати оборони від людей, які визнають правду. Сорок років — і довгий і у всесвітній історії короткий час. Українські Військові формації з часу Другої світової війни були логічним продовженням тієї збройної боротьби України за свою втрачену державу, яка розпочалась з упадком царату в Росії й австо-угорської монархії. В листопаді 1920 року перестав існувати регулярний військовий фронт Дієвої Армії УНР: рештки тієї Армії переступили тоді Збруч в сторону окупованої польськими військами Східньої Галичини, були роззброєні і опинилися у таборах полонених. Але традиція збройної боротьби не загинула. Власне та традиція стала головним стимулом до творення нових військових формацій, як тільки трапилася найближча нагода. Після того, як спорадичні повстання в Наддніпрянській Україні скінчилися їх ліквідацією, після того, як так званий Другий Зимовий похід скінчився трагедією під Базаром, найближча історична нагода відновлення збройної боротьби за державну Україну трапилася аж у Другій світовій війні.

По нинішній день існує і аж до часу відродження української незалежної держави існуватиме дискусійна проблема: чи треба брати зброю від кожного, хто її дає і в усіх обставинах в ім'я принципу мати за всяку ціну якусь збройну силу — чи такий принцип на базі історичних прецедентів недоцільний. Ця проблема стосується і постання Першої Дивізії „Галичина". Але без уваги на те, чи мудро було творити тоді таку українську добровільну частину по стороні Німеччини, яка на очах програвала і провалювалася, — чи правильно було прийняти всі ті передумови, що їх прийшлося прийняти

від німців, поки вони дали свою згоду на творення Дивізії, не підлягає найменшому сумнівнові, що 1) тодішній український провід мав на увазі виключно можливість повторення прецеденту з листопада 1918 року, коли на ратуші Львова вивішено жовто-блакитний прапор, але не було ще українського регулярного війська і прийшлося блискавично імпровізувати його, творити з нічого. Не відкидаючи можливости повторення такої історичної ситуації тодішні наші відповідальні діячі, цивільні й військові пішли по лінії принципу „брати зброю від кожного і в кожному часі" і взяли ту зброю від німців та погодилися мати на собі німецьку уніформу з українською емблемою „левика". 2) Але не підлягає найменшому сумнівові, що ні один із українських творців Дивізії та ні один з її членів не думав воювати за Німеччину, а воювати за Україну. Найбільші вороги українства і Дивізії зокрема не всилі заперечити, що творці Дивізії і всі її старшини-українці застереглися згори і цупко триматися того застереження, що не вільно їхньої формації вживати на західньому фронті проти альянтів, тільки на східньому фронті проти Совєтського Союзу. І ніщо інше, як оцей яскравий український патріотичний характер і яскрава ворожа антисовєтська настанова стала причиною безпереривного паплюження Дивізії в підсовєтській пресі, особливо в українських рептильках, як „ворогів народу". Насправді це було постійне компліментування Дивізії і її членів, як українських державників, які не визнавали і не визнають ані колишнього „ясного сонічка" Йосифа Вісаріоновіча Сталіна ані його наступників і не визнавали „дружби народів", яка є вивіскою для тюрми народів, якою є СССР.

Сорок років тому закінчилася Друга світова війна і за той час прорідли ряди колишніх членів Першої Української Дивізії Української Національної Армії, а ті, які втішаються ще життям — це посивілі чи полисявілі батьки й дідусі родин. І призабулися вже розпачливі заходи Дивізійників у таборі в Ріміні проти совєтських репатріяційних комісій, — забулися старання, щоби не видавати дивізійників большевикам. Тільки історики порпаються ще у матеріялах, де мова про відвідини табору в Ріміні покійним о-дром Михайлом Ввриком, ЧСВВ, і в доказах на те, яку ролю для добра дивізійників відіграв пок. „архипастир скитальців" тоді ще єпископ, опісля архиєпископ Іван Бучко і поскільки грав тут ролю і яку Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК) своїм меморіялом проти примусової репатріяції та особистими інтервенціями пок. д-ра Володимира Ґалана в англійській командантурі. Загал живучих ще колишніх дивізійників про це вже або не тямить, або не має собі чого морочити голови тими давніми подробицями. Хто, наприклад, тепер ще тямить, що европейський директор ЗУАДК Михайло Родик, за фахом адвокат, масу енергії й адвокатського хисту ужив, щоб переконати верхівку американської організації

ІРО в Німеччині, що хоча Олег Гарматій був членом Дивізії, проте не воював проти альянтів і що тому він, його дружина Марина і діти Оксана й Ігор мають повне право дістати статус „Ді-Пі". Той статус признано їм і це стало прецедентом для видачі віз всім колишнім дивізійникам, які прагнули переїхати до ЗСА чи Канади. Коли знайшлися в Америці доносщики проти колишнього дивізійника Мирослава Прончака, то ньюйорський адвокат Михайло Пізнак (ще, славити Бога, в живих) довів справу аж до Найвищого Суду і виграв її: Найвищий Суд визнав, що затаєння приналежности до Дивізії було виправдане острахом перед видачею його большевикам, від яких грозила йому смерть, — і Найвищий Суд в Америці посередньо признав, що Дивізія не була формацією проти західніх альянтів.

Але колишні дивізійники стали в трьох англомовних країнах — Англії, Канаді й Америці — найактивнішим українським патріотичним елементом середущої генерації, заснували свою сильну організацію, військово-громадський журнал і деякі з них добилися найвищих становищ у громаді. І тому поки у світі живе ще бодай один колишній дивізійник, то він кістю в горлі і сіллю в оці тих, які створили імперію від Велтави по Тихий океан і від Білого по Чорне море. 40-карічні роковини закінчення Другої світової війни видалися ворогам України доброю нагодою для наклепницької кампанії. Не вдалося здискредитувати американського президента за його відвідини військового кладовища в Західній Німеччині, де були поховонені також поляглі члени формації „Ваффен СС". Популярність Реґена зросла. Свідома злоба або просто анальфабетизм не орієнтувався і все ще не орієнтується, що таке колишня гітлерська „СС-Зіхергайтсполіцай" та що „Ваффен СС". Ці дві літери „СС" це в очах Візенталя у Відні, який з вдячністю приймає всякі пофальшовані в КҐБ документи, і упередженої англомовної преси — все що є „СС" — це погромщики, вбивників жидів, співробітники нацистських звірств з цілим голокостом включно.

І пішла відома читачам кампанія проти колишніх членів І УД УНА, при чому на послугах тієї кампанії опинилися навіть такі поважані часописи, як торонтський „Ґлоб енд Мейл". Але кожна акція породжує реакцію. І кожне перетягнення струни вдаряє буменранґом по атакуючому. Масова спонтанна реакція обурених українців виявила, що колишні члени Дивізії це кість від кости і кров від крови українського народу і що все українське поселення, вся українська вільна громада, зокрема й та особливо в Канаді й Америці, стовідсотково солідаризується з колишніми Дивізийниками. Справа перестала бути зневагою тільки однієї групи населення в Канаді. Справа стала всеканадійською політичною проблемою, бо всі інші етнічні групи, зрозуміло, що тут далекий чужинецький режисер б'є по канадських громадянах.. І тому цілком логічно — останні опити

виявили упадок популярности консервативного уряду прем'єра Мальруні. особисто Мальруні — прихильник українців, брав участь у 4-му СКВУ і він безумовно не солідаризується з тими необережними в етнічних справах (зокрема в історії Сходу Европи) непоінформованими своїми підвалинами, які в корені не задусили тієї ворожої затії. Ініціятори тієї протиукраїнської кампанії не передбачили теж, що така кампанія підштовхне різних діячів, різних наукових дослідників, до пошуків за правдою.

Перед нами саме одна така книжка*, яка є своєрідною ревеляцією. Її автор — Річард Ляндвер — за прізвищем мабуть німецького роду, але американець.

Ніде у своїй книжці не зраджує, в якій армії був старшиною: а що був військовим видно з усього його писання, із першорядного знання військової термінології та всеї, так мовити, військової апаратури. Написав вже раніше дві книжки військово-історичного характеру — обидві англійською мовою у тому самому американському видавництві, одну „Зброя СС і Битва за Европу" і другу „Флямандські добровольці 1941-1945". Цікавиться спеціяльно чужонаціональними формаціями добровільців в німецькій армії у Другій Світовій війні. Не пише, чи сам знає українську мову, чи тільки користувався допомогою від українців. У бібльографії покликується м.і. на твори Олега Лисяка, Тиса-Крохмалюка, Павла Шандрука, Василя Вериги, Зенона Зеленого, на англомовну Енциклопедію українознавства і цілу низку англомовних видань. Цікаво, що не згадує про першорядний збірник під редакцією Всеволода Будого „Ріміні". У тексті є 124 світлин на 223-ох сторінках.

Окремі світлини: В. Кубійовича, трьох діячів з яких найвиразніше пізнати Осипа Навроцького Миколи Палієнка, кількакратно Дмитра Палієва (також у розмові з ген. Фрайтаґом), Юрія Крохмалюка, П. Силенка, Любомира Макарушки, Гончаренка, двох неназваних жінок з протилетунської артилерії, Павла Шандрука, Архиєпископа Бучка, генерала Крата ... Тут вичислено тільки українців — промовчано численні світлини німців. Про військову фаховість автора свідчать теж карти різних фаз битви під Бродами. Це взагалі перший твір, в якому так докладно і так детально описаний бій під Бродами, день за днем, включно з проривом решток Дивізії.

У книжці є чимало пропуски.

Немає в літературі важливих для історії Дивізії тритомових спогадів Костя Паньківського і взагалі нічого про нього не згадується. Не згадується теж про заходи в справі полонених в Ріміні д-ра Володимира Ґалана. Нема згадки про „Вісті Комбатанта". Але сама книжка почавши від заголовку „Борці за волю" і прегарної кольорової обкладинки — дивізійник з ручною гранатою із „левиком" на комірі та окремо великий лев на жовто-блакитному тлі —

вся книжка просто дише приязню до українців і ворожістю супроти Москви. Ціла книжка — це одна велика оборона Першої Дивізії проти закиду німецького коляборантства. Автор накреслює історію Дивізії від першого меморіялу В. Кубійовича в тій справі аж до капітуляції решток Дивізії перед західніми аліянтами. Перший раз проголошено документ: „Райхфюрера" Гайнріха Гіммлера, наказ з 14 липня 1943 року, в якому він, Гімлер, забороняє вживати слово „українець" „український" у зв'язку з „українською Дивізією". Автор гостро критикує надмірне насичення команадного складу Дивізії німецькими старшинами. Ставить надзвичайно високо бойову і моральну вартість Дивізії як цілости і її окремих вояків. Подає докладну статистику зголошених і признає, що під Бродами було поляглих і ранених та загинулих в акції кругло 7.000 осіб. Автор протиставить в позитивному світлі Дивізію діям совєтських військ.

Технічно книжка видана люксусово. Не подано, де її можна придбати і яка її ціна. Подано тільки адресу видавництва.

Можна замовляти в адміністрації ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА. Ціна: 25.- ам. дол. або 35.- кан. дол.

Ярослав Курдидик

ВІЙНА ВИРІШИТЬСЯ В АРКТИЧНИХ МОРСЬКИХ ГЛИБИНАХ

Всі обговорювання про евентуальну майбутню ядерну війну зводяться здебільшого до переповідування дій, які готові відбутися на суходолі, враховуючи сюди найрізнорідніші види звичайної зброї і ракет, аж до протиракетної оборони включно.

Друга світова війна лишила по собі досить широкі звітування про бойові дії морської фльоти, а в тому числі навіть і про більші зудари між зосередженими морськими наводними одиницями. Але водночас, ми дуже мало знаємо про будь-які більші зудари між підводними човнами.

І якраз брак досвіду з бойових дій підводних човнів готовий примусити США ввести докорінні зміни у їхній морській стратегії. Це може дати причину до поступового пересунення більшої кіль-

кости совєтських наймодерніших підводних човнів, вивінуваних у міжконтинентальні ракети, з Атлянтійського і Тихого океанів, поближче до свого материка, або уточнюючи, до Арктичного океану.

В журналах „Навал Вор Калледж Рівю" можна зустрінути вельми цікаві повідомлення про ці, зовсім нові щодо своєї форми і тактики, совєтські майбутні „морські підводні операції". Теперішній американській фльоті може не буде так легко засвоїти собі ці нові підводні бойові „переставлення". Але, як подають американські розвідчі джерела, — нам, мовляв, накинув ворог цю скомпліковану проблему і ми — хоч-не-хоч, — будемо примушені зайняти до неї становище і вже заздалегідь розпочинати підготовляти відповідні успішні „стратегічні протиудари".

Обидві сторони, тобто США і СРСР, мають дещо відмінні типи деяких підводних човнів. Між ними є найбільше таких, які призначені для знищування надводних кораблів торпедами і ракетами.

США мають 93 ядерних нападних і 5 „дізельських" підводних човнів. СРСР має 112 ядерних нападних і 168 „дізельських" підводних човнів — разом 280. При цьому слід вияснити, що між ними вирізнюється окрема кляса досить поємистих підводних човнів, вивінуваних головним чином у міжконтинентальні ракети із засяжністю навіть і до кількох тисяч миль. США мають такого типу 36, а СРСР — 62.

Майбутні морські війни будуть зовсім інші, як ми привикли собі уявляти. У майбутніх морських баталіях обидві воюючі сторони будуть намагатися найперше знищити підводні човни, озброєні в міжконтинентальні ракети.

До найбільших осягів підводних човнів слід зарахувати їхню підводну швидкість і, як тепер виявилося, деякі совєтські підводні човни типу „Альфа", можуть розвинути навіть і до 50-60 миль на годину. І дальше, незабаром всі світові мор'я будуть заповнені найрізноріднішими електронічними приладдями, починаючи від могутніх підводних мікрофонів, призначених спеціяльно для викликування „голосово-переємних заколотів", щоб таким чином прикривати маршрути своїх човнів і вистрелювання високої скорости торпед. Враз з цими електронічними „заколотниками", діятимуть зовсім протилежні типи сонарних систем, що своєю складною підслуховою апаратурою перевищують всі межі нашої уяви.

Ми знаємо, що кожна модерна флота нормально може переводити надводні або підводні бойові операції. Але тепер є ще і третя можливість, або як її називають — „третя вимірна морська стратегія". Вона то і охоплює собою всі обшири, які постійно окружують „полярно ледяний підбігуновий ковпак".

У „Дефенс Віклі" описано враження і завваження командирів полярних човнів. Вони дуже цікаво змальовують свої спостереження

про ці мало кому досі відомі, підморські глибини. Вони кажуть, що людині важко уявити підводні простори що в них велетенських розмірів ледяні бльоки постійно обтираються одні до одних. Вони заповнюють неугавно своїми пронизливими скреготами гидрофонічні сприймання, які вдечому подібні до зойливо пронизних відгомонів дзвонів або до розторощування дуже поємистих склянних плит.

Зі звітувань підводної обслуги, виявляється теж, що особливо у зимовому сезоні простірність поміж „вічними ледами" і поденням мор'я дуже маліє, начеб то звужується. Командири кажуть, що їм найбільше надоїдає понадмірна напруга у слідкуванні загадковости „підводних долин смерти". Ось, для прикладу, ви в'їдете у такий підводний ледовий „кеньйон", але не знаєте, — чи повернетися з нього ще живим, чи це не буде ваш останній „рейс у вічність?"...

Американські підводні човни мають у цій морській підводній царині — досить довгий і широкий досвід, у цих, яку можна б зхарактеризувати — „потенціяльними бойовими зонами майбуття".

Вся залога ядерного підводного човна мусить бути до максимальних меж обережною у проїздах під полярними ледами. Деякі із цих коридорів є глибокі на 2-3 кільометри і на декілька кільометрів широкі. У зимовій порі цей „сценарій" змінюється і тоді доводиться маневрувати поміж ледами 40-50 метрів товщини.

Частиною майбутньої стратегії США є висилати підводні човни одинцем. Тут враховується і береться до уваги перевагу американських підводних човнів. Перше, що вони є у порівнанні зі совєтськими набагато тихіші, а друге, що вони вивінувані суперсонічними детекторами, які дають їм спроможність відшукати ворога першим і виманеврувати таку позицію, щоби з неї вистрілити першим. Американці мають т. зв. „пасивний сонар", який може найточніше підслухувати, але ж сам не дає ніякого звуку.

Американські човни вивінувані ще додатково в спеціяльні антени і „супер-підсилені комп'ютери", які можуть перехоплювати всі звуки, що походять із „галасу і гамору моря", починаючи від перекликів між китами і дельфінами, аж до всіх наводних і підводних морських одиниць. Ці комп'ютери зуміють дуже шщвидко, „порозділювати і посортувати" всі підморські прояви і дії.

Підводні човни з часів Другої світової війни могли скриватися і перебувати під водою заледве кілька днів і заглиблюватися на 100-200 метрів.

Сучасні ядерні човни можуть перебувати під водою місяцями і занурюватися понад тисячу метрів.

Теперішні сонарні апарати вже настільки вдосконалені та підсилені у своїй чутливості, що навіть найновіші, найкращі і наймодерніші човни не є всилі перед ними заховатися.

Із Центру для морських аналіз в Александрії, США, кажеться, що впоряд зі щораз кращими осягами у підслуховій системі, інша сторона придумує всі найможливіші способи, як би їй відв'язатися від підслухової засяжности та найпевніше заховатися.

Віцеадмірал Н. Тугмен, заступник шефа морських операцій для бойових дій підводних човнів каже, що США мусять бути приготовані до того, щоб пробиватися і діяти глибоко у ворожому морському запіллі. Там підводні човни мусять діяти одинцем у зовсім відокремлених і на свій лад незалежних, здебільшого непередбачених та скомплікованих морських операціях, дослівно по всіх морських просторах. Вони охоплюватимуть Охотське море на східньому побережжі СРСР і поблизу Японії та під полярними ледами. Засяжність їхніх дій буде простягатися теж на води Беренського і Каре морів, на північ від Мурманська, а дальше і це дуже важливе призначення, — їм доведеться пробити якнайглибше у Норвезьке море і там створити постійно діючу, але водночас і „стратегічно рухому перегороду", що, мабуть, буде зложена із наймодерніших і найновіших ядерних підводних човнів типу „Трайдент".

Щоб хоч у деякій мірі дорівняти американській технологічній морській перевазі СРСР намагається надолужити кількістю. І хоч СРСР добився вже трикратно чисельної переваги над американськими човнами й далі будує кожнього року 10-12 нових човнів, — у порівнанні до американських до 4-ох, — в одному однак не вдається наздігнати США, — це у їхній технологічній винахідливості, яка домінуватиме завжди над СРСР.

Велике досягнення, що розвинулося у наводній та підводній системі, це, без сумніву, ядерна зброя. Із теперішнього надводного положення можна вистрілювати ядерні ракети у глибінь мор'я — і навпаки, підводні човни з-під води можуть вистрілювати ракети з чутливою сонарною апаратурою точно до цілі.

І. Блеймі, директор Центру міжнародньої контролі озброєння у Великобританії заявляє, що під час ядерної війни морями оволодіють підводні човни. Першим їхнім завданням, буде знищити у найкоротшому часі всі наводні морські одиниці і таким чином, спаралізувати все постачання морськими засобами.

Деякі відомі морські аналітики мають рацію, коли кажуть, що ніхто не є всилі передбачити ходу чергової війни. Наразі кажеться, немає належного і повного розуміння, що зможе вчинити ядерна зброя. Ми можемо робити різні калькуляції, але все це будуть тільки розрахунки „на клаптиках паперу", і, ніхто не може передбачити „правдивого і дійсного сценарія"

Можна прийняти і такий аспект, що хід майбутній війні надаватимуть морські операції. Після основного, як уже було згадувано, знищення надводної фльоти, розпічнеться „вирішальний двобій",

вже тільки між самими підводними човнами, як, щоби врятуватися, шукатимуть сховищ у підарктичних глибинах.

Дехто твердить, що якраз у цих велетенських морських глибинах, розпічнеться дійсний та остаточний зудар, який готовий вирішити не тільки про володіння над світовими морями, але може і над цілим світом.

Минуле

Василь Федорович

ТИМІШ І РОЗАНДА

Епізод з українсько-молдавських взаємин XVII ст.

Довге, бурхливе сватання і шлюб Тимоша Хмельницького з молдавською княжною Розандою викликали живий інтерес не тільки в Україні, але й у всіх сусідніх країнах, як: Польща, Семигород, Туреччина, Крим і очевидно Молдавія-Волощина. Що більше? Навіть паризька газета „Ґазет де Франс" в листопаді 1952 р. присвятила цій справі окрему увагу.[1]

Тиміш був любимцем свого батька і всего козацтва.[2] Він відзначався видними здібностями, виявляв багато відваги й хоробрости, мав тверду волю й почуття обов'язку. Це зрештою не дивно, він бо виховувався в добрій військовій школі — на Запоріжжі. Тиміш був правою рукою батька, всі покладали на нього великі надії, а сам гетьман зв'язував з ним свої майбутні політичні пляни. Якби не передчасна смерть, то він міг був мати поважний вплив на долю придунайських князівств. Інакше також була б зложилася історія України та її відношення до суміжних держав.

В першій половині XVII ст. Молдавія була типом слов'янської держави з домішкою візантійських елементів. Панівною верствою були бояри, по більшій частині виходці з Галичини, Польщі, Угорщини, Болгарії. За ними йшли вільні стани тобто маґнати і землевласники, з великим відсотком поселенців слов'янського походжен-

ня, розсіяних серед потомків старинних даків. Торгівлею займалися вірмени й жиди. На самому споді соціяльної драбини стояли безправні цигани. Розговірною мовою була тогочасна українська тобто церковно-слов'янська в українській редакції.

Молдавія лежала на межі двох світів — християнського і музулманського. Музулмани воювали з християнами, винищували населення, а недобитків брали в полон і продавали на азійських та африканських ринках. На спустошені але урожайні землі приходили українські селяни, що не годилися з польськими порядками. Мешканці Молдавії приходили часто на Січ і брали участь у козацьких походах. Козаки ж знову помагали молдаванам бити турків, а деколи навіть втручалися у внутрішню боротьбу за владу. В 1577 р. козаки під проводом отамана Івана Підкови вирушили на Молдавію, щоб звільнити її від Туреччини. Вони розбили війська протурецького господаря Петра Хромога, здобули Яси і проголосили Підкову господарем Молдавії. Але вже в 1578 р. під напором турецько-молдавських сил козаки покинули Молдавію і вернулися в Україну. Польський король Стефан Баторий, який в тому часі готувався до війни з Московщиною і хотів мати мир з Туреччиною, наказав спіймати Підкову і покарати його смертю, що і сталося у Львові на ринку в червні 1578 р. Підкова зустрів смерть відважно і заявив своїм ворогам: „Виставляв я свою голову в боях з поганами, а тепер складаю її в жертву християнам“[3].

З Молдавії походить славний рід Могилів. Симеон Могила був молдавським господарем (1607-1609), а його син Петро Могила — відомим київським митрополитом (1596-1647). Молдавія була православна і в церковній ділянці підлягала галицьким митрополитам. У Львові друкувалися для Молдавії богослужебні книги, тут виливали церковні дзвони, малювали ікони, а молдавська молодь вчилася на Україні. Не тільки загал молдавського населення, але також господарі були діяльні у львівському Ставропігійському Братстві; вони причинилися до будови Успенської т. зв. Волоської церкви у Львові, справляли для Братства „парастаси“ під умовою, щоб „ляхи не приходили до церкви в нашому обряді, бо це не годиться“. Також Могили, не зважаючи на своє аристократичне походження і родинні зв'язки з польськими маґнатами, вписалися в члени Ставропігійського Братства.

Ті добрі взаємини молдаван з українцями не подобалися Туреччині; крім того вони не йшли по лінії національних інтересів румунів, які в тому часі вернулися з Карпат і Балканів, щоб протиставитися семигородському князеві Ракоцію. В Молдавії настала криза: йшлося про те, який елемент переможе — слов'янський чи музулманський.

Туреччина в основному респектувала автономію Молдавії. Але

коли Польща і козаки стали вмішуватися в її внутрішні справи, султан вже не вдоволявся формальним потвердженням вибраного господаря, але сам почав призначати на той уряд своїх людей, звичайно альбанців або греків, які вели протурецьку політику. До таких султанових вибранців належав Василь Лупул (1634-1653), майбутній тесть Тимоша Хмельницького. Було загальне переконання, що він здобув владу хитрощами, спритом і підкупством. Ставши молдавським господарем, Лупул хотів зробити свого сина князем Волощини. Але тут зустрівся з твердим суперником, князем Матвієм Басарабом, якому вдалося при помочі різних інтриґ перед султаном зірвати пляни Лупула, щоб припододобатися Порті, постановив послабити невигідний для Туреччини слов'янський елемент в Молдавії і перервати взаємини між молдаванами і козаками. Таким чином в Молдавії скріпився румунський чинник і з того часу починається властива румунська історія. Подібну румунську політику провадив Басараб в Волощині. Лупул не пощадив також церковної залежности Молдавії від галицьких владик і підпорядкував її безпосередньо царгородському патріярхові. Богослужебною мовою стала тоді румунська мова, слов'янські мешканці почали затрачувати свою національність, скривалися з нею і подавалися за румунів. Проте державною мовою в Молдавії аж до XVIII ст. залишилася слов'янська, тобто тогочасна українська мова.

Згодом Лупул розкаявся за свою насильну румунізацію Молдавії і власним коштом побудував у Ясах Трьохсвятительську церкву, прикрасив її золотом та іконами, побудував манастир, школу, друкарню. За Лупула в Молдавії був добробут. Він став також першим законодавцем Молдавії, хоч його закони є мішаниною варварства і гуманности, нпр., хто вкраде вола і, прогнавши пастуха, залишить стадо без опіки, тому слід виколоти очі; хто вирубає чужий виноградник або овочеві дерева, тому відрубати руки; за двоженство винуватого посадити голого на осла, пустити на вулицю і бичувати (те саме відносилося також до жінок). З другого боку — цигана, циганку чи їхніх дітей не карати за першу крадіж. Не каралося також того, хто з біди вкрав щось до їди.

Боротьба Лупула з Басарабом тривала далі. Басараб не думав віддати волоського престолу синові Лупула. Тоді Лупул звернувся до Польщі за допомогою. Польща в тому часі готувалася до війни з Туреччиноюі союз з Молдавією був для неї корисний. А Лупул, бажаючи дістати польську поміч, рішив видати свою старшу дочку Олену за литовського гетьмана Януша Радзівілла, що вже три роки старався про її руку, а Лупул досі відкладав своє рішення зі страху перед Туреччиною, яка не радо дивилася на зв'язки молдавського господаря з польськими маґнатами. В січні 1644 р. відбулося гучне весілля Януша з Оленою; вінчав молоду пару за православним обрядом київський митрополит Петро Могила.

За намовою зятя Радзівілла Лупул рішився зірвати мир з Туреччиною, але бояри спротивилися тому і він згодився підождати, аж Польські війська перейдуть Дністер. В тому часі вибухло на Україні всенародне повстання проти Польщі. Полякам вже не було до війни з Туреччиною. Так то рішення бояр врятувало Молдавію від страшної біди, що грозила їй з боку Туреччини. Тепер на політичну арену виступив другий могутній суперник, з яким Лупул мусів так чи інакше лагодити, — а був ним козацький гетьман Богдан Хмельницький.

Лупул опинився в прикрому положенні. У своєму спорі з Басарабом не міг рахувати на Туреччину, бо вона йому не довіряла; розвіялися також надії на Польщу, бо повстання Хмельницького її зовсім ослабило. Отже, лишився один вихід — звернутися до Хмельницького, якого воєнна слава досягала тепер зеніту. Лупул вислав до Хмельницького своїх послів з проханням про допомогу. Посольство прийшло до гетьмана в часі його походу на Збараж і Львів. Хмельницький відмовився мішатися у внутрішні справи Молдавії і Волощини, щоб не наставляти проти себе Туриччини. Коли ж Лупул представив Хмельницькому дозвіл Порти, він післав свого сина Тимоша, який поміг Лупулові перемогти противника. В часі свого побуту в Молдавії Тиміш зустрівся з дочкою Лупула Розандою, залюбився в ній та просив її руки. Але Лупул відмовив йому під претекстом, що султан буде невдоволений тим подружжям.[4]

Про Розанду кружляли вістки, що вона гарна і багата. Про її руку старалися польські маґнати — Потоцький і Вишневецький. Тому не диво, що поляки обурилися „зухвальством" Тимоша і не перебирали в засобах, щоб представити його в найчорніших красках. Для них він — дурний, дикий, неотесаний, брутальний, без освіти, без манер, паливода, „лотр".[5] Такі твердження, очевидно, односторонні і безпідставні, правдою було, що Тиміш не був „сальоновим кавалером" на зразок польських аристократів. В товаристві не цурався чарки, з ворогом не церемонився, але в тих часах це було нормальним явищем. Не кращі в тому відношенні були також польські „сальоновці", що часто популярні. Тиміш від ранньої молодости був на Запоріжжі, звідки виїхав у Крим, а потім майже постійно був у походах і провадив таборове життя. Твердження, що він дурний і неосвічений, невірне; якщо б так було, то Хмельницький не доручував би йому — молодому чоловікові — важливих завдань у Криму, як збирання потрібних інформацій та підготування союзу з Ханом і Портою. Всі ті завдання Тиміш виконав бездоганно. Що він був завзятий і „моторний парубок", видно з його трьох молдавських походів; Сучава боронилася тільки завдяки його хоробрості, а піддалася щойно після його трагічної смерти.

Відмовивши Тимошеві руки Розанди, Лупул був певний, що

Хмельницький не виступить проти нього зі страху перед Портою; він боявся тільки гетьманових союзників — кримських татар, яких можна було легко намовити до нападу на Молдавію. Коли почали доходити до Лупула вістки про наближення орди на поміч Хмельницькому, він став серйозно готовитися до оборони на випадок, якби татари хотіли вторгнутися в Молдавію. Поляки були певні, що Лупул готовиться до війни з Польщею, бо він — як їм було ві-домо — прийняв ласкаво козацьких послів, а поляків і жидів не допустив до себе. Але Хмельницький обурений на Лупула за те, що цей відмовив Тимошеві руки Розанди, не покидав думки іти походом на Молдавію.

Після Зборова татари залишили Хмельницького і з добичею вернулися на Крим. По дорозі вони пограбили Молдавію, але молдавани перетяли їм поворотну дорогу і відібрали від них добичу. Татари поскаржилися султанові і просили дозволу відімститися на молдаванах, а зокрема на Лупулі. Султан розглянув жалобу і дозволив татарам напасти на Молдавію. Хан вислав на Молдавію 20,000 татар і попросив ще помочі в союзника Хмельницького. Тепер наступила для Хмельницького нагода покарати Лупула за відмову Тимошеві руки Розанди. За згодою султана він вислав на Молдавію Тимоша з 16,000 козаків. Спільні татарсько-монгольські сили перемогли Лупула і приневолили його заключити мир. Лупул погодився на вимоги переможців: заплатив татарам 180,000 талярів контрибуції, Хмельницькому дав у дарунку 10,000 і зобов'язався впродовж трьох місяців видати Розанду за Тимоша. В запоруку додержання умов миру Лупул дав Хмельницькому як заложників чотирьох бояр, в тому одного свояка.

Спершу Лупул придержувався умов миру і в листопаді 1650 р. писав Хмельницькому, щоб день вінчання визначити на Різдво або Водохреща. Проте він далі хитрував, а все, що робив, було тільки для замилення очей. Поза плечима Хмельницького він писав до польського гетьмана Потоцького, жалувався перед ним на обиди нанесені йому татарами й козаками та просив помочі в випадку, якби дійшло до війни, а щодо весілля Розанди з Тимошем, то він би хотів якось з того викрутитися. В зв'язку з тим Потоцький писав королеві, що було б побажаним перетягнути Лупула на польський бік і дати йому потрібну поміч проти Хмельницького і татар; відношення Молдавії до Польщі буде залежати від помочі, яку вона дістане. Якщо поміч буде недостатня, то Лупул зв'яжеться з Хмельницьким, видасть свою дочку за Тимоша і сповнить всі його вимоги. Так то Лупул таємно зговорився з ворогами Хмельницького, зволікав з весіллям, а одночасно через своїх послів розвідував пляни гетьмана. Хмельницький пізнав хитрування Лупула й вислав до султана письмо, прохаючи дозволу на весілля Розанди з Тимошем. Коли дістав такий дозвіл, написав до Лупула грізного листа: „Сва-

тай, господарю, свою дочку за мого сина Тимоша і буде Тобі добре; а не віддаш, то зітру так, що й останка з Тебе не лишиться і вітри розвіють Твій порох"[6]. Однак та погроза не поділала на Лупула; він рахував на польську поміч.

Хмельницький не хотів довше церемонитися і зарядив похід на Молдавію. В грудні 1651 р. він вислав Тимоша з частиною війська на Молдавію за дочкою Лупула. До Тимоша мали долучитися також татари, що таборували біля Корсуня. Польське військо під проводом гетьмана Миколи Потоцького збиралося заступити Тимошеві дорогу. Але тому що Хмельницький з головними силами був готовий до протиудару, Потоцький, бачучи небезпеку, затримав своє військо коло Махнівки, передав команду старому гетьманові Калиновському, а сам поїхав у Хмельник лікуватися. Запланований похід не відбувся, бо ані козаки ані татари не хотіли воювати зимою. Тимчасом гетьман Потоцький помер, а весною 1652 р. Калиновський розтаборився коло Батова, з наміром змірятися з силами Хмельницького. Хмельницький був готовий до наступу, але чекав, аж закінчиться сойм у Варшаві, що мав ратифікувати Білоцерківську угоду. В часі того вичікування король повідомив Хмельницького, шляхта невдоволена Білоцерківським миром і не потвердила його. Це розв'язало Хмельницькому руки. Проте він не хотів воювати з Калиновським і взивав його відступити без бою, бо й так він не мав ніяких виглядів на перемогу. Але Калиновський у своїй зарозумілості не послухав того заклику. Війська Хмельницького розбили поляків, а сам Калиновський загинув на полі бою.[7] Тепер шлях на Молдавію лежав відкритий. Але Хмельницький хотів уникнути кровопролиття і вислав до Лупула листа з вимогою віддати дочку за Тимоша. „Якщо Вашій милості нешанобливо поріднитися зі мною, то я силою заставлю", — писав Хмельницький. Це помогло. Бояри настрашилися такої погрози і заставили Лупула видати дочку за Тимоша, зазначуючи, що в противному разі беруть собі іншого господаря, а його видадуть Хмельницькому. Рад-не-рад Лупул погодився на вимоги боярів, вислав до Чигирина свого небожа як заложника, а Тимошеві писав: „Відпусти татар, остав козаків на Україні, намов батька не наближатися до кордонів Молдавії, а сам приїжджай у супроводі свого почоту"[8]. Тепер Тиміш просив батька, щоб якнайскорше відправив його до Розанди, бо сватання вже й тягнеться повних три роки, а перешкод уже нема ніяких, бо Лупул дав згоду і вислав заложників.

Тимчасом на княжому дворі в Ясах ішли приготування до весілля. Жінка Лупула, щоб приподобитися Тимошеві, хотіла влаштувати весілля за українським звичаєм. Також Розанда, довідавшися про подвиги Тимоша під Баготом, мріяла про жениха і разом із своїми подругами співала українські пісні та козацькі думи. Народ тішився, тільки Лупул ходив похмурий.

Тиміш в товаристві Виговського і Тетері з невеликим відділом козаків наблизився до прикордонного міста Ямполя, де його мало зустріти молдавське товариство і супроводити до Яс. Лупул вислав на зустріч Тимошеві свого представника з невеликим відділом війська, а з ним прислав карету запряжену в три пари коней, багато харчових припасів, вин і меду, щоб угостити Тимоша і його козаків. Обережний Тимош, боячись підступу, затримав у себе Лупулового представника і написав листа, щоб той вислав ще одного заложника. Коли ті його умови були сповнені, Тиміш переправився через Дністер і враз із своїми 700 козаками вирушив в напрямі Яс. Перед столицею для привітання Тимоша Лупул виїхав з боярами та 8,000 війська. Тиміш привітав Лупула як батька, а Лупул обняв його як сина, після чого оба в супроводі почоту й маршової музики поїхали до замку. Тут після короткого відпочинку влаштовано для Тимоша величавий обід з виміною подарунків. Тиміш почувався якось несміливо так, що за нього говорив по більшій частині Виговський.

Вінчання молодої пари відбулося 31 серпня 1652 р. Після того було гучне весілля, що тривало кілька днів. 6 вересня Тиміш з дружиною залишив Яси і виїхав на Україну.

В часі свого побуту в Ясах Тиміш брав участь у родинних розмовах і нарадах з Лупулом. Деякі розмови мали політичний характер. Лупул намовляв зятя відноситися миролюбно до поляків. На це Тиміш зразу відповів: „Поки ця шабля при моєму боці, не перестану її тупити на ляхах"[9]. Тоді теж Тиміш виявив бажання стати молдавським господарем, а крім того відібрати від Басараба Волощину. Лупул негайно почав укладати пляни, щоб забрати для себе Волощину, а Тимошеві віддати Молдавію. Про ті секретні пляни довідався Басараб і негайно повідомив про них семигородського князя Ракоція. Вони оба постановили діяти спільно проти Лупула і його зятя Тимоша. Негайно поїхали до султана і представили йому пляни Лупула. Султан казав скинути Лупула з уряду молдавського господаря, а на його місце назначив довіреного чоловіка. В квітні 1653 р. війська Басараба і Ракоція напали на Молдавію і заняли Яси. Лупул втік до Кам'янця Подільського, а звідси вдався до Хмельницького за допомогою. Незалежно від того Лупул поїхав до султана, щоб виправдати себе від обвинувачень Басараба і Ракоція. Він підкупив вищих турецьких урядовців, а від імені Хмельницького обіцяв підчинити Україну Порті та передати їй Кам'янець Подільський. Та пропозиція припала султанові до вподоби і він, не вирішуючи остаточно справи, наказав Ракоцію не мішатись в справи Молдавії і Волощини, а заразом обіцяв помирити Лупула з Басарабом.

Тимчасом Тиміш в порозумінні з батьком навесні 1653 р. став приготовлятися до походу на Молдавію, щоб привернути тестеві престіл. Маючи зі собою 12,000 козаків, Тиміш розгромив війська

Басараба так, що Лупул далі залишився господарем Молдавії. Заохочений тими успіхами, Тиміш вдарив на Волощину. Спершу сприяло йому щастя, але потім Басараб спільно з угорськими військами розбив війська Тимоша. Лупул мусів покинути Молдавію, а Тиміш з рештками свого війська вернувся на Україну. Напад Тимоша на Волощину був нерозважний і Хмельницький не схвалював його.

Після перемоги над Тимошем союзні війська волохів, мадяр і вірних новому господареві молдаван вирушили на Сучаву, де скрилася зі своїми скарбами жінка Лупула. Але Тиміш їх випередив і з 8,000 козаків прибув до Сучави на поміч тещі. Почалася довга облога Сучави. Союзні війська нараховували 20,000 вояків, а крім того князь Вишневецький припровадив 5,000 поляків. Завдяки Тимошеві і його відважній тещі обложені завзято боронилися і відбивали всі ворожі атаки. Але сталося нещастя. Вороже гарматнє стрільно відірвало Тимошеві ногу й ранило його в голову так, що він помер не відзискавши притомности[10]. Лупулиха через кілька днів таїла його смерть, щоб не знеохочувати козаків. Але коли козаки довідалися, що Тиміш не живе, не хотіли далі воювати і вирішили здатися. Поляки і волохи радо погодилися на капітуляцію і дозволили козакам забрати тіло Тимоша, бо боялися приходу Хмель-ницького.

Лупул в тому часі також не дармував. Він намовив кримського хана йти на поміч обложеним у Сучаві і обіцяв йому за те всі свої багатства. Та в часі, коли вже хан вибирався в похід, наспіла вістка про упадок Сучави. хан занехав похід, а Лупула відправив до Константинополя, де його запроторили до горезівської тюрми Единкул, з якої він уже не вийшов.

На козаків, що верталися зпід Сучави на Україну, напали біля Дністра поляки під проводом Могильницького. Козаки їх розбили, а самого Могильницького взяли в полон. По дорозі зустріли козаки Богдана Хмельницького, що саме йшов походом на Молдавію, щоб помогти Тимошеві. Сумна зустріч і вістка про трагічну смерть сина приголомшили на момент старого гетьмана; з Тимошем він складав у могилу свої дотеперішні політичні пляни і надії на кращу долю України. Тепер треба було докорінно змінити політичну орієнтацію. Смерть Тимоша була, мабуть, одною з причин, що приспішили Переяславський договір. Проте Хмельницький, як твердий вояк, не показував на зовні свого болю, перед козаками сказав: „Слава Богу, що мій Тиміш поляг як козак, а не дістався в ворожі руки“[11].

На доручення Хмельницького жалобний похід вирушив на Чигирин. Тут йому назустріч вийшло духовенство в ризах з іконами та хоругвами, а за ними Розанда з двома синами-близнятами, що не бачили свого батька. Торжественні похоронні відправи відбулися

в Чигирині, а після того тіло Тимоша перевезено до Суботова й поховано в церкві в грудні 1653 р.

Розанді Хмельницький дав у володіння місто Рашків над Дністром. Тут вона проживала якийсь час з дітьми, а потім перенеслася в Молдавію де жила в одному із маєтків свого батька. Кінцева її доля не відома. Кружляли непотверджені вістки, що вбили її невідомі опришки, що шукали за скарбами Лупула.

---

1. 15 листопада 1652 р. паризька газета „Gazette de France" помістила прислану їй з Варшави банальну новинку: „Син ген. Хмельницького Тиміш вже два рази побив свою жінку...Але Хмельницький старається вплинути на сина, щоб краще обходився з жінкою". (K. Szajnocha. Szkice historyczne. Warszawa, 1876. Том 3, ст. 319).
2. Венгрженовський, С. Свадьба Тимоша Хмельницького. К. Ст. 1887.
3. K. Szajnocha. Названа праця. Ст. 271.
4. Венгрженовський, С. Названа праця.
5. K. Szajnocha. Названа праця. Ст. 292.
6. С. Венгрженовський. Названа праця.
7. „Як Польща Польщею, не стрінуло її таке нещастя" — писав один із сучасників. (K. Szajnocha. Названа праця. Ст. 311.)
8. K. Szajnocha. Названа праця. Ст. 312.
9. С. Венгрженовський. Названа праця.
10. Костомаров так описує обставини смерти Тимоша: Поляк Дмитро Вишневецький, непримирений ворог Тимоша через Розанду, обіцяв заплатити тому, хто йому покаже Тимоша, бо не знав його особисто. Трьох шляхтичів, яких колись козаки взяли в полон, Тиміш врятував їм життя і звільнив, обіцяли помогти Вишневицькому. Одного разу, коли Тиміш ходив по валу між гарматами, зрадники вказали на нього. Тоді інженер направив туди гармату; ядро попало в віз, на якому була козацька гармата, а відламок вдарив Тимоша в ногу і в голову. Непритомного Тимоша козаки віднесли до замку, де він небавом помер. (Костомаров. М. Історичні монографії. Т. 4, ст. 531)
11. Костомаров, М. Названа праця. Ст. 535.

ФАКТИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ

Від редакції

Минулі місяці були свідками нападів західніх медій (преси, радіо й телебачення) на українство в поселенні та необоснованих напастей на дивізію „Галичина", яка пізніше стала 1-ою українською дивізією Української Національної Армії. Про Дивізію, чому її створено, про її вишкіл і бої, полон і еміґрацію у заморські країни появилося вже багато матеріялу в українській, англійській і німецькій мовах. Виглядало, що всі справи, пов'язані з Дивізією, вияснені. Одначе, не так воно на ділі.

Нище подаємо коротко основні дані про Дивізію. Всі факти подані сперті на документах та дослідах знавців історії.

Пакт Гітлера-Сталіна приспішив вибух війни в так вже напруженій міжнародній ситуації. У висліді цього договору, після коротких воєнних дій проти Польщі, територію польської держави розділили між собою „союзники" СРСР і Німеччини. Західня Україна (Галичина) і Волинь припали при поділі СРСР (совєтською мовою: „визволення єдинокровних братів), який почав негайно заводити свої порядки.

Галичина по першій світовій війні опинилася під пануванням відновленої польської держави. Українське її населення ніколи не могло погодитися з тим станом та польським режимом.

Частина населення включилася у підпільну революційну боротьбу проти Польщі. До вибуху 2-ої світової війни непорозуміння між обома народами не меншали — не обійшлося з обох сторін без актів насилля. Одначе всі ексцеси в українсько-польських відносинах до 1939 року блїднуть в світлі безоглядних і жорстоких методів совєтської влади на українських землях після вересня 1939 р. Арешти, масові вивози на Сибір і далеку північ, розстріли українських патріотів, „наїзд", немов саранчі вірних совєтських бюрократів на адміністративні та економічні позиції, розперезана сваволя КҐБ (тоді ще НКВД) — всі засоби терору, якими влада хотіла змусити до послуху населення окупованих земель. Вицофуючись по вибуху війни перед наступаючими німецькими силами нищили все, а тюрми залишили переповнені розстріляними українцями.

Нічого дивного, що початок війни між дотеперішніми союзниками в червні 1941 р. населення українських земель прийняло з полегшою. Скоро одначе прийшло розчарування.Німці вели не менш жахливу окупаційну політику. Наші землі мали стати для них в майбутньому тереном експансії німецького народу. Проводячи в життя свою політику з німецькою докладністю, винищували провідну верству нашого народу, арештували і висилали до концентраційних таборів, усі організації заборонили за вийнятком допомогових комітетів, які існували радше для комунікації між владою і народом. Економічна політика не різнилася нічим від звичайного грабунку, а людей, переважно молодих, вивозили до Німеччини на роботи.

Така окупаційна політика німців перемінилася з прихильности населення до них з перших днів німецько-більшовицької війни скоро в ненависть та явну ворожнечу.

Прийшов 1943 рік, який приніс катастрофу 6-ої німецької армії під Сталінґрадом і висадку союзних військ у Північній Африці. Втрати на фронтах війни послабили німецьку воєнну машину і людські резерви. Тому можна було сподіватися, що німецький уряд змінить свою самовбивчу політику відносно східньо-европейських народів. Ситуація сприяла тим німецьким політикам, які бажали ближчої німецько-української співпраці. Так дозріла і набрала конкрет-

них форм думка губернатора Галичини Вехтера створити при німецькій армії українські військові частини. Це, на його думку, скріпило б німецькі військові резерви і, можливо, припинило б або принаймні зменшило б протинімецькі акції українського збройного підпілля. Це був час, коли українська молодь масово вступала в лави УПА, яка вже успішно протиставилась окупаційній владі та її теророві.

28 квітня 1943 р. проголошено проклямацію про створення дивізії. Оформилась Військова Управа з полковником А. Бізанцом у проводі (старшина Української Галицької Армії) та з уповноваженими по окружних і повітових містах Галичини. Почався набір добровольців, який у короткому часі (травень, червень) дав понад 80 тисяч вояків. Однак покликання до дивізії одержало всього 13 тисяч. Перші транспорти добровольців виїхали зі Львова вже 18 липня того ж року. Із збірних пунктів більшість скеровувано до вишкільних місць, розкинених по цілій Німеччині та окупованих нею територіях. Старшини — добровольці, які брали участь у визвольних змаганнях, та ті, які служили у інших арміях, пройшли перевишкіл у старшинських школах і після закінчення одержали рекомендований школою військовий ступінь. Формування дивізії почалося осінню 1943 р., а закінчилося весною 1944 р. в Нойгамері на Сілезії.

Німецьке командування спочатку плянувало ужити дивізію на південно-східньому відтинку фронту в районі Станиславова-Коломиї. Сталося, одначе, інакше. Підготовка наступу Червоної армії в напрямі Львова змінила це рішення. Дивізію кинули в район Бродів, де вона укріпилась у другій оборонній лінії. Початок наступу швидко (половина липня) поставив дивізію у фронтову лінію. Дивізія опинилася разом із XIII німецьким корпусом, у середині оточувального маневру Червоної армії. З 11 тисяч офіцерів і вояків дивізії тільки приблизно 3 тисячі вирвались з цього кільця і дістались на захід. Решта попала в полон, згинула, або перейшла в лави УПА. З поворотців з-під Бродів та нових рекрутів у Нойгамері створено відносно скоро(вересень-жовтень) нову дивізію. Частина її — бойова група Вільднера (ім'я підполковника, який нею керував) — переїхала на Словаччину в околиці Банської Бистриці та приєдналась до відділів, які боролись проти червоних партизанів. Незабаром також основна частина дивізії прибула на Словаччину. В районі Желіни вона далі поповнювалась і вишколювалась, при чому деякі її частини принагідно зводили менші бої з партизанами. З початком 1945 р. дивівзія перейшла із Словаччини через Східню Австрію до північної Югославії, де відразу почала тяжкі бої з тітовськими партизанами. Врешті під натиском Червоної армії відступила в район Фельдбаху (біля Ґрацу в Австрії) і там звела свої останні бої. Там і застав її кінець війни (8 травня 1845 р.) Відступаючи на захід, дивізія здалась в англійський полон; тільки незначна кількість здалась американцям.

Дивізію сформували німці. Були сподівання, пише шеф її штабу німець майор Гайке, що дивізія буде українською частиною в складі німецької армії; в дійсності вона стала німецькою частиною, складеною з українців. З самого початку німці, крім славесної обіцянки вжити її тільки на східньому фронті більшовиків, жодного іншого зобов'язання на себе не взяли. Зокрема вони не хотіли, щоб вона мала український характер. Дивізія навіть у назві мала реґіональний характер «галицька».

Ситуація основно змінилася тоді, коли вже було запізно, коли німці опинилися вже за межами наших земель. Створений Український Національний Комітет з генералом Павлом Шандруком у проводі мав також творити Українську Національну Армію з дивізією, як її першою одиницею. Але для цього вже не було часу.

Воєнна дорога дивізії була коротка. Дивізія, як висловився шеф її штабу не була якслід підготована до бойових дій, зокрема таких, треба додати, як була битва під Бродами. Там були цілковито знищені загартовані німецькі дивізії XIII корпусу, а що ж говорити про недосвідчену в боях дивізію «Галичина». В дивізії бракувало українського командного складу. Щойно після бою під Бродами прийшли до дивізії перші молоді випусники старшинських шкіл. Українських старшин дуже бракувало на вищих командних постах (від баталйону вгору). Німці навіть не старалися влаштувати для українських старшин відповідний курс чи перевишкіл на командирів. Німецький командний склад з командиром дивізії включно вийшов, з малими вийнятками, з лав порядкової поліції. Їм бракувало достатнього військового вишколу та бойового досвіду і, що найгірше, зрозуміння вояків дивізії. Сам командир дивізії, ген. Фрайтаґ, людина може навіть нище пересічних здібностей ніколи не розумів політичного значення дивізії.

Українська молодь дуже ідеалістично дивилась на свою службу в дивізії. Вона бажала дістати добрий військовий вишкіл і зброю в руки, щоб могти продовжувати боротьбу за державність в майбутній українській армії, яка — ця молодь вірила — незабаром постане. Навіть жорстока політика німецької окупаційної влади не спинила цієї молоді вдягнути на себе чужу військову форму. Тоді мало хто ще вірив у перемогу німців, але багато людей сподівалися, що повториться те, що було при кінці Першої світової війни, а саме, що обидва наші вороги, вичерпані втратами, не зможуть протиставитись силам українського і других поневолених народів при побудові своїх власних держав. Були також надії, що між західними державами і Совєтським Союзом прийде до конфлікту, який допоможе поневоленими Москвою народами стати незалежними. Війна, одначе, покотилася іншим шляхом. Величезні достави Москві воєнних матеріялів та харчових продуктів від західніх союзників по-

могли більшовикам опинитися по стороні переможців у цій війні та ще й поширити своє жорстоке панування на пів Европи.

Поява генерала Павла Шандрука в дивізії наприкінці війни вже не могла вплинути на її долю. Однак його незаперечна заслуга в тому, що він зумів у таких несприятливих умовах ясно і недвозначно виявити те, чого бажав український народ. Генерал прийняв присягу від вояків дивізії на вірність Україні та наказав замінити німецькі відзнаки на уніформах українськими тризубами.

По закінченні війни, по основній перевірці дивізії командуванням аліянтів, більшість членів дивізії перевезено до Англії, де їх звільнено. Багато з них, як теж звільнених з американського полону, виїхало до гостинних заморських країн, де, починаючи з нічого, влаштувалися і здобули прихильність і приязнь своїх співгромадян.

Люди і опінії

В. Ґоцький

ЩО ТАКЕ ВОРОЖА ІНІЦІЯТИВА?

Звичайно в міністерстві оборони кожної країни діє окремий відділ психологічної війни, який займається пропаґандою серед свого народу так і серед противника. Окремо діють ще терористично-саботажні групи, завданням яких є або нищення військових об'єктів на ворожій території, які спиняють можливість наступу військових з'єднань, або терористичними актами ширити заколот серед противника, чи ліквідувати ворожих провідників. Щоби могти досягти одне чи друге завдання, треба докладно орєнтуватися в терені і серед людей на ворожій території. Для тої цілі працює розвідка, яка інформує про все важливе в даній хвилині й потрібне для проведення актів терору чи саботажу.

Розвідки діяли від найдавніших часів в різних ділянках, від військової починаючи , в економічній, політичній, а в культурній кінчаючи.

Але найуспішніше ведено розвідку, чи виконувано акти терору або саботажу через інфільтрацію ворожого апарату своїми „втич-

ками". То значить, що такі люди діяли не як розвідники, тої чи іншої галузі але працювали як довірені в системі ворожого апарату, як його найзавзятіші члени. Їх завдання розвідувати про пляни ворога, спрямовувати їх у бажаному для противника напрямі і тим самим помагати осягнути намічену ворогом ціль.

Про методи інфільтрації пише М. Добрянський у статті „Теорія терору" на основі розповіді одного з видатних комуністичних аґентів, Петра Крука, з Люблінщини. (Наш Голос — 11/84).

„Сутність інфільтрації в тому, щоб середовище ворога наситити власними високоякісними людьми... Звичайно люди думають, що тут головно йдеться про здобуття інформацій з першої руки. Але в дійсності — це завдання побічне. Вступним завданням інфільтратора — це достосуватися і уподібнитися до ворожого середовища так, щоб в таборі ворога не зрадилось найменшого підозріння до особи інфільтратора. Досягнувши того, він має головне завдання, виходячи з принципів ідеології ворога та з позиції оборони його інтересів, діяти з догматичною та фанатичною послідовністю для одної мети, — творити в таборі ворога вогнище хронічних конфліктів як внутрішних так і зовнішних," — писав у своєму звіті Крук.

На світову міру, цю засаду застосувала комуністична партія Німеччини після приходу до влади Гітлера. Після офіційної заборони, вона припинила зовсім офіційну діяльність. Зате всю свою діяльність присвятила саме інфільтрації гітлерівської партії. В Німеччині не встоялось нічого перед заливом комуністичних інфільтраторів. Діяли вони в уніформах націонал-соціялістів, виголошували гасла нацистів. Навіть найближче оточення Гітлера, Гіммлера Ґеббельса було просякнуте ними. Еліта комуністичної партії Німеччини посвятила всі свої сили не на те, щоб розбити мур гітлеризму, але щоби його підважити знутра, розсадити. Вони застосували тактику бити ворога його власними руками, розслабити його знутра, зробити менш відпорним на атаки із-зовні.

Отже, тут на прикінці подано, якими методами діє інфільтрація. Але це лиш один з прикладів. Остання війна, а теж післявоєнні роки приносять нам сотки інших форм як інфільтрації ворога, так і засобів використання тої інфільтрації.

Нині не є вже таємницею, що комуністична Москва стосує цю тактику інфільтрації у сотках видів і на найбільш несподіваних відтинках. Вони опановують засоби освіти, фінансові інституції, засоби преси, телебачення чи фільму. Останніми роками поширили свої впливи на релігійні установи, харитативні, профспілкові тощо. Навіть всякі визвольні змагання поневолених народів стараються опанувати своїми людьми.

При допомозі своїх інфільтраторів вони посилюють акти терору проти всіх антикомуністичних сил, розкладають через церкву,

школу, пресу, фільми, психологічно весь західній світ. При допомозі керованих ними і фінансованих страйків, саботажів різних пацифістичних груп стараються послабити економіку й оборонну силу західнього світу.

Головний натиск Москва ставить на профспілковий рух. Їй мало того, що опанувала всередині Світову федерацію профспілок, вона розточує ті профспілки, які не входчять до СФПС або навіть явно їй протиставляться.

Вже в 1948 році провідник британського Профспілкового конґресу А. Дікін заявив: „Світова федерація профспілок стає нічим іншим, як ще одною плятформою для пропаґанди політики СРСР", хоча того року постала Незалежна міжнародна федерація вільних профспілок, то СРСР діє й досі. На останньому з'їзді в Гавані на Кубі 1982 р. проголошено резолюції звернення проти „Панівних кіл сіоністів" та „Американських імперіялістів"; очевидно засуджено теж польський профспілковий рух „Солідарність".

Ось, на прикладі бачимо, як діє ворожа інфільтрація, часом явно, часом півлеґально, а часом зовсім засекречено. Але ціль такої інфільтрації завжди та сама: послабити чи морально розложити противника; приготовити догідний ґрунт для військовоїдії — для опанування світу..

ПРОТИ ЗНЕСЛАВЛЮВАННЯ УКРАЇНЦІВ

СТАНОВИЩЕ СКВУ

Уже від довшого часу певна частина мідії у США, Канаді і Европі видвигає справу воєнних злочинців 2-ої світової війни, вимагаючи їх покарання і завжди згадуючи при тому — українців. Іронія в тому, що український нарід зазнав величезних жертв, і то не тільки від нацистів, але й від большевиків. Ми вважаємо, що треба, якщо є на те докази, поставити перед суд усіх дійсних воєнних злочинців, пам'ятаючи при тім, що немає такої речі як збірна відповідальність.

Комуністична Москва, щоб відвернути увагу світу від своїх злочинів, вміло використовує центр Візенталя і зокрема закидає воєнні злочини українцям. Мета її ясна: знеславити добре ім'я українців у світі, застрашити нашу громаду і спинити акцію винесення на світову арену українського голодомору 1932-33 років. Тому не дивно, що ці безпідставні обвинувачення сколихнули цілою нашою громадою.

Багато українців згинуло в нацистських тюрмах, концентраційних таборах і таборах полонених. Тисячі членів ОУН, УПА, як теж українські воїни канадської, американської і французької армій боролися проти гітлерівського нацизму, і тому закиди в сторону цілого українського народу є неоправдані і недопустимі.

Українська громада правильно зареаґувала на цю московську провокацію. Люди почали писати протестні листи, були створені та почали діяти відповідні комітети. Президія Комітету Українців Канади покликала для цієї справи спеціяльну комісію.

Проблема знеславлювання українців була теж розглянена на засіданні Президії СКВУ. Президія СКВУ вповні піддержує реакцію громади і закликає дати належну відсіч московській провокації — просить піддержувати працю існуючих комітетів на місцях поселення і давати їм якнайбільшу моральну та матеріяльну піддержку. Акції повинні бути добре пляновані та узгіднені з центральними проводами країн поселення.

Тільки у спільній співпраці і зусиллям всіх нас дамо відсіч тим, які хочуть знеславити нашу національну честь і знищити добре ім'я українців в діяспорі, в більшості тут народжених, і які з нацистами ніколи не мали нічого до діла.

Президія Секретаріяту СКВУ.

24 липня 1985 року.

СПІЛЬНЕ ЗВЕРНЕННЯ

Проводів Українських Церков в обороні доброго імени Українського народу

В дусі християнської любови Господа Бога та ближнього нашого, напередодні відзначування найсвітлішого моменту в історії нашого народу, а саме — 1000-ліття Хрещення України, ми, Ієрархи Української Католицької і Української Греко-Православної Церков, затривожені злобною антиукраїнською акцією, яка чимраз частіше знаходить собі шлях до всіх родів публічної інформації, вповні підтримуємо й благословимо рішення Централі Комітету Уркаїнців Канади, назначуючи спеціяльну Комісію Захисту Громадянських прав для ведення заходів оборони доброго українського імени на юридично-леґальному та інформативно-роз'яснювальному форумах. У зв'язку з тим піддержуємо і благословимо розпочату збіркову кампанію фонду Комісії Захисту Громадських Прав для придбання потрібних матеріяльних ресурсів для реалізування її незвичайно відповідальної, водночас нам накиненої праці.

У світлих традиціях Української Церкви в обороні прав нашого поневоленого народу й доброго українського імени у світі, маємо цілий ряд світлих моментів-доказів у минулому. Українська Церква, яка ніколи не стояла осторонь життєвих інтересів свого народу, не може цього робити тим більше тепер, коли в антиукраїнських нападах нитки інформації явно ведуть до неправдою обоснованих псевдо-архівів. До проти-українських нападів використовуються відірвані, нічим або неправдою обосновані епізоди з часів Другої світової війни, тієї ж війни, в якій особливо український нарід, більше як хтонебудь інший, поніс з рук нацистських фанатиків, а ще більше з рук совєтських безбожників, мілйони-мілйони невинних жертв.

Наша відповідь, в ім'я Божої Правди і вселюдної справедливости, на провокації антиукраїнських нападів проти доброго і несплямленого українського імени мусить скріпити духове єднання українського люду в Канаді. У відповідь на ці протиукраїнські зазіхання створім непоборний мур української солідарности, який розіб'є диявольські сили протиукраїнського заговору.

Нехай ця антиукраїнська акція буде для нас стимулом релігійного і національного єднання в ім'я всеобіймаючої любови нашого Небесного Творця та нашого обездоленого народу напередодні найбільшого нашого церковного та національного Ювілею — 1000-ліття Хрещення України.

З нами Бог, з нами правда, з нами перемога!

Вінніпеґ, дня 9 серпня 1985 р.

†Василій Федак,

Митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді

†Максим Германюк, ЧНІ,

Митрополит Української Катлолицької Церкви в Канаді

OPEN LETTER TO RT. HON. BRIAN MULRONEY,

Right Honourable Brian Mulroney,
Prime Minister of Canada
House of Commons,
Ottawa, Ontario —

Dear Mr. Prime Minister,

During World War II over 40,000 Canadians of Ukrainian descent served in Canada's Armed Forces in all theatres of War and in all major battles and operations, including Dieppe, D-Day and the Normandy Invasion, on land and sea and in the air. As a result, neither through choice or design but through circumstance brought about by the two MAJOR WARRING TOTALITARIAN powers, Hitler's Nazi Germany and Stalin's Communist Soviet Union, because of our background and origin, many of our members became involved with the problem of postwar Victims of War (refuges, Prisoners-of-War and Displaced Persons).

During the War we operated in London, England the U.C.S.A. Services Club (founded, sponsored and self-operated by the UKRAINIAN-CANADIAN SERVICEMENS ASS'N — On Active Service Overseas) which following the cessation of hostilities became the CENTRAL UKRAINIAN RELIEF BUREAU, operated by the CANADIAN RELIEF MISSION for Ukrainian Refugees and Victims of War and consisted of Veterans (ex-service personnel) previously involved and well acquainted with the war-time and post-war problems. These operations and war & postwar voluntary Humanitarian Social Welfare and Relief services were supported by all the church and lay institutions and organizations in the free world, particularly of course Canada and the United States (Ukrainian Canadian Relief Fund, United Ukrainian American Felief Committee and the Ukrainian Catholic and Orthodox Churches). The bulk of the effort and operations, including Relief, Rehabilitation and Resettlement was conducted in co-peration with the Governmental and Inter-Govermental organizations and institutions of the time (UNRRA, IGCR, IRO, etc.) based on contracts and agreements and lasted until the early 50's (1952 plus) when the problem became narrowed down to the 'hard-core'.

As veterans, we are now very seriously desturbed by the revived and highly organized campaign and 'witch hunt' for War Criminals and wartime 'collaborators' 40 odd years after the Nuremberg Trials and all the Screenings and Security checks that took place at that time and with which many of us were personally involved.

Based on wartime and postwar experience, we have no doubt whatsoever that the root of this campaign lies in the Kremlin and the KGB, since Stalin and Hitler were partners (1939-41) and the Nazi and Communist totalitarian systems were and are alike, the latter still in full operation with Concentration Camps etc. far beyond the scale of anything the Nazi's or Fascists produced.

The postwar difference however is that Germany (at least Western Germany) is now free of totalitarianism, concentration camps and all the 'Nazi' characters and charasteristics, the Soviet Union has not only maintained but very much multiplied and intensified (and even refined) the Concentration Camps, Labour Camps, prisons and persecutions and is in a constant state of war with its peoples.

In the light of history and the present state of events the reports of the media suggesting that the Commission of Inquiry on War Criminals headed by Justice Jules Deschenes may "evidence" provided by the USSR, concerns us. Soviet disinformation has always attempted to portray East European refugees and dissidents as "war criminals" and immediately following the cessation of hostilities tried their hardest even by force to assure 'repatriation' of 'Soviet citizens' or alleged soviet citizens lest they remain in the West and tell the truth about what happened or is happening in the USSR and their sphere of influence and control since the Communist counter-revolution and 'liberation' of now imprisoned peoples.

As veterans we not only are disturbed, but protest vehemently any effort whatsoever to introduce Soviet sources, Soviet evidence, Soviet documentation or Soviet methods into the workings of the Deschenes Commission or any other Canadian affairs of operations. We have strong faith in our own Canadian laws regulations and in our free and democratic system for which we fought and served as soldiers, sailors and airmen or in our Canadian civililian war-effort, and we strongly believe that we have sufficient sources and resources among our own Canadian people to provide our government and all our own authorities concerned with whatever materials or information may be required.

There is hardly need to add that we welcome this much belated Commission and investigation created by your government and would only like to see its terms of reference extended to include **ALL WAR CRIMES** committed by any and every government, which must of necessity include Soviet pre-war wartime and postwar crimes against humanity.

We therefore urge you strongly to make effort to assure that in our search for justice and truth the Deschenes Commission remain truly and fully Canadian as to sorces, resources, principles and methods.

Enclosed as an example of Soviet style and methods, a page from a booklet published in the USSR and widely distributed and circulated in Canada by Soviet 'agents' to whom we must also add the Soviet Embassy in Ottawa.

Respectfully summitted,

(M. Lach) — President **(G. R. B. Panchuk)** — Secretary

Enclosure: copy of pp. 47 & 48 of the booklet "The SS Werewolves" Lviv-USSR, 1982 by V. Styrkul.

RESOLUTIONS ADOPTED AT THE 38TH ANNUAL CONVENTION OF THE UKRAINIAN AMERICAN VETERANS HELD AT THE TAPPAN ZEE INN AND CONFERENCE CENTER IN NYACK, N.Y., JUNE 14, 15, 16, 1985

Res. No. 85-001

We commend the President for instructing the U.S. negotiating team in Geneva to maintain a strong stance with the USSR by insisting on compliance with past treaties before coming to terms on new accords that affect our defense posture and technical research programs.

Res. No. 85-002

We applaud the initiation of U.S. broadcasts to Cuba via Radio Marti and sup-

port efforts to expand Voice of America/Radio Free Europe/Radio Liberty broadcast time to accurately and firmly reflect the ideals of our free society in order to counter the disinformation campaigns conducted by the Communist totalitarian regimes.

Res. No. 85-003

The Ukrainian American Veterans continues its strong support for the aspirations of freedom for Ukraine and all other captive nations under USSR domination and urges its members to counteract the Soviet denials of its deliberately-imposed famine in Ukraine in 1932-33 and the continuous Russification program in Ukraine.

Res. No. 85-004

We urge our government to tighten all security measures regarding procedures and personnel in order to serve the best interests of our own safety and survival — particularly in high tech areas and in allowing sophisticated electronic equipment and technology to be used by foreign embassies in the capital destrict in Washington, D.C. and other classified sensitive areas.

Res. No. 85-005

We commend the U.S. ambassador in Moscow, Arthur Hartman, for refusing to join the Soviet celebrations which belittled the U.S. role in World War II. Since this year is the 40th anniversary of VE Day (victory in Europe) and VJ Day (victory in Japan) we honor those who served nobly in the U.S. armed forces and especially those who paid the supreme sacrifice in order to preserve our democratic freedoms.

Res. No. 85-006

We urge members of the U.S. Senate to become cosponsors of S. 657, a bill that proposes to elevate the Veterans Administration to a cabinet-level status.

Res. No. 85-007

We deplore the defeat of a Senate concurrent resolution on the budget for fiscal year 1986 which would have increased the Veterans Administration's budget and commend those senators who supported the amendment. We caution the deleterious effects this may have on the morale of those serving in the armed forces and the impact on future recruits who will be mainstays in our voluntary armed services.

Res. No. 85-008

We urge our government and private citizens' groups to keep pressure on the USSR by holding them accountable for violations of human rights and to support Congressional actions to help free Ukrainian prisoners of coscience such as 80-year old Oksana Meshko who is serving out a five-year sentence in a remote area on the Siberian border, having been charged with "anti-Soviet agitation and propaganda" for defending her son and daughter and also for her membership in the Ukrainian Helsinki Minitoring Group.

Res. No. 85-009

We urge all of our members to support and take part in the preparations already initiated for commemorating the Millenium of Christianity in Ukraine that will be celebrated in 1988 and to counteract the Soviet church and state disinformation campaign on this issue.

Res. No. 85-0010

We applaud the actions of the members of the U.S. House of Representatives and the U.S. Senate, together with initiators Congressman James J. Florio and Senator Bill Bradley, for supporting bills in the 98th Congress that resulted in the establish-

ment of the "Commission on the Ukraine Famine" in the U.S. Congress and commend Americans for Human Rights in Ukraine (AHRU) for its vigorous campaign. We urge all members and posts of the Ukrainian American Veterans to be vigilant in monitoring the progress of the famine commission.

Res. No. 85-011: Inquiry Into OSI Procedures

WE, the members of the Ukrainian American Veterans, who fought in World War I, World War II, the Korean and Vietnam conficts to preserve the freedoms that we all cherish, are offended and take exception to the high-handed precedures used by the U.S. Justice Department's Office of Special Investigations (OSI) against United States citizens. We are particularly disturbed by the witch hunts and methods used by OSI against naturailzed citizens of Ukrainian and other Eastern European backgrounds living in the U.S. We are concerned that our judicial system and our way of life is being threatened by allowing the use of Soviet-supplied evidence in U.S. courts and offer the following special resolution:

WHEREAS, the Office of Special Investigations (OSI), in the Criminal Division of the United States Department of Justice, established in 1979 for the purpose of denaturalizing and deporting selected United States citizens who are former refugees from the Eastern European countries occupied or dominated by the Soviet Union; and

WHEREAS, in its denaturalisation procedures OSI is using Soviet secret police documents and testimony — mostly forged and fraudulent — which are used to file charges against targeted United States citizens for submitting erroneous information on their U.S. entry visa applications; and

WHEREAS, an elaborate propaganda misinformation system has been established to turn the denaturalization procedures involving selected United States citizens into staged trials in which the accused is rendered guilty by a sensation-seeking news media prior to the trial; and

WHEREAS, the United States citizens, who are falsely and deliberately accused of war crimes by the Soviet Union and echoed by the OSI, are tried in the United States courts for concealing their wartime activities on their entry application visas, are denied trial by jury — a basic constitutional right — and are being tried before a single federal judge of magistrate of the basis of dubious and unauthenticated evidence presented by OSI without the opportunity to examine Soviet archives and search for defense witnesses who would be unafraid to testify independently of the Soviet totalitarian regime; and

WHEREAS, OSI, using unrealibe evidence provided by the Soviet Union and its accomplices in the United States, is utilizing the United States judicial process to intimidate, spread fear and thereby silence the anti-communist expressions and activities of hundreds of thousands of victims of Soviet Communist oppression who found freedom and justice in the United States; and

WHEREAS, the suspect activities of OSI have a profound effect on the lives of the individuals, their families, and the reputation of entire ethnic communities, and that without accountability to the American people the actions of OSI are creating discord in the American multinational community, thus weakening the fabric of the American society;

NOW THEREFORE BE IT RESOLVED, that the Ukrainian American Veterans request President Reagan to authorize an immediate, independent inquiry into the

procedures and activities of the Office of Special Invesigations (OSI) to determine whether the civil rights of any person has been violated, and whether in all instances the full scope of due process of law has been provided all individuals investigated and tried through the efforts of OSI for alleged violations of the immigration statutes of the United States;

BE IT FURTHER RESOLVED, that the United States Congress be petitioned to immediately launch oversight hearings into the entire activities of OSI, both in and out of the Unites States, in a manner that the American people are thoroughly and completely informed about the methods and practices of OSI in order to determine whether such activities are within the scope of American jurisprudence and are not undermining and perverting our democratic system by collaborating with the Soviet KGB — well known for its ruthlesness and dissemination of disinformation.

ІЗ РЕЗОЛЮЦІЙ ЗЇЗДІВ БРАТСТВА К. ВОЯКІВ 1 УД УНА

Дев'ятнадцятий Крайовий Зїзд Братства кол. Вояків 1-шої Української Дивізії Української Національної Армії США, що відбувся дня 31 серпня 1985 р. на оселі Українського Братнього Союзу в Глен Спей, Н.Й., та Восьмий (Світовий) Делеґатський Зїзд Братства, що відбувся там же дня 1 вересня 1985 р., проходили в 40-му році від створення Української Національної Армії і закінчення Другої світової війни та в 35-му році від повстання Братства. Делеґати-учасники обох Зїздів ухвалили наступні Резолюції:

• Закінчення Другої світової війни в 1945 році не принесло світові бажаного миру. Переможні західні держави погодились на двоподіл світу, віддавши на поталу Совєтському Союзові народи Східньої Европи. Недавній їхній союзник не вдоволився таким дарунком. Упродовж 40 літ створив він чимало вигідних для себе стратеґічних причілків у країнах Азії, Африки й Середньої Америки. Вживаючи фальшивої пропаґанди, дезінформації, шантажу та шпигунства, він загрожує безпеці вільних країн світу, зокрема З'єднаним Стейтам Америки й Канади.

• 35 літ тому, осінню 1950 року постало в Західній Німеччині, а потім розширило свою діяльність на чотирьох континентах — Братство кол. Вояків 1-шої Української Дивізії Української Національної Армії. Його керівні чинники та й усе його членство докладали й досі докладають зусиль, щоб (а) гідно проводити в життя постанови статуту Братства, (б) виховати нові покоління своїх дітей та внуків на корисних громадян країн нашого поселення та свідомих членів української етнічної спільноти й (в) брати активну, конструктивну участь у праці українських Церков, громадських, куль-

турних, економічних, молодіжних і інших установ і організацій. По своїм силам члени Братства старались теж впливати на своє довкілля, вказуючи йому на загрозу для вільних країн з боку світового комунізму, керованого з Москви.

Українські спільноти вільного світу добились останніми роками деяких успіхів. Без зайвої скромности доводиться ствердити, що частина заслуги належить теж колишнім воякам 1-шої Української Дивізії УНА, що впродовж 35-ти літ прикладали своїх рук і зусиль до всіх починів, корисних для української спільноти.

• Цей факт не могла не завважити Москва. На доручення Кремля КҐБ повів широко закроєну акцію знеславлення колишніх вояків Дивізії, приписуючи їм злочини проти людства, доконувані ніби ними під час Другої світової війни. Зміст і стиль цих обвинувачень доведені до абсурду і збивати їх немає потреби, бо історія Дивізії не занотувала ніяких злочинних дій її вояцтва. Знаючи настанову Москви до визвольного руху народів нею поневолених, можна навіть і не дивуватись цій ганебній акції московського КҐБ.

• Велике здивування, одначе, викликує факт, що московське КҐБ знайшло чимало спільників і помічників серед декотрих кіл жидівського народу в діяспорі. Їхні впливи в пресі й інших засобах масової інформації довели до того, що американська й канадійська преса повели неперебірливу кампанію наклепів не тільки на колишніх вояків Дивізії, але теж на все організоване українське громадянство. Ця незрозуміла для нас акція жидівських чинників є дивна ще й тому, що відповідальний жидівський провід завжди відзначався розумним, раціональним підходом до міжнародніх проблем.

• Учасники З'їздів стверджують із приємністю та вдячністю, що всі українські центральні громадські установи й численні організації станули рішуче в обороні доброго українського імени взагалі й доброго імени українського вояцтва зокрема. Висловлюючи їм усім щиру вояцьку подяку, учасники З'їздів заявляють готовість відбивати всі ворожі атаки й не дозволити, щоб хто-небудь знеславлював пам'ять воїнів, що впали на полі бою на шляху до державности України. На новому відтинку боротьби, колишні вояки Дивізії виконають свій обов'язок так, як виконували його в роках 1943-1945.

• 19-ий Крайовий З'їзд Братства у США та 8-ий (Світовий) Делеґатський З'їзд Братства кол. Вояків 1-шої Української Дивізії Української Національної Армії:

А. Вітають поневолений Український Народ і всіх Борців за його національні, релігійні та людські права.

Б. Шанобливо кланяються Ієрархам і Проводам українських Церков, заявляючи їм синівську відданість.

В. Вітають Проводи Українських Центральних Установ і Організацій і їх надбудову Світовий Конґрес Вільних Українців.

Г. По-дружньому вітають усі Українські Комбатанські Організації в усьому світі.

Ґ. Вітають усіх колишніх вояків 1-шої Української Дивізії Української Національної Армії і закликають їх до дальшої посиленої праці в рядах нашого Братства.

Президія 19-го З'їзду та
Президія 8-го Делеґатського Світового З'їзду

Пишуть інші

В. Ф.

ЧЕРВОНА АРМІЯ В АФҐАНІСТАНІ

The Soviet military experience in Afganistan, by Joseph J. Collins. **In**: "Military Review", May 1985.

П'ять років після нападу на Афганістана радянські війська ще далі воюють, щоб втримати свої позиції в містах та забезпечити комунікаційні лінії з СРСР. Не зважаючи на марні мілітарні досягнення, армія все таки здобула важливий військовий досвід і нема познак, щоб вона послаблювала свою твердість. Але завзяття свободолюбних повстанців сильніше від наполегливости СРСР.

Внутрішня політична ситуація

Комуністична або т. зв. Народна демократична партія Афганістану при помочі військового перевороту захопила в 1979 р. владу в Афганістані, але не зважаючи на значну допомогу СРСР, комуністи не могли повністю опанувати положення в країні і їх впливи з кожним днем маліли. Згідно з повідомленням офіційних радянських чинників, при кінці 1979 р. контрреволюційні з'єднання діяли в 18 з усіх 26 провінцій Афганістану й „серйозно підривали нормальне життя країни. Над Афганістаном зависла загроза револю-

ції, край був на грані розпаду і втрати суверенности. Імперіялісти і їх послужники підготовляли аґресію і, стараючись використати ослаблення країни, хотіли наблизитися до кордонів СРСР."

В грудні 1979 р. війська СРСР вторгнули в Афганістан. Приблизно 85-тисячна армія мала окупувати країну й охороняти режим Бабрака Кармаля, який мав завести свою владу на цілій території. Наміченої мети не осягнено. В партії далі були тертя; в лютому 1981 р. проведено чистку й арештовано 2,000 членів, друга подібна чистка була в березні 1982 р., а в вересні того ж року вбито головнокомандуючого центрального армійського корпусу в його канцелярії. Військові бунти, дезерції й перехід до повстанців були майже щоденним явищем так, що урядова афганська армія втратила більше, ніж половину своєї сили. Не краще було з високоплатною міліцією. Восени 1984 р. близько 3,000 міліціонерів здезертерували й перейшли до повстанців, постачаючи їм зброю.

Війна різко захитала економіку Афганістану: збір збіжжя впав на 25 відсотків, а ціни на харчові продукти зросли на 145 відсотків; приблизно півмільона населення стоїть перед безпосередньою загрозою голодової смерти. В березні 1983 р. партія Кабаля поставила собі амбітне завдання: до 1986 р. добитися продукції, яка була в 1978 р.

Погана економічна ситуація в Афганістані є на руку СРСР: брак харчів і невідрадні економічні умови змушують населення забиратися до Пакістану або переселюватися з сіл до контрольованих армією міст. Внаслідок того повстанці тратять піддержку широких мас населення. Проте армія має великі труднощі в опануванні країни. Французький науковець і частий відвідувач Афганістану Олів'єр Руа так підсумував ситуацію в 1983 р.: „Ані радянська ані урядова афганська армії не відважуються виходити поза межі великих міст. Адміністація, що провалилася в 1979 р., ще досі не наладнана через брак надійних працівників: 40 відсотків дистриктів не мають навіть номінального управління, а тільки 10 до 20 відсотків дистриктів творять укріплені форти, з довколишніми селами, що стоять по боці режиму чи то з переконання чи то з корисловости".

Стратеґія СРСР

Сьогодні в Афганістані є приблизно 120,000 військ СРСР й 30,000 афганської армії проти 100,000 повстанців. Сили СРСР складаються з сімох дивізій і п'ятьох повітряних десантних бриґад з допоміжними спеціяльними відділами, 500 гелікоптерів і декілька ескадриль Міґів типу ДЖ21С і ДЖ23С. Війська розміщені рівномірно в різних районах,а в околиці Қабулу сконцентровано 1/3 всіх сил.

Повстанці творять 10 різних груп опору, зорганізованих в двох

окремих союзах. До бою вони кидають малі рухомі відділи, призначені до окремих завдань. Зброя повстанців: ракетні ґранати, машинові кріси й міномети. Найкращим джерелом постачання зброї для повстанців є далі Червона й афганська армії — близько 80 відсотків усієї їхньої зброї й амуніції. Закордонна допомога повстанцям мала б виносити яких 100 мільйонів долярів річно, але відносно невелика кількість воєнного матеріялу доходить до бойових відділів.

Ситуація в Афганістані погіршилася до тої міри, що, — як твердять деякі фахівці, — 90 відсотків території контролюють повстанці. Мабуть, таке твердження, перебільшене або одностороннє, тому вірніше прийняти, що над 90 відсотками афганської території не мають постійної контролі ані повстанці, ані СРСР. В своїх бойових операціях повстанці використовують швидкість, мобільність і добре маскування. Тому навіть великі міста й бази є безпечні для вояків тільки під час дня, а в ночі чигають на них партизани. Політика СРСР в Афганістані — це комбінація стратегії „випаленої землі" і „мандрівного народовбивства": повітряні сили свідомо винищують засіви та руйнують села й таким чином приневолюють населення, що є головною опорою повстанців, переноситися до Пакістану або Ірану. У тих операціях випробовується нова зброя й використовуються гелікоптери для транспортування війська й воєнних матеріялів та для розвідки, керування і охорони. До цього потрібно досконало й всесторонньо вишколених літунів. Згідно з даними державного департаменту США, в роках 1980/82 Червона армія вжила щонайменше в 36 випадках хемічної зброї, яка спричинила смерть 3,000 людей.

Втрати Червоної армії в Афганістані високі: 13,000 вбитих, 40,000 поранених; крім того, втрата 5,000 різних возів та 600 літаків. Кошти цієї війни досі виносять 17 мільярдів дол. Однак ті втрати не мають впливу на хід воєнних дій. Москва не сподіється скорого закінчення війни. СРСР свідомий, що самими мілітарними заходами не виграє війни й тому покладає великі надії на виховання нових молодих кадрів. Вже тепер в СРСР виховується чи радше перевиховується понад 20,000 молодих людей, що мають стати ядром нової військової і партійної еліти, яка обійме владу в Афганістані, коли вже вичерпаються сили повстанців. З другого боку СРСР робить дипломатичний і мілітарний тиск на Пакістан, щоб обмежити,чи радше зовсім відтяти допомогу повстанцям та засіяти зерно незгоди між Пакістаном і афганськими втікачами.

Мілітарні досягнення

Коли СРСР вступив до Афганістану в 1979 р., армія складалася з мало вишколених середньоазійських музулманських резервістів, що дуже скоро показалися ненадійними; вони зговорювалися з

повстанцями та лишали їм в умовлених місцях зброю. Командування зорієнтувалося в ситуації, стягнуло ті відділи з фронту й заступило їх своїми „червоними"частинами. Але й ті війська не мали досвіду в боротьбі з партизанами в гірському терені. Тому на швидку руку почався спеціяльний вишкіл в різних гірських районах Азії. Крім того, реґулярні війська були переконані, що мають воювати проти американських і китайських „аґентів"; коли ж побачили, що таких там нема і що вони воюють з місцевим афганським населенням, їх бойовий дух сильно підупав, вони почали знаходити розраду в наркотиках і часто міняли зброю й амуніцію за гашиш і кокаїну.

В своїй тактиці Червона армія далі застосовує головно змоторизовані стрілецькі й танкові відділи, дарма що гірський терен сильно зменшує їх ефективність. Тільки летунські з'єднання виконують своє завдання і є великою загрозою для повстанців. Однак вони і з тим дають собі якось раду: своєю доволі примітивною протилетунською зброєю вони змушують пільотів робити окружні польоти, що зменшує їх успішність.

Недостатня також розвідка і секретність щодо своїх військових плянів та рухів. Повстанці заздалегідь довідуються про наміри противника й відповідно до того застосовуються. Радянські війська держаться звичайно головних шляхів, а це дає повстанцям змогу робити на них засідки, головно біля мостів або в вузьких проходах-перевалах. Реґулярні війська безрадні під час таких несподіваних наскоків, їх оборона безуспішна; тому ціла відплата зводиться до бомбардування сусідніх сіл.

В загальному військові дії мало успішні. Прикладом може послужити акція проти повстанського ватажка Массуда, що з 3,000 бійців дуже дошкулював реґулярним військам. В травні 1982 р. спеціяльні радянські й афганські відділи, після однотижневого бомбардування, спустилися гелікоптерами в долину Панжір. Повстанці, що знали наперед про пляновану акцію, зустріли ворога нищівним вогнем. Три дні пізніше змоторизовані дивізії в силі 12,000 до 15,000 вояків увійшли в долину. В перших десятьох днях боїв знищено 50 танків і возів та 35 гелікоптерів, але й повстанці мали великі втрати — вбито 200 повстанців і близько 1200 цивільного населення та знищено 80 відсотків усіх будинків. В половині червня війська відійшли, але вже в вересні почали нову офензиву, що також зазнала невдачі. Тоді радянське командування заключила з Муссадом перемир'я, що тривало від січня 1983 р. до квітня 1984 р. В той час Муссад поповнив свої сили та придбав більше воєнного матеріялу, щоб бути готовим до наступної розправи з ворогом. В квітні 1984 р. рішено покінчити з Муссадом; понад 20,000 вояків з летунською підтримкою вдарили на долину Панжір. Муссад відступив перед такими силами, сховався зі своїми повстанцями в горах і далі малими відділами нападав на ворога. Хоч преса СРСР писала про велику preremогу

в долині Панжір, то ще восени 1984 р. Муссад діяв і режимові війська не розбили його сил.

Брак видного успіху в боєвих акціях приневолив військові чинники змінити тактику операцій. У військовій пресі почали щораз частіше писати про конечність вишколу для боротьби в гірських теренах та про спеціяльну фізичну заправу достосовану до терену і клімату. Але хоч минуло п'ять років від нападу, відповідного вишколу ще не введено, а околиця Афганістану залишилася грізним ворогом для окупанта.

Безпосередні вигляди так для повстанців, як і для СРСР невідрадні. Дипломатичні розмови не довели до нічого, військові операції безуспішні для обох сторін. Повстанці не мають досить сил, щоб викинути ворога а збільшення сил СРСР від 1980 р. не принесло очікуваних успіхів.

Лекції для американської оборони

Спираючись на „рецепту" застосовану в Чехо-Словаччині, СРСР почав афганську війну, для якої не мав опрацьованої тактичної доктрини. Радянські командири, хоч великі послідовники Клявзевіца, забули про його основне правило: державні мужі й військовики повинні бачити війну такою, як вона в дійсності є, а не такою, якою вони хотіли б її бачити. Одначе з неспроможности радянського керівництва зрозуміти характер конфлікту в Афганістані і відношення сил в тій особливій ситуації нема причини радіти, керівництво СРСР напевно застосує кращі методи боротьби — на некористь для Заходу.

Друга лекція — це справа готовости й мобілізації. Маршал Оґарков у своїй монографії виказав недоліки в тій ділянці й подав рекомендації для поліпшення. Якщо аґресор починає війну, то незвичайно важливою є негайна мобілізація і перехід цілої економіки з мирної на воєнну. Треба також без проволоки доставити в означене місце вишколений персонал і необхідний воєнний матеріял. Одночасно треба звернути увагу на фізичну заправу й вишкіл резервістів.

Радянсько-афганський конфлікт дає також лекцію в ділянці військових операцій. Показалося, що радянські командири, на загал добре вишколені в воєнній тактиці, часто діють шабльоново, а не відповідно до обставин. В Афганістані показалося, що пересічний командир не дає собі ради з новою оперативною технікою, нпр., кинення оперативних відділів у глибоке запілля ворога, щоб відірвати команду, комунікацію і постачання та захопити важливі об'єкти. Проте американське військове командування повинно пам'ятати, що ініціятива, спритність і сміливість потрібні до таких операцій, можуть бути розвинені й поліпшені в Афганістані. В Афганістані Червона армія здобула великий бойовий досвід в незалежному маневруванні на різних відтинках фронту, координуванні гарматного вогню та співдії повітряних сил з суходільними військами. З засто-

сування повітряних атак в Афганістані, можна зробити висновок, що на випадок конфлікту з НАТО СРСР напевно вживатиме летунства для знищення запілля.

Вживання хемічної зброї в Афганістані вказує на те, що в майбутній війні СРСР не буде керуватися ніякими моральними принципами, тільки власною користю.

Врешті тактичні успіхи повстанців свідчать про те, що Червона армія не є непобідима, вона має такі самі недомагання та проблеми, які характерні для цілого совєтського суспільства. Не зважаючи на велику чисельну перевагу, Червону армію можуть перемогти відважні борці, які матимуть в своїх руках ініціятиву й використають терен для своєї переваги.

Ігор Кошман

КАҐЕБІСТИ ПРОНИКАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКЕ ПРАВОСУДДЯ

Останніми місяцями українофобська кампанія в США набрала небувалої галасливости. Символом знеславлення доброго імени українців стала справа Івана Дем'янюка. Організація Американців в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) включилась в акцію збірки фондів на оборону Дем'янюка, бо члени АОЛПУ є пеерконані що Дем'янюк став жертвою КҐБ. Ця стаття написана для ураїномовних читачів, щоби поінформувати їх, що тепер діється навколо нас, та дати їм змогу більше ефективно включитися у протидію.

Одним з найбільших здобутків цивілізації — це поняття справедли-вости. Це поняття записане в нашій американській конституції, що стала державним фундаментом США. Від самих початків існування США, аж до сьогодні, відбуваються спроби нарушити цей фундамент. Не дарма існує прислів'я „Ціна свободи — це постійна сторожність.“

Формально СРСР теж має конституцію, відділи справедливости й ін., але це все для пропаґанди або, як висловився один з каґебістів, це все написано лиш для наївних народів Африки.

Поняття справедливости демократичного світу та тиранії настільки протилежні, що ніякі детанти неспроможні ці два світи зблизити. Що гірше, співпрацю американського державного департаменту справедливости з КҐБ можна порівняти до змішування гнилих яблук із здоровими. Гнилі яблука ніколи не поправляться — зате здорові пропадуть.

В 1978 році, конґреемен Айлберґ (Па) та конґресменка Гольцман (НЙ) внеели конґресовий законопроєкт для створення спеціяльної комісії, так званої „О-Ес-Ай", для вишукування та депортації колишніх нацистських злочинців, що живуть на терені США. Над цим законопроєктом голосування двома Палатами Конґресу не відбулось — він перейшов як додаток до інших законів та був затверджений президентом Картером. Навіть „Нью-Йорк Таймс" не був цим законом захоплений та висловив застереження, що цей закон може стати знаряддям для „ловів відьом".

Одним з перших кроків новоствореної „О-Ес-Ай" — це були подорожі до СРСР та домовлення, що КҐБ буде допомагати шукати нацистських злочинців. Отут і відбулось змішання „добрих яблук з гнилими". Наша громада не усвідомляла напочатку, куди це йде, та не розуміла, що немає в Америці закону, яким можна карати колишніх нацистів. Тому вві охорони прав обвинуваченого, якими користуються в кримінальних справах, не належать обвинуваченим у воєнних злочинах, бо їхня справа підлягає т. зв. „цивільному судові". Іншими словами, уряд не зобов'язаний оплачувати адвокатові — оборонцеві, якщо обвинувачений не може сам покрити видатки. Людину можна обвинувачувати багато разів, навіть якщо перший суд визнає йогоневинним, а „О-Ес-Ай" може повторяти відклики. У більшоеті випадків обвинувачений мусить доказати, що він не винний, замість того, щоб „О-Ес-Ай" доказав його вину.

В оетанній час співпраця „О-Ес-Ай" з КҐБ нагадує стан божевілля. Еллен Раєн, колишній голова „О-Ес-Ай" заявив на телевізії, що в Америці зараз перебуває 10 тисяч нацистських коляборантів, здебільше еміґрантів зі східньої Европи. Це абсурдне чиело стає ймовірне, якщо глянути зі сторони КҐБ, що вважає кожного антикомуніста — фашистом або нацистським коляборантом.

Щораз нові факти показують що „О-Ес-Ай" стало знаряддям КҐБ в Америці. Ось приміри, що торкаються не лиш українців, але всіх американців. Від економіста, Еліота Ґрінспена (Нью-Джерзі) ми довідалися, що недавно 100 німецьких науковців з Пенемінде, які тепер працюють над мілітарним дослідженням в Америці, одержали листи від „О-Ес-Ай" з повідомленням що їхні минулі зв'язки з нацистами знаходяться під переглядом. Артур Рудольф, який був в НАСА директором проєкту для виробу ракети „Сатурн", вернувся до Західньої Німеччини, щоб уникнути неприємности від „О-Ес-Ай" і від еміґраційного уряду. Знаючи кошти оборони, сумніваємося чи решта німців-науковців захоче себе правно боронити. Найвигідніше — це покинути Америку та вернутися у Західню Німеччину. Цього хоче КҐБ, бо це буде великий удар по дослідчій роботі над т. зв. „Стар Ворс" (космічна оборонна зброя).

Другий примір стосується розбиття солідарности серед американців, що походять із східньої Европи. За винятком Франка Валюса (про нього мова нище), нам не відомо, чи кого іншого з поляків обвинувачено в коляборантстві. Зате у наші руки попала копія листа від голови Польського Конґресового Комітету, який виеловлює повну підтримку для „О-Ес-Ай". Цікаво знати, чи не було домовлення між „О-Ес-Ай" та поляками, що якщо поляки підтримають „О-Ес-Ай", тоді не будуть їх чіпати.

Для КҐБ не вигідно обвинувачувати росіян у коляборанстві. Багато

краще спихати вину на поневолені народи. Чи цс не пояснює чому ссред обвинувачених немає росіян?

Нс давно газета „Вілледж Войс" (Нью-Йорк, 14 травня) написала довжелезну статтю, приписуючи бандерівцям різні воєнні злочини. Цікаво, як це сталося що газета, яка нормально нс розріжняє України від „Рашія", зненацька знаходить детайлі наших внутрішних міжусобиць та навіть цитує (з перекрученням) промови Я. Стецька з сорокових років. У статті є фотографії передруковані зі совєтських газет. Навіть стиль статті совєтський, бо є вислови, яких американські журналісти звичайно не вживають. Ясно, що стаття — це або переклад з російського або написана КҐБ-істом по-англійськи. А зв'язок статті з „О-Ес-Ай" ось такий: Маємо копію однієї сторінки — списки членів СБ, бандерівської, партії. Цей список був зроблений американською розвідкою в 1950 році був засекречений та захований в американських архівах. Недавно „О-Ес-Ай" список розсекретила (після 30 років, це можна зробити) та нередала до КҐБ.

Отжс, можна сподіватись, що на осіб перечислиних на списку, КҐБ готовить „документи", що доказуватимуть коляборанство з нацистами. Стаття у „Віледж Войс" це тільки перша сальва.

Звичайно, в небезпеці опинилися головно українці, що походять зі сходу від Збруча. Щоб рятуватися від „родіни", багато з них позмінювало місця народження. З „допомогою" КҐБ ці зміни легко знайти, що може стати причиною відібрання громадянства. Щс в п'ятьдесятих роках президент Айзенгауер говорив про таку небезпеку. На жаль, в ті роки, наша громада не зуміла забезпечити своє майбутнє, бо в п'ятьдесятих роках ніхто нс думав про вісімдесяті.

А як виглядає справа самооборони на судах? Франка Валюса обвинувачено, що він був ґестапівець та вбивав людей. Відібрали йому громадянство та мали депортувати. Приїхали „свідки" з Ізраелю та під присягою визнали Валюса злочинцем. Хоч Валюс твердив, що він ґестапівцем ніколи не був і нс міг бути, бо він на кілька сантиметрів нищий, ніж мінімальний ріст визначений для ґестапівців, — це не помогло. Накінець, адвокат Валюса найшов документи в Німеччині та й того „бауера", де Валюс працював, в той самий час, як „свідки" казали, що він убивав людей у кацеті. Валюсові повернули горожанство, але формально його невинним таки нс визнали. Все, що він заробив за своє життя, пішло на адвокатів і на старість чоловік остався без цента.

Вище подане, — це тільки „крапля в морі" результату співпраці „О-Ес-Ай" та КҐБ. Багато чого, щс нс відоме українському загалові. Коли організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) починала діяти в обороні Івана Дсм'янюка, один з наших земляків сказав: „Я в цьому участи не буду брати, бо може він і винуватий". Це був останний поштовх, що спричинив АОЛПУ взяти відважну та активну ролю в обороні нашого земляка. Грошеві перекази на фонд оборони Івана Дем'янюка просимо виписувати на:

AHRU Legal Fund
43 Midland Place
Newark NJ 07106

Нариси і репортажі

Віталій Бендер

ЩОДЕННИК

Письменник ВІТАЛІЙ БЕНДЕР, якого, як побратима по зброї, недавно вітали в Торонто члени братства Дивізійників, готує до друку книгу нарисів „ФРОНТОВІ ДОРОГИ", в якій віддзеркалює свій досвід в совєтській армії. Ред.

„Личные дела", тобто особисті справи — була й така стаття у вишкільному розкладі. І цією статтею ощасливлювали нас в неділю, після обіду. Якби ж було де, то, може й пранням зайнявся б, бо ж як-не-як, а дві пари білизни водилося, одна на тобі, а друга — в наплечнику. Це казенна, державна білизна. Не всі, але дехто з бійців приберіг і власну білизну. А я свою розпродав, промишляв лише на казенних лахах.

Ну, і де прати, скажемо на цегельні в Сталінграді? У Волзі? Хіба коли йшли до лазні, то непомітно проносили додаткові спідні сорочки й підштанки, хоч там їх чистою гарячою водою покропити, бо прати в лазні було су-воро заборонено. А сушили в касарні, довкола груби. Було, позавішують ту грубку шматтям, що й палива нема як в неї засипати.

Єдинне, що залишалося робити в час особистих справ, це — розказувати анекдоти, переповідати колись прочитані книжки Конан-Дойля, журитися за цивільним життям та за дівчатами та писати листи. Вихідці із східніх регіонів, з Кавказу, з Середньої Азії писали листи щонеділі, а то й щодня, і навіть отримували відповіді. Але більшість з нас походила з теренів, захоплених німцями, писати було нікому. Хіба хтось мав брата, батька чи сестру, що теж служили в армії, або евакуювалися на схід, то обмінювалися зрідка з ними своїми радощами й печалями. Були й такі, що залишаючи свої рідні місця і сподіваючись, що туди прийдуть німці, завчасно домовилися із своїми рідними й знайомими списатися пізніше через третю особу, що жила подалі на схід. І дехто спромігся сконтактуватися в цей спосіб.

Найболючішим моментом для мене ставав прихід старшини* з листами. Вся рота пожирала його очима, сподіваючись виклику свого прізвища. Тоді щасливець підіймав руку і лист мандрував понад головами з рук до рук, поки його не схоплював адресат. В такі моменти я виходив геть. Мені листів чекати нема від кого, і писати нема кому. Мати й брат під німцями, з Килею ніяких домовлень я не зробив, бо з першого дня війни втратив з нею всякий зв'язок. Аж на плач тягнуло від самітности. В такі моменти

---

*Старшина (рос.) — бунчужний

я йшов до бараку, де примістили полкову духову оркестру. Там прилаштувався із своїм власним саксофоном Сьома Роґожин, росіянин з Миколаєва, який до війни грав в джазі в кінотеатрі. Познайомився я з ним в лазні. Довідавшись, що я студіював в Миколаєві, він відразу ж розкрив обійми і ми тісніше заприятелювали. На чужині вже одна можливість говорити про речі спільних зацікавлень, про ті самі книжки, фільми чи акторів, стягає людей до купи як змовників. А говорити до схочу про те саме місто, ба, про кінотеатр, в якому він грав („Правда ж, гарненький був джазик?") і гордо споглядати на своїх колег-музик, деякі з яких почали гризти нотну грамоту щойно тут, на цегельні, мовляв, ось сторонній чоловік підтвердить вам, який я був віртуоз у справжній розваговій оркестрі, то тут двоє ще вчора чужих людей ставалиріднішими, ніж рідні брати.

В ті часи в духових оркестрах саксофонів не було, їх рахували скорше вибриком, ніж інструментом, але на війні переочують багато дечого. Капельмайстер, хоч і дуже консервативна людина, включив в оркестру й саксафон, бо на інших трубах Сьома грати відмовився.

Оркестра займала півбараку, захряснутому нарами, але як там не тісно, але умови були багато кращі, ніж в печі. На вправи вони не ходили, а днями й ночами дули в свої інструменти. Встигли опанувати „Туш" і вже не погано у них виходили „Три танкісти", розписані маршем. А в Шахтах, коли ми маршували так собі, „для паради", спереду обов'язково відбивала крок полкова духова оркестра, яка по черзі грала „Розпрягайте, хлопці, коні" та „Три танкісти". У них, у духовників, життя було вільніше, тому хоч і не всі вони мали кому писати листи — Сьома часто обіцяв написати Сталіну — особистих справ у них було досить, наприклад потаємно розпивати пляшку чи дві.

На фронті духова оркестра ставала похоронною командою. Їхнім обов'язком було визбирувати забитих і хоронити їх в братніх могилах. Така перспектива їх тішила і всі вони надміру старалися, щоб не розчарувати капельмайстра та не втратити теплого місця. Нераз в хмелю Сьома сварив на мене пальцем і домагався:

— Міша, ти будєш там соображать нємножко, да? у мєня, дружок, рассуждєніє прастоє: всє, кто сразу ачутітся в братской маґілє, паслєдніє дуракі. Сматрі же, нє пападі в ету талпу...

Одне слово, не було у мене особистих справ. А написати щось до когось дуже хотілося. А чому б мені не почати писати до самого себе, вірніше, для себе? Незабаром на товкучці я продав трохи тютюну, припасеного ще в Морозовську, і купив товстий записник-журнал в чорних клійончатих палітурках. Вирішив провадити щоденник.

Вписи я робив щодня, а так, коли мав настрій. Деколи вписував лише пару речень, а деколи розповідь розтягалася на кільканадцять сторінок. Деколи інші бійці схилялися надімною:

— Що ти там мудруєш?

— Пробую вірші складати...

Цим „ґоббі" я ще більше захопився в Шахтах. Щоденник я тримав в наплечнику. Одного разу, повернувшись з польових зайнять і щось кладучи в наплечник, мені видалося-здалося, що хтось в ньому добре пошастав в

час моєї відсутности. Речі ніби не так лежали, як завше. Алє все було на місці, торба з тютюном теж. Хіба хтось спокусився тютюном, „пожичив“ на скрут чи два? Я навіть зрадів, що той хтось не загилив всю торбу, а міг.

Вечером ординарець від батальйонного комісара і старшина підійшли до мене і останній, з легким неспокоєм в голосі, сказав:

— Мартюк, негайно до комісара!

Поруч ординарця я йшов до знайомого мені крила, що його займали штабісти.

— В чому справа? — спитав я його.

— Питаєш мене? Моє діло лише чистити начальству чоботи та бути на отаких дрібних бігах...

До кабінєту, який заразом був і квартирою, бо вздовж стіни стояло прибранє розкладне ліжко, ми вступили разом і ординарець відрапортував, що „боєць Мартюк явився, як наказано“.

На знак комісара він вийшов. А комісар, вигляд якого говорив, що таких невигод, як недоїдання, він ніколи не зазнавав, не підводячись, запросив мене сісти напроти. Від нього мене відділяв старий подряпаний стіл, на якому лежали газети й якісь списані папери. І ротний журнал-реєстр.

— Так-с, — вимовив він нарешті, чомусь додаючи до слова „с“, як колись робили аристократи. — Мартюк, Михайло Кирилович... Гм, студент... Гм, поранення... Що ж, добре...

Закрив реєстр.

— А чому це ти не в комсомолі? — і теплими, батьківськими очима дивився на менє.

— То тє, то друге, то третє, — залепетав я, горячково шукаючи солідніще пояснень.

— Соромно віднікуватися, — сказав він тоном, який означав, що справа закрита. — Я скажу ротному комсоргові, щоб дав тобі анкету. Пора, Мартюк, підставляти плечі під більші справи. Куриш?

Почастував мене попиросою дорогого сорту.

— Мені сказали. що ти там щось пописуєш...

„Ага, он воно що. Ось хто шастав в наплечнику. Ось що їх цікавило“.

— Від нічого робити, товаришу комісар, я проваджу щоденник. Властиво, не від нічого робити, а від гарячого бажання щось до когось написати, але не маю до кого...

— А що саме ти записуєш?

— Всякі спостережєння, почуття, настрої...

— Чому ж, і це нє завадить. Можливо, й справді маєш оповідницький талант, то книгу колись напишеш, і ось цєй, скажемо, підсобний матєріял ще й як тоді пригодиться. А мені в твій щоденник заглянути можна? Я хоч і нє високої грамоти, — заскромничав він, — але бувалий, може й пораду якусь добру дам...

Перєчити зайво, ба небезпєчно. Треба показувати. Мій щоденник лежав перед ним, він ліниво його перелистував, деколи зупиняючись на сто-

рінці трішки довше, грав, одне слово, комедію, бо все це він перечитав ще до обіду.

А ти маєш хист. Все стисло, ясно, і мова подекуди навіть соковита. А ти по російському хіба не вмієш?

— Вмію. Але, товаришу комісар, я виростав серед української мови, чотири роки вчився лише українською мовою. І я думаю українською мовою. То ж писати нею, зрозуміло, легше...

— Та ж певно! — Погодився він з місця. — Це як так, з невинної курйозности. Українська, російська, яка різниця? Справа не в мові, а справа в змісті.

Знову бігло полистав щоденник.

— Я розумію твою ненависть до печей в Сталінграді, чи, як ти висловився, „печер". І злобу твою розумію на місто за мізерний харч, і за літню одежу, і за стрижену голову... Але на все треба дивитися об'єктивно, а в тебе скрізь суб'єктивізм і молодечий еґоїзм. Треба явища і речі розглядати з державного, а не особистого кута зору. Зараз, Мартюк, всім тяжко, не тільки тобі. Ти думаєш, що там, на горі, не знають про це? Знають, го-лубчику, партія все бачить, але зарадити труднощам зараз нема змоги. А спереду, можливо, нас ще й не такі проби чекають. Тому не годиться нам, захисникам батьківщини, розпускати нюні. Ти ж знаєш як воно на фронті? Кінець може спіткати кожного з нас. І уяви, що твій щоденник знайде на твоєму тілі ворожа пропаґанда! А пропагандивній машині багато не треба. Вони з твоєї образної „печери" зроблять справжню... Та й забагато ти написав за Тоцького й трибунал. Навіщо це?

Приляснув по палітруці щоденника.

— Ось що, Мартюк. З вищенаведених міркувань залиши свій щоденник у нас. Не подумай, що ми тебе грабуємо...

Він витягнув шухляду в столі і в його руках зачорнів подібний до мого журнал, тільки ще товщий.

— Ось. Пиши собі на здоров'я. , але об'єктивніше. Смали про романси, про всякі смішні витівки бійців, можна і про командирів-неотес. Я направду мав вдоволення, коли читав, як ви потайки сиділи за Волгою біля ватр цілими днями. Ти думаєш, ми не знаємо, як боєць норовить щось вигадати, а деколи й потягнути дещицю наліво? Знаємо, все це людське, і на це ми робимо скидку... Про отаке пиши сміло...

Повертаючись до касарні з товстим журналом, в якому ще не було ні одного впису, я на ходу вирішив ніякого щоденника більше не провадити. Адже знову шаритимуть в наплечнеку, та ще й в халепу якусь влізу. Ні, краще „соченятиму" вірші про природу. Я був більш ніж певний, що якраз цього комісар від мене й сподівався.

Б. Шарко

ПОМИНКИ НА МОГИЛАХ ДИВІЗІЙНИКІВ В АВСТРІЇ

У 40-ліття боїв 1-ої Укр. Дивізії УНА у 1945 р. у Штірії (Австрія) відбулась в днях від 16 до 19 травня 1985 р. у містечку Фельдбах біля Ґрацу побратимська зустріч що на неї прибуло біля 200 колишніх дивізійників, деякі з родинами, з Німеччини, Англії, Австрії, Голландії, Австралії Америки й Канади. У п'ятницю, 17 травня вони відвідали з прапорами їхніх станиць могили полеглих побратимів у Ґрацу та в довколишніх селах Фельдбаху: Санкт Штефан, Бірбаумі, Ґнасі, Бад Ґляйхенберґу і Фельдбаху, де священики — парох Відня, монсеньйор д-р О. Дзерович, архипротопресвітер УАПЦ у Німеччині, колишній дивізійний капелян, Палладій Дубицький та сотрудник мюнхенського католицького душпастиря, Мирон Мольчко — відслужили Панахиди, що до них співав хор дивізійників з Торонто „Бурлака" під дириґентурою Зиновія Лавришина. На могилах покладено вінки, а представники Б-ва з поодиноких країн й ОбВУ виголосили поминальні промови.

Після повороту з цвинтарів до Фельдбаху наших вояків приймав вином і солодким посадник міста, а ввечорі відбувся „камерадшафтсабенд", на якому нас привітали голови австрійських ветеранських об'єднань, гірських стрільців і спадунів, а голова загального „Камерадшафтсбунд"-у нагородив кількадесят наших побратимів, що відзначились діяльністю внутрі своїх організацій або піддержували тісні зв'язки з австрійськими побратимами, пропам'ятними медалями.

За цей дружній жест удекорували ми пропам'ятними відзнаками нашої Дивізії гурт австрійських побратимів, що заслужились чи то в піклуванні нашими вояцькими могилами, а чи постійно піддержують з нами товариські зв'язки. Ряд відзнак роздали австрійським комбатантам також побратими із ОбВУ в Англії. При тричленній капелі, т. зв. „шрамельмузік" проведено при перекусці і напоях весело цей приємний вечір.

В суботу вранці делеґація дивізійників з Нового Ульму склала вінок у місцевій крипті, а двомовне жалобне слово сказав о. митрат Дубицький, після чого на місцевому цвинтарі була вівдслужена Панахида над могилою нашого приятеля, президента австрійського побратимського Союзу, Штірії, Сеппа Маурера, несподівано померлого в грудні минулого року. Покійний вельми заслужився для нас як зв'язковий до австрійських урядових чинників, що опікуються воєнними могилами.

Того дня по полудні відбулось врочисте посвячення на нововпорядкованого цвинтаря у Траутмансдорфі, де є похоронені наші побратими під камінними плитами без прізвища, як „невідомі вояки", бо не можна було знайти при них розпізнавального значка. На впорядкування цього цвинтаря видав австрійський Чорний Хрест приблизно 28 тисяч долярів. Управа Б-тва дивізійників у Німеччині передала на цю ціль символічних 10,000 шілінґів,

що включали 3,500 шілінгів, як дар української громади в Новім Ульмі. У посвяченні, крім нашого вояцтва, взяли участь три наші священики та делеґації австрійських комбатантських об'єднань з прапорами й оркестрою, представники міських урядів з бюрґермайстром, високі старшини австрійського „бундесгеру“ на чолі із генеральним куратом з Відня, що виголосив проповідь релігійного змісту, а від українців промовляв як завжди добру о. д-р. О. Дзерович. Президент австрійського Чорного Хреста, д-р Отто Яве, виголосив головну промову, в якій назвав українських вояків оборонцями свободи і підкреслив культ поляглих, як доказ культури народу. Від українських ветеранів промовляв голова Крайової Управи дивізійників у Німеччині, Р. Дебрицький. Крім подяки австрійським приятелям за опіку над могилами, він висловив віру у недалеке майбутнє, коли на поминки на цей цвинтар прибуде делеґація вільної української держави.

Під час відправ хор „Бурлака“ виконав прекрасно 3 дібрані до цього торжества композиції: „Со святими упокой“, стрілецьке „Вічная пам'ять“ та „Коли ви вмірали“. На закінчення духова оркестра відіграла під стріли з моздірів традиційну пісню про вірного товариша і австрійський державний гімн.

Біля польового вівтаря маяв, крім австрійського, український національний прапор.

В суботу ввечорі відбувся у заповненій залі на 400 місць імпозантний концерт хору „Бурлака“, що про нього говорили захоплені австрійці: „Такого хору ми у Фельдбаху досі не чули а й більше чути не будемо“...

В неділю в місцевій бароковій церкві відправили отці П. Дубицький і М. Мольчко ев. Літургію при співі хору, а о. Мольчко виголосив по-німецькому проповідь, присвячену поляглим, розказав численним австрійцям про ювілей тисячоліття хрищення України. Після спільного обіду побратими роз'їздились домів, а хор „Бурлака“, котрого вгостила обідом Крайова Управа Б-тва в Німеччині, — після прощальної промови побратима Р. Дебрицького і директора міського бюра комунікації Ґерґарда Анґерера, від'їхав до Відня, де в неділю вечером дав концерт для українців і віденців, а звідки через Мюнхен відлетів на дальші концерти до Англії.

Про ці святкування написала австрійська преса наступне:

„У присутності колишніх українських вояків посвячено у Траутсмандорфі вояцький цвинтар. Український чоловічий хор подбав про незвичайну настроєву атмосферу. Тужливий спів, протяглі, із глибини горла видобувані тони витворили вдумливий настрій. Представники української церкви, „Камерадшафтебунд-у“, війська, політичних партій і парох Траутсмандорфу взяли в ньому участь. Глибший змисл цього пам'яткового цвинтаря полягає в пошануванні поляглих за батьківщину вояків. Простір Фельдбаху був при кінці війни 1945 р. тереном фронтових боїв. На ньому боролись і згинули також українські вояки, що є приводом для їхньої щорічної зустрічі, на яку з усіх частин світу приїжджають українці в округу Фельдбаху.“

(„Таґеспост“ і „Комерадшафтсбунд“) Газета помістила фото наших священиків при польовому вівтарі.

ФРАНКО-УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ У ВЕРСЕЛЬ

В неділю 12 травня 1985 р. відбулася в містечку Версель, коло Безансону, маніфестація франко-української приязні, влаштована в рамках святкувань 40-річчя закінчення другої світової війни. Ініціятором тих святкувань був голова УНЄ інж. Василь Михальчук. Технічними організаторами імпрез були: міська управа Версалю та кол. вояки куреня ім. Тараса Шевченка, згуртовані в Комітеті для Вшанування Пам'яти Поляглих за Волю Франції українських вояків.

Святкування з нагоди 40-річчя закінчення війни мали величавий характер і виявились як одна з найуспішніших маніфестацій не тільки франко-української приязні, яле і ясної підтримки національних прагнень українського народу. 11 травня учасники святкувань відвідали цвинтар, на якому похований командир куреня Резистансу полк. Віктор Петі. На його могилі зложили вінок.

12 травня 1985 р. святкування почались Службою Божою. Церква була заповнена понад сотнею українців, що з'їхались з усієї Франції, та кількома сотнями місцевих французів.

О годині 11-й всі учасники стали перед пам'ятником поляглим, що біля церкви. Напроти пам'ятника стали французькі і українські представники, за ними ряд прапорів, ліворуч відділ французьких вояків, праворуч — міська

Коло могили семи вояків Куреня „ім. Тараса Шевченка" стоять: п-ні: Пеші, вдова по командирові куреня в Резестансі полк. Віктора Пеші, і вояки куріня зліва на право: Д. Клим, І. Сложук, В. Аврам і А. Марченко.

оркестра , далі — сотні учасників. Відбулася церемонія зложення вінків від управи міста і від кол. вояків українського куреня. Мер міста, він же Президент Департаментальної Ради в Безансоні, пан Жорж Ґруйо сказав промову про 40-річчя закінчення війни і про те, що в Версалі є окрема традиція віддавання пошани українським воякам, що полягли тут в боях за визволення тієї частини Франції.

Потім відбувся похід на цвинтар. Учасники стали чотирикутником перед пам'ятником на могилі українських вояків. Цей вояцький пам'ятник з гарного сірого ґраніту має напис французькою мовою: «Українські вояки, що полягли за волю Франції». Слідують прізвища: Маценко Семен, Павлик Михайло, Боднар Іван, Сидоренко Микола, Гошняк Петро, Лозинський Броніслав, Притула Петро. Над написом золотий тризуб.

Зложено вінки від міста і від кол. побратимів поляглих. Оркестра грала український гимн «Ще не вмерла Україна». Коротке слово сказав голова групи кол. вояків куреня Іван Служик. Опісля відбулася панахида. На закінчення хор проспівав «Чуєш брате мій».

Перед пам'ятником поляглих. Стоять зліва: організатори святкувань: інж. В. Михальчук, І. Слижук, В. Аврам, О. Білак, два французькі старшини, мер Версалю Ж. Ґруйо і О. Корчак.

Опісля зформувався наново похід до міського ратуша. Перед ратушем, до речі дуже гарний будинок в старому стилі, стояли три щогли з прапорами: національним французьким, провінції Безансону і українським синьо-

жовтим. Велика міська заля заповнилась около 3-ма сотнями учасників, міська управа приготовила довжелезні столи з напитками.

Прийняття відкрив мер міста п. Ж. Ґруйо, який розказав присутнім історію українського куреня від його приїзду в серпні 1944 р. до Франції, до близького табору у Вальдагоні, його перехід два тижні по приїзді на бік Резистансу, бої поруч з французькими партизанами, заслуги у визволенні тієї частини Франції від окупанта, страти куреня вбитими і раненими. В своїй промові мер наголосив патріотизм українських вояків, їхню настанову проти тоталітаризму, як гітлерівського, так і сталінського, про вдячність мешканців Версалю для тих українських вояків і про франко-українську приязнь, що зродилась тут.

Промову від кол. вояків куреня сказав Омелян Корчак — секретар Комітету Вшанування їх Пам'яти. Він висловив свою радість бути знову на святі в Версалі, тут, де 41 років тому відбулися такі преважливі події в житті 20-літніх українських вояків. Сьогодні ми горді з того, що вони рішились перейти в ряди партизан генерала Де Ґоля. Тому що мер міста вичерпно говорив про історію боїв куреня, О. Корчак зупинився докладніше на поясненні переходу куреня до французів.

Для нас, говорив промовець, маніфестація у Версалю має велике значення. Тут родилась щира приязнь між українськими вояками і французькими партизанами, і з цієї місцевої приязні зродиться може колись приязнь між двома великими народами, що живуть на окраїнах Західньої і Східньої Европи.

З черги відбулося урочисте відзначення кол. вояків куреня.

Свято закінчилося бенкетом та концертом хору „Україна" з Нільванжу. Маніфестація була вдалою передусім тому, що її організували спільно українці і французи. Це дало в результаті гідну і сильну маніфестацію оборони чести українського вояка і прав українського народу на вільне життя.

Очевидець

40-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

„Присягаю Всевишньому Богові перед Святою Його Євангелією та Животворящим Хрестом не шкодувати ні життя ні здоров'я, скрізь та повсякчасно під Українським Національним Прапором боротися зі зброєю в руках за свій Нарід і свою Батьківщину Україну. Свідомий великої відвічальности присягаю, як вояк Українського Національного Війська виконувати всі накази своїх начальників слухняно і беззастережно, а службові доручення тримати в тайні. Так нехай мені в тому допоможе Бог і Пречиста Мати." Це слова присяги яку склали вояки Української Національної Армії в кінцевих днях війни в квітні 1945 р. на полях під Фельдбахом в Австрії.

Свідками дотримання цієї присяги є могили із сірим мармуровим хрестом, де спочило понад 350 відомих і безіменних вояків УНА. Пам'ять про них бережуть у своїх серцях їхні побратими, які від 20 років рік-річно при-

їжджають сюди, щоби засвідчити, що вони додержуються спільної присяги, воєнне оружжя перемінили на інші роди зброї, доступної в мирний час. Наш ворог — Москва розуміє значення цієї переміни, й це дає їй спокійно відпочивати на лаврах перемоги. Не вдалося їй знищити нас у відкритому бою — тому пішла на інший спосіб нашого знищення. Доказом цього є розповсюджування пашквільних і брехливих нападів на колишніх українських вояків.

Цього року приїхало до Фельдбаху понад 200 колишніх учасників цієї присяги, щоб відмітити 40-ву річницю створення Української Національної Армії. Підготовку і переведення святкувань виконала Краєва Управа Братства Дивізійників Німеччини, при співучасті Краєвих Управ Канади, Америки і Об'єднання бувших Українських Вояків в Англії. Голові Р. Дебрицькому і його заступникові В. Душинському належиться подяка за вміння і труд у влаштуванні цих святкувань.Торонтські Станиці Б-ва за допомогу в фінансуванні поїздки хору „Бурлака" та всечесним отцям: др. О. Остгайм-Дзеревичові, архипресвітелю П. Дубицькому і о. М. Молчкові за відправи.

Ювілейні святкування почалися в »мюнхені в середу 15 травня товариською стрічею в Катедральному центрі. Вечером відбувся концерт хору „Бурлака" в залі Кюнстергавз, яку заповнили українці з цілої Західньої Німеччини, між ними колишній шеф штабу дивізії „Галичина" майор В. Д. Гайке. Слідуючого дня група виїхала автобусами і автами до Фельдбаху, по дорозі заїхали на цвинтар в Ґрацу, де відправлено панахиду на могилі капеляна Дивізії о. Д. Ковалюка. В п'ятницю 17 травня відвідано цвинтарі у Санкт Штафен, Бірбаумі, Ґнасі, Ґляйхенберґу і Фельдбаху. На кожному із цих зложено перед пам'ятником поляглих вояків Дивізії вінок, відправлено Панахиду і виголошено промови. В Санкт Штефан виступав представник з Австралії Микола Мик, в Бірбавм — В. Чупринда — представник Канади, в Ґнасі — генр. секр. ОбВУ д-р С. М. Фостун з Англії, в Ґляйхенбурґу — полк. К. Е. Рен-Побігущий і в Фельдбаху д-р Р. Дражньовський — представник Амсрики. В Ґнасі під час спільного обіду, вітав нас посадник міста. Він висловив подяку і признання за нашу опіку над могилами спочивших тут наших побратимів зброї. Після відвідин цвинтарів відбулося приняття, яке влаштував посадник міста Фельдбаху Альойс Гармтодт. Вечером австрійські ветерани влаштували товариський вечір, на якому відзначили українських комбатантських працівників медалями і пропам'ятними хрестами, а пань: Л. Фостун, В. Беґей, Д. Душинську і п-ну Х. Кучер відзначено срібними брошками.

В суботу 18 травня була збірка на площі біля церкви, зложення вінків перед пам'ятником Українському Воякові і в Крипті в пошану австрійських вояків, відтак складено вінок і відправлено Панахиду на могилі Сепа Маурера, приятеля українців, який опікувався українськими вояцькими могилами та помагав нам в спорудженні воєнних пам'ятників. З короткими промовами виступили посадник міста Л. Гармтодт і В. Душинський.

На врочисте посвячення нагробних хрестів на цвинтарі в Травсман-дорфі, біля церкви зібралася велика делеґація австрійських комбатантів з своїми прапорами і оркестрою, представники австрійської армії і цивільної адміністрації.

Посвячення довершив капелян австрійської армії в асисті о. д-ра Ост-

гайм-Дзеровича, о. М. Молчка і о. П. Дубицького. Між почесними гістьми був член австрійського парляменту Сеп Тайшлер і дипл. інжинер майор Отто Явс, президент Австрійського Чорного Хреста, який виступив з головною промовою. Із словом в українській і німецькій мовах виступив голова Краєвої Управи Дивізійників з Німеччини Р. Дебрицький.

Посвячення пам'ятників відбулося врочисто, при співі хору „Бурлака", грі духової австрійської оркестри й сальвах з моздірів. Площа цвинтаря була цілковито заповнена — понад 1000 учасниками.

Після посвячення цвинтаря було ще одне прийняття і вручення відзнак, а відтак спільний похід з австрійськими парашутистами до їхнього пам'ятника, де зложено вінок. Промову в німецькій мові мав Б. Шарко з Мюнхену. Вечером хор „Бурлака" дав концерт українських народних і вояцьких пісень для відзначення 40-ої річниці створення Української Національної Армії.

Святкування закінчилися в неділю відправленням Служби Божої в українському обряді в головній церкві міста Фельдбаху.

З нагоди цих святкувань австрійські парашутисти видали одноднівку „Фельдбах-Унзере Штадт", прикрашеною їхньою емблемою — орлом і нашим тризубом. В ній поміщено коротку історію Галичини, створення Укр. Нац. Армії і спільних боєвих дій в околиці Фельдбаху.

М. Кучер — учасник

Роман Гаєцький

19-ИЙ КРАЙОВИЙ ТА 8-ИЙ ГОЛОВНИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ОЇ УД УНА

Останній раз ці два З'їзди були разом (один по одному) в Клівленді 1973-го року в днях 6-го та 7-го жовтня. Дата ця є не лише маркантна тому, що того самого дня вибухла єгипетсько-ізраїльська війна, але для Братства цим, що на цих З'їздах прийшло до деяких організаційних змін. Осідком Крайової Управи в ЗСА став Дітройт, а головної Управи Нью-Йорк. Через 12 років, цього року, під час Дня Праці, 30-го серпня та 1-го вересня З'їзди Крайової (ЗСА) та Головної Управ відбулися на Оселі Українського Братського Союзу „Верховина„ в Ґлен Спей, Н.Й. Делеґатський З'їзд, Головний вже восьмий з черги, пляновано було відбути пізніше, окремо від Крайового З'їзду, але щоби заощадити делеґатам час і ґроші, рішено прискорити його та получити разом із 19-им Крайовим З'їздом в ЗСА. Можна сказати, що всі клітини та членство Братства виказало повне зрозуміння до вимог часу та обставин, і завдяки цьому З'їзди проходили в повній гармонії та ділово.

Моттом 19-го Крайового З'їзду був заклик Головної Управи „Не дайте знеелавити пам'ять наших Бійців, які впали на полі бою на шляху до Державноети України!" і в цьому дуеі веі делеґати діяли на двох З'їздах. З'їзд Крайової Управи почавея точно о годині 11:ій ранку, щоби вичерпати веі точки порядку нарад. Уетупаючий голова О. Голинеький відкрив З'їзд та попроеив побр. о. ігумена М. Кучм'яка відмовити молитву. Однохвилинною мовчанкою вшановано тих побратимів, які відійшли у вічніеть. По виборі президії в екладі: І. Скіра — голова, Р. Припхан та М. Ніньовеький — заетупник, Б. Яеінський — еекретар, дальше ведення перебрав побр. І. Скіра, який вив'язався з цього завдання взірцево. Завдяки добрій підготовці уетупаючою управою веі рутинні точки, як вибори коміеій, відчитання привітів і протоколу попереднього З'їзду пройшли екоро. Звіти Управи, надруковані вичерпно, а оеобливо Фінанеовий звіт, голова та дотичні референти доповнили уено. По диекуеії, на внесок контрольної коміеії уділено абеолюторію з признанням для уступаючої управи.

Запрошений на З'їзд адвокат (квіне каунсельор) Яроелав Ботюк, один із нечиеленних адвокатів — оборонців доброго імени українеької спільноти, виголоеив вичерпну, зміетову доповідь. Він вияенив підложжа етворення коміеії Дешена в Канаді та хід переслухань евідків. Цитуючи багато документів та літератури про джерела нагінки на веюукраїнеьку епільноту, Я. Ботюк подав логічні заключення. Зараз не йдетьея про вишукання чи покарання „воєнних злочинців", але через ворожу дезінформацію, ведену органами КҐБ, підбурюєтьея деякі європейеькі кола на чолі із Візенталем проти веіх українців. З цієї причини, оборона доброго імени є конечною не тільки для дивізійників, але також для всього українського народу.

Заелухавши доповіді перейдено до ділових нарад та на внееок номінаційної комісії переобрано Крайову Управу в майже незміненому екладі. О. Голинеький — голова, Р. Кобрин — заст. голови, П. Буняк та М. Ніньовеький — заст. голови на ехід і захід, Я. Закаляк — кор. еекретар, Р. Гаєцький — прот. еекретар, В. Мазяр — реф. фінанеів, О. Слупчинеький — реф. імпрез, Р. Сокольеький та Б. Кашуба — реф. орг. на ехід і захід, В. Будний — реф. преси, Реф. Сусп. Опіки — д-р Качай, Я. Палатайко, В. Сімків, Вільні члени — Р. Припхан, К. Григорович, Е. Михайлів, І. Руденеький. Контрольну комісію очолив Б. Артимишин, а Товариський еуд П. Семенюк.

Учаеників З'їзду, як і всіх українців в ЗСА турбувало роз'єднання в громаді. З'їзд приняв майже без спротиву (було кілька голоеів проти) резолюцію станиці в Чікаґо, в якій доручаєтьея Крайовій Управі вжити всіх заходів для об'єднання громади в ЗСА в найблищих двох роках, а якщо до цього не дійде, витягнути відповідні конееквенції.

У З'їзді взяло учаеть 58 делеґатів із 73-ма мандатами.

В неділю 1-го вереення, по епільному бенкеті в еуботу та забаві, вже о год. 10-ій ранку делеґати на 8-ий Головний Делеґатеький З'їзд зачали наради. На З'їзді було 47 делеґатів від крайових управ Австралії, Арґентіни, ЗСА, Німеччини та Канади. Так як і вминулому, так і зараз на цьому З'їзді найважливішою точкою нарад була видавнича діяльність Управи. По звітах членів Головної Управи, а оеобливо фінансовому звіті продиекутовано веі недоліки та оеяги, рекомендуючи методи як їх уеунути. Приємно було по-

чути про осяги Видавництва так журналу „Вісті Комбатанта“ як і теж книжок. Видавництво „Вісті Комбатанта“ хоча не збільшує скількости передплатників (відхід передплатників із природних причин), але і не меншає. Всі комбатантські організації видають цей журнал, а останньо співпрацюють і канадські та американські ветерани.

Історія Дивізії, її видання в найблищому майбутньому, було предметом оживленої дискусії. Заходи видати історію пороблено було вже давно, але черєз різні обставини досі ще не можна було її видати. Фонди на її видання почав збирати Юрій Тис-Крохмалюк, який придбав також деяку скількість матеріялів, а сл. п. ген. П. Шандрук й його дружина залишили на цю ціль поважну суму грошей. З'їзд доручив новій Управі прискорити видання історії дивізії.

Під час обох З'їздів стверджено, що є конечним скріпити тісний контакт з членами. Організаційна спосєність є конечна також, щоби відбити ворожі наклепи та створити на цю ціль фінансові бази.

По уділенні абсолюторії уступаючій Управі з признанням, бо вона діяла в може найтяжчому часі існування Братства, номінаційна комісія подала пропозицію перевибрати Головну Управу в такому складі: д-р М. Малецький — голова; Р. Данилюк, А. Коморовський — заступники голови; М. Кіналь, С. Тавридський, О. Голинський, д-р О. Сокольський, Р. Дебрицький — діючі голови Крайових управ Австралії, Аргентіни, ЗСА, Канади та Німеччини, відповідно, як дальші заступники голови; Р. Колісник, І. Падик — секретарі; Р. Бойцун — фін. реф.; Р. Гаєцький — реф. преси, В. Молодецький — реф. сусп. служби; Б. Артимишин, В. Будний, В. Верига, К. Когутяк, Р. Припхан, Р. Самотулка — вільні члени. Контрольну комісію запропоновано в складі: Б. Кальба, Л. Білик, д-р Р. Дражньовський, О. Кульчицький, д-р В. Мотика; а Товариський суд І. Скіра, Т. Ґут, Б. Співак. Пропозицію номінаційної комісії прийнято одноголосно.

Перший раз 35-ть літнього існування Братства оба З'їзди видали спільні резолюції, які друкуватимуться в наступному числі.

Новообраний голова Головної Управи д-р М. Малецький в заключному слові подав короткий плян праці, в якому найважливішими точками були: видати книжку про дію комісії Дешена (по її закінченні), переорганізувати видавничу діяльність (друкувати тираж видань відповідно до замовлень), виготовити індекс „Вістей Комбатанта“ та піддержати створення центру документації при СКВУ.

Комбатантську єдність задокументувала присутність майже всіх комбатантських організацій на обох З'їздах в характері гостей. Представниками були: Г. Полчі та А. Кобрин — американсько-українські комбатанти, сотник Б. Панчук (почесний член Братства) — канадсько-українські комбатанти, М. Ткачук — ОбВУ у Великій Британії, М. Турецький — ОБВУ в ЗСА, В. Йовик — Т-во був, Вояків УПА ім. ген. Тараса Чупринки, та В. Білевич — Об'єднання був. Вояків УПА.

В неділю, учасники З'їздів взяли участь у Службі Божій, по якій вшановано пам'ять вояків 1-ої УД УНА соборною панахидою та зложенням вінків на Могилі-пам'ятнику.

Традиційну розвагову частину З'їздів започаткував в суботу, зараз по закінченні нарад 19-го Крайового З'їзду коктейл та бенкет, який взірцево

підготовив адміністратор Оселі „Верховина" п. Богдан. На бенксті, яким вів голова Крайової Управи О. Голинський, головну промову виголосив голова Головної Управи д-р М. Малсцький, а всіх побратимів по зброї привітав голова Українського Братського Союзу І. Олсксин та почесний член Братства сотн. Б. Панчук. Пані Ольга Линник відчитала свого вірша, присвяченого воякам 1-ої УД УНА.

Розвагову частину закінчсно в нсділю концертом. В ньому молоді мистці — музично-вокальнс тріо (брати В. й Я. Завійські та Е. Тилявський), піяністка Уляна Пінковська й акордсоніст Алік Худолій захоплювали слухачів бездоганним виконанням своїх точок програми.

Несподіванкою був виступ побр. Р. Колісника, який виказав свій многогранний талант як сатирист псрсдаючи враження із подій під час З'їзду у формі всселого монольогу.

З'їзди пройшли в дружній атмосфері, тсхнічно добре зорганізовані. Одним нсдоліком був тільки обмсжсний час, якого для старих друзів не вистарчило на дружні дискусії й розмови.

Нові книжки

Ерга

„ТИХІ СУСІДИ?"

"Quiet Neighbors", Prosccuting Nazi War Criminals in America, Allan A. Ryan, Jr.; Har court Brace Jovanovich, 386 pp.

„Тихі сусіди", суди над нацистськими воєнними злочинцями в Амсриці, Аллсн А. Раєн, Мол.; В-во Гаркорт Брсйс Джаванович, 386 ст.

Сам заголовок вже глумливий, „тихі сусіди" — цс кол. нацисти, переважно ДП, які поповнювали воєнні злочини під час 2-ої світової війни, безправно просякнули до Амсрики й тут спокійно користають з благ демократії. Проти них автор, немовби хотів остерегти, чи може ще гірше — підбурити своїх земляків. Очевидно, що майже всі ці „тихі сусіди" були жертвами диктатур-нацистської і комуністичної — і в більшості живуть в остраху в прибраній батьківщині, знаючи що комуністична систсма їхньої боротьби проти нсї їм не забудс.

Деякий час страх персд КҐБ здсржував втікачів від явної протикомуністичної активности, але згодом вони, а радше їхні діти почали ефективно політично активізуватися в амсриканському політичному житті. Активізувалися також і американські „сальонові" комуністи чи радше їхні поплсн-

тачі, розгромлені в 1950-их роках МекКартизмом. 40-ву річницю закінчення 2-ої св. війни використав КҐБ, щоб посилити пропаґанду проти втікачів із СРСР, коли появилося кілька навіть гарно виданих книжок, в яких зручно обкидується болотом всіх втікачів, а особливо тих, які збройно большовикам протиставилися. Під особливим обстрілом з української спільноти найшлася УПА та 1-а Українська Дивізія УНА. Їм навздогін почали допомагати несвідомі (або може і свідомі) їхні союзники, пишучи різні сензаційні книжки і статті в пресі, які небагато поступалися „писакам" з КҐБ.

Серйознішою працею повинна би була бути реферована тут книжка. Автором її є висококваліфікований правник, асистент судді найвищого суду в Америці, працівник Федерального міністерства справедливости та директор Бюра спеціяльного слідства (Office of special Investigation). Від нього можна би було сподіватися наукового, а не дешевого — подекуди сензаційного — підходу до такої серйозної справи, як виловлювання воєнних злочинців. Вже на початку книжки в розділі „Обвинувачення" (ст. 2) находимо серед драматично спрепарованого матеріялу про винищування євреїв нацистами таку „родзинку". Описуючи газові камери в Треблінці, де німці потребували механіка, вони найшли садиста — мускулярного молодого українця іменем Іван. Нав'язуючи до історії, євреї прозвали його „Грозним" — як московський (а не російський, бо Росії тоді ще не було) цар, який мав мордувати десятки тисяч євреїв в Московії. Відразу читач, обізнаний трохи з історією, стає настороженим, бо звідки в Московії в цей час найшлися євреї? Їх тоді там не було. Щойно польський король Жигмонт III пропонував цареві Грозному дозволити єврейським втікачам з Европи поселитися в Московії. Іван IV (Грозний) цю пропозицію відкинув. Українського читача насторожить цей розділ чи в дальшому винищування євреїв не приписувати буде п. Раєн українцям. Дальше читання книжки потвердить ці побоювання. Обвинувачення української поліції продовжується дальше в розділі І, де курсивою обвинувачується п. В. Осідача в мордуванні єврейських дітей. Автор книжки пише ...„добре зорганізовані українці не тільки радісно вітали посуваючихся вперед німців, але допомагали їм мордувати (євреїв)". Не знати під яким впливом автор в примітці немов би оправдується, що не всі українці були „нацистами", але це не робило різниці для євреїв. Для свідків тих подій це більш, як фантазія, це клевета. Автор дальше пише, що всі ці різуни (українці, литовці, лотиші й естонці) втікли перед переможною Червоною армією до Німеччини. Тут вони по капітуляції Німеччини перейшли до ДіПі таборів, щоб опісля еміґрувати до Америки як антикомуністи замість чудом врятованих євреїв.

Подібні фантазії продовжуються дальше в 2-му розділі, який присвячений покійному В. Осідачеві. На підставі одинокого випадку — правдивого чи ні — автор доходить до висновку, що майже всі втікачі ошукували Іміґраційну та Натуралізаційну Службу, американське громадянство, користаючи з антикомуністичного наставлення урядових чинників.

Це антикомуністичне наставлення американського уряду, на думку А. Раяна, „перешкоджувало" викривати воєнних злочинців та їх засуджувати. Автор жаліє в розділі „Московська угода — Старі союзники, нові реалізми", що відносини між „старими союзниками" попсулися та нема більше співпраці. Притаманне йому є критикування уряду США за це, що вживається фікцій (так!) у відношенні до балтицьких держав — Литви, Латвії та

Естонії — будьто би вони є „окуповані" ворожою великодержавою"... (лапки та вислів автора ст. 68). 1980 р. заходами федерального головного прокурора Сівілєті автор та його зверхник в БСС П. Б. Гейман поїхали до Москви , щоб виєднати згоду радянського уряду та його головного прокурора Романа Руденка давати докази та свідків в процесах проти воєнних злочинців. Перед зустріччю з т. зв. радянськими правниками, в дійсності КҐБ-істами, боїться, щоб вони не поставилися до нього неприхильно. Недовго перед зустріччю СРСР напав на Афганістан і урядовець Стейт департаменту наполягав на делеґатів, щоби вони рішуче заявляли їхнє осуджування цього нападу. Очевидно, автор відразу не мав наміру цього робити, щоби не зразити „союзника" (ст. 72). Описуючи зустрічі в будинку головного прокурора автор відверто признається до плазування перед господарями. Він навіть не відважується відмовитися від куріння цигаретки, хоч перед тим не курив. Він одушевлений, що Руденко подав йому руку. Дивно виглядає душевна наївність автора, коли він описує вияснювання радянським правникам англосаксонських правних принципів, про права підсудного та його адвоката. Навіть він сам спостерігає їхнє здивування. Вістка про заслання А. Сахарова до Горкого вдаряє автора, немов зрада любкою. Очевидно СРСР погодився на всі домагання БСС, бо це в їхньому інтересі інфільтрувати та сіяти незгоду серед американського суспільства.

Свідомо чи підсвідомо автор всетаки мусить оправдувати своє радянофільство. Опрокидуючи закиди „еміґрантів" (так часто автор називає кол. ДіПі), що уряд СРСР руками БСС розгромлює антикомуністичні еміґрантські організації, він суперечить сам собі. Він твердить, що СРСР ніколи не доставляє обвинувачень на політично заангажованих людей і взагалі нікого не обвинувачує. Але вже кілька сторінок дальше, в розділі „Іван Дем'янюк" (ст. 103), він пише, що 1975 р. якийсь українець з США, якого прізвища не подає, а називає його „Василем Яченком", подав українських воєнних злочинців з 75 осіб. Цей „Яченко" мав зібрати ці дані з радянських архівів, преси і від свідків. Звичайно в СРСР архіви є недоступні неофіційним людям. Навіть мусів признати, що ці списки — це провокація КГБ. З них обвинувачено „тільки" 7 осіб, в цьому Дем'янюка. Дем'янюкові присвячує автор цілий розділ, відразу засуджуючи його, як винуватого. Опрокидуючи „меккартизм" в іншому місці, автор скочується ще нижче, бо покійний сенатор Джозеф Мек Карті всетаки хотів добра для США й не користувався провокативними доказами ворога.

Очевидно, що в розділі „Дем'янюк" доволі багато попадає українцям. Автор твердить, що всі „українці" — вартові в Треблінці були гірші собаки, як СС. Звичайно серед кожної нації є садисти, але автор не завдає собі труду це провірити, або не знає, що німці, вербуючи з таборів полонених поліцію, вартових і т. п. називали всіх „українцями", хоч серед них було багато росіян і інших, які підшивалися під назву „українці". В таборах полонених смертність була не дуже меншою, як в Аушвіці. Ці полонені сліпо виконували накази німецьких опричників, щоб спасти життя. Навіть суд Ізраїля оправдав опричника-еврея, бо він спасав цим своє життя. Чомусь автор не має ніяких сумнівів, що свідки в Ізраїлі і СРСР пізнавали обвинувачених на сто відсотків предложеної групи знімок людей, які, за висловом автора, були так подібні, що ...„навіть рідна мама мала би трудноші розпізнати обвинуваченого". Дивно вражає, що правник-прокурор, керуючися

добрими намірами, бо злочинів проти людства ніхто не повинен одобрювати — може попасти в іншу скрайність і безкритично приймати всі обвинувачення як правдиві. Автор признається, що у випадку обвинувачення Франка Валюса, поляка, який цілу війну провів як примусовий робітник в Німеччині, БСС (під його проводом витратив багато грошей і енергії, стараючися доказати його злочини як ґестапівця. Нічого не помагали докази перед упередженим суддею, що його не було на місцях злочинів. Щойно по довгих процесах, витраті багато грошей і високих коштах підсудного, правда перемогла й, як пише автор, обвинувачення не мало сенсу.

Ані словом немає нігде згадки про злочини комуністів — це ж були „союзники" альянтів, з яким автор старається вдержати добрі стосунки, що наявне в справі хорватського члена уряду Артуковіча. Не диво, що французи не хотіли користуватися послугами автора в справі Клявса Барбі.

Немов на оправдання, автор при кінці книжки в розділі „Вишукування наці — як працювало БСС" подає дефініцію воєнного злочину. Він каже, що ці злочини не мали нічого спільного з війною — це були злочини винищування євреїв в голокості. Це не згоджується з дефініцією Нюрнберзького трибуналу, бо хоча винищування євреїв було найбільш маркотним злочином, але в 2-ій світовій війні було багато інших злочинів (хочби розстрілювання чи винищування полонених), які робили оба тоталіризми — німецький і радянський. Сам закон Елізабет Гольцман є так зформульований, що після цього можна судити кожного із „орди" (вислів автора — ст. 325) ДіПі. Закон каже, що з Америки, можна депортувати кожного чужинця який ...„наказував, підбурював, допомагав або в інший спосіб брав участь в переслідуванні якоїнебудь людини через приналежність до раси, релігії, національного походження, або політичного переконання", співпрацюючи з нацистськими режимами Европи. 1980 р. поширено закон не тільки на „наці", але на всі режими. Хоч як хотілось би покарати злочинців проти людства, але отверати ворота до „мрякобісся" (або, як автор сказав би, „меккартизму" і переслідувати кожного ДіПі попросту за це, що вони дихали це саме повітря що „наці", не можна.

Читач, навіть з малою дозою об'єктивности, мусить винести враження до прочитаної книжки, що автор не хоче справедливого засуду злочинців. Він хоче помсти над всіма тими, які боролися проти „союзника" — СРСР. В 30-тих роках нацисти клеймували всіх втікачів з Третього райху як „жидівських — комуністів". Подібно, по 2-ій світовій війні більшовицькі комуністи клеймують всіх втікачів та тих, які не бажали вернутися до „раю", як „нацистських коляборантів" та „воєнних злочинців". Приходиться їм робити це тим легше, бо допомагають їм люди сповнені бажання помсти.

Фейлетон

Ро-Ко

ГЕРОЇ ... МИМОВОЛІ

В передвоєнній Польщі накрутили фільм про гокейову дружину, яка виїхавши на матч до сусіднього міста, по дорозі загубила свого воротаря. Опинившися на площадці, вони не знали, що робити, шукали за ним довкруги, й між глядачами знайшли подібного до нього, дещо підпитого, двійняка, якого вбрали в гокейовий одяг, дали йому киййок і поставили боронити ворота. На щастя, той новий „воротар" вмів їздитити на леді, але, на жаль, не мав зеленого поняття не то про гру, але навіть про її правила. Одначе йому дуже сподобалося гасати поміж гравцями й виляпувати шайбу, один раз, понисуючись так ковзанням назадгузь, він навіть заїхав з шайбою у свої ворота, забиваючи ґоля своїй дружині. Але, як буває в кіно, фільм закінчився геппіендом і його дружина виграла матч, а воротар став найкращим спортсменом, героєм...мимоволі.

Так буває не тільки в кіно, але й у звичайному житті, — не кожному й не всюди, — але деяким доводиться ставати героями, не сподіваючися навіть коли. В нашому народі такі явища відомі від давен-давна, й не інакше сталося в останніх декадах, коли вибранцям довелося відіграти „вічних героїв". Не зважаючи на те, де вони не були б, куди не ховалися б, навіть якщо б нічого не робили, їх знаходять й, не питаючися, ставлять на геройський п'єдестал. І як це воно так?

Був час, коли в старому краю вони були звичайними хлопцями, нікому невідомими. Та не надовго, бо прийшла хвилина, як їх усіх закликав проф. Кубійович ставати українськими героями в дивізії „Галичина". Німецький губернатор Галичини Вехтер мав щось інше на думці й почав їх надувати німецьким геройським духом. Зате Гіммлер не хотів ні одної, ні другої відміни героя й наказав, що вони можуть бути тільки галицькими героями. Командир дивізії Фрайтаг розв'язав це питання на свій лад і став сам за всіх героєм, підтверджуючи аксіому, що не ті стають героями, де творяться геройські чини, а ті, які бувають там, де дають відзначення. Одначе такі правила не стосуються українців, бо вони зробилися героями й ще славними, стаючи дивізійними селепками.

Такі осяги дивізійних селепків, мабуть, навіть вплинули на думання Гіммлера, бо він видав новий наказ згідно з яким героями могли ставати тільки селепки-вибранці — лише конюхи. Не відомо, чи в тому наказі він визнавав за героїв теж коней, які доконували справжніх геройств по горах Словенії, особливо Австрії під час мозольного відступу з фронту.

Здавалося з закінченням геройських боїв, забудуть за героїв-селепків. Та де там! Їхнє геройство вийшло на міжнародний форум: сам Сталін хо-

тів їх зробити героями-стахановцями в Ґулаґу, генерал Андерс втворив їм двері до геройства в своєму польському корпусі, а англійці вхитрилися і зробили з них героїв на своїх картопляних полях і для „реді енд віллінг“ краль Альбіону.

Кожне море берег має, а по бурі йде погода — писав наш поет, — прийшов час для наших героїв спочити на лаврах, здрімнути на припічку, розповісти своєму побратимові на з'їзді, весіллі, чи літті про свої чини, про які навіть їхні дружини вже не хотіли слухати, не то діти чи внуки. Так довго, одначе, не могло бути, прийшла нова хвилина. По цілому світі вдарив в дзвони телевізії, преси, радіо: „Де ті селепки-герої?“

Казав колись, вже небощик, генерал МекАртур, що старі вояки не вмирають, вони „фейд евей“... не знав він, що дивізійні селепки переверщать його вояків — вони „не згинуть блідо“, а відійдуть, як той гокейовий воротар, героями... нехай і мимоволі.

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ВЕТЕРАНИ ВІДБУЛИ СВОЮ 38-МУ КОНВЕНЦІЮ

14-го, 15-го і 16-го червня ц.р., відбулася в готелі „Тапан Тавн Гавз" 38-ма Конвенція Українсько-Американських Ветеранів, які служили в америкаанських збройних силах — армії, морській піхоті, летунстві та фльоті. В суботу в бенкеті взяли участь понад 130 делеґатів і гостей.

Жінки відбули наради окремо та перебрали свою управу під проводом Ольги Венгрин.

Конвенція розпочалась реєстрацією делеґатів у п'ятницю. В суботу о годині 9:30 ранку з парадою та прапорами, у ветеранських уніформах усі вмаршували військовим порядком на конвенційну залю, де відбувалися наради. Йосиф Бреґа, крайовий комендант ветеранів на Америку, відкрив конвенцію, а капелян Богдан Безкоро-вайний провів молитву.

Звіти розпочав Й. Бреґа, а після нього 11 *членів головної управи звітували про свої успіхи та працю управи на протязі року, та про їх зв'язок зі станицями-„постами" по стейтах Америки, які вже існують* 38 років. Після дискусії та прийняття звітів, у яких порушено важливі справи українських ветеранів та деякі некучі справи нашої громади. Ветерани одноголоено вирішили боронити українське ім'я та реагувати на неправдиві обвинувачення Бюра Спеціяльних Дослідів (ОСІ) у Вашінґтоні, при Департаменті юстиції, що користається совєтськими матеріялами. На конвенції прийнято резолюції, в 11-ох точках в яких порушено важливі справи. В одній з точок резолюції закликається Президента та Конґрес Америки розглянути працю ОСІ що користається совєтськими підфальшованими документами для обвинувачення горожан Америки. В резолюції підкреслено, що ветерани підтримують політику Президента, як у внутрішньо-американських, так і в міжнародних справах. Резолюції будуть вислані до президента Рональда Реґена та членів Конґресу і Сенату.

Було докладно обговорено книгу Алена Раєна, в якій подано фальшиві відомості, що кидають пляму на весь український народ. У резолюціях порушені також справи Комісії дослідження голоду, Тисячоліття Хрищення Руси-України та оборони людських прав.

Після звіту контрольної комісії, номінаційна комісія запропонувала переобрати минулорічну управу, до якої увійшли два нові члени. 12 членів були номіновані поодиночно, а голосування відбулося окремо за кожного члена крайової управи, головну управу на 1985-1986 рік очолив знову Йосиф Бреґа. Наради закінчено молитвою, яку провів капелян Б. Безкоровайний. Під час конвенції Роман Петращук повідомив, що Дітройт запланував побудувати дім для старших віком ветеранів.

Від год. 5:30 до 7-ої год. вечора над басейном під час коктейлю, зібралися усі учасники конвенції. Тут у невимушеній атмосфері зустрілися щирі приятелі з різних частин Америки, колишні вояки з дружинами, бачили тут рухливого Йосифа Лисогора, Володимира Бокада, Володимира Сенишина, Атанаса Кобрина, Ярослава Черника, Богдана Безкоровайного, Ґері Полче, Володимира Боднара, Василя Луцьківа, Романа Петращука та багато інших, усіх їх вирахувати неможливо. Найбільше делегатів було з Ню Йорку, Ню Джерзі, Конектикат, Дітройту і Філядельфії.

Бенкет розпочався о годині 7-ій вечора американським і українським гимнами, що їх відсгівали всі присутні. В. Сагаш провів заприсяження нових керівних органів

крайової управи. Бенкетом провадив колишній комендант д-р Василь Луцьків із Пассейку (Комюніті коледж). Він представив усіх членів управ та гостей за почесним столом і прочитав привіт від президента Роналда Регена та Першої Лейді Ненсі, який присутні прийняли оплесками. Перед вечерою о. шамбелян І. Сквіллер провів зворушливу молитву для усіх ветеранів. Хвилиною мовчанки вшановано поляглих на полях боїв різних країн. Під час бенкету коротку промову виголосив конґресмен Бенжамін Ґилман, згадавши найважливіші події в нашій історії від 1918 року до сьогодні.

Тарас Дусаненко, екзекутивний директор повіту Рокленд, прочитав проклямацію, якою проголошено Тиждень українсько-американських ветеранів за їх заслуги в житті Америки. Третім промовляв сенатор Е. Ліві зі стейту Ню Йорк. Коротку промову по-українськи виголосив Василь Луцьків, який провадив бенкетом. Після вечері відбулася забава під звуки оркестри.

У неділю католицька церква св. Петра й Павла в Спрінґ Велі, Н. Й., після Служби Божої гостила Усіх ветеранів з нагоди Дня Батька. Церква дуже ґарна, а о. шамбелян Сквіллер, який доїжджає із Стемфорду, чудово відправив Службу Божу. Після сніданку всіх ветеранів гостив обідом 19-ий пост у Спрінґ Веллі. Усі подякували за щиру українську гостинність та попращавшись із надією, що побачимося на 39-ій конвенції у Пассейку.

Конвенція пройшла успішно, і учасники її роз'їхалися з гарними спогадами.

„Свобода“ ч. 123

ДІТРОЙСЬКЕ ВІЧЕ В ОБОРОНІ ДОБРОГО ІМЕНИ УКРАЇНЦІВ

У п'ятницю 9 серпня 1985 р. в переповненій авдиторії Української Початкової Школи Н.З. у Воррен, Міш. відбулося громадсье віче в обороні доброго імени українців та в обороні І. Дем'янюка. Віче скликала в порозумінні з краєвою управою Американців в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) Мішіґанська Станиця Українських Американських Ветеранів.

Сходини-віче відкрив голова станиці д-р Р. Петрушак, привітавши всіх присутніх та попросив Дж. Ельника, голову ділового комітету, до дальшого ведення. Дж. Ельник, уродженець США третьої ґенерації американських українців, ветеран американської фльоти в 2-ій світовій війні, минулорічний та перший голова мішіґанської станиці УАВ, привітав парохів Української Православної Катедри св. Покрови о. Н. Столярчука, церкви Непорочного Зачаття протоігумена Б. Панчака, церкви св. Йосафата о. К. Височанського, особистого представника конґресмена Дениса Гертеля — д-ра О. Квітковського, представника дітройтського відділу УКК — д-ра Б. Крука, представника дітройтського відділу УАКР — З. Василькевича. Рівнож відмітив присутність представників інших національностей, а саме: Ірена Вельш від „Амнести Інтернешенал“, Савлюс Сімотуйнас від Центру Дітройтських-Литовських Організацій, Данєл Сімон від хорватської громади, Джанас Урбонас від Литовсько-Американського Комітету, та д-ра Джов Зетік від Білоруських Американських Ветеранів.

Згадав про інтерв'ю з кореспондентом „Дітройт Ньюз“ Армандом Ґе-

бертом, який його спитав: „Чому я як уроджений американський громадянин цікавлюся та співпрацюю з українськими еміґрантами та іншими поневоленими націями, а особливо Іваном Дем'янюком? Чому мені залежить на цьому що станеться з цими людьми?"

Моя відповідь: „Я як американський громадянин добровільно зголосився під час війни служити в американських збройних силах, щоб обороняти свободу, якою втішалися наші предки та забезпечити її прийдешнім поколінням. Мушу сказати що люблю свою країну душею і тілом, але так, як моїм батькам, сусідам і вам, Україна все була і є нашою родиною та душею. І коли тепер бачу, що ці принципи, за які я був готовий віддати своє життя, починають бути нащерблювані КҐБ-івською рукою. , я знову є готовий стати в їхній обороні." Відтак з'ясував ціль сьогоднішнього віча:

1. Згідно з резолюцією сьогоднішньої конвкенції УАВ, домагатись від президента США негайно покликати до життя незалежну комісію, завданням якої було б перевірити процедури і активність Бюра Спеціяльних Інформацій (ОСІ) та усталити чи конституційні права американських громадян не є нарушені.
2. Допомогти краєвій управі АОЛПУ створити фінансову базу, яка є абсолютно конечна для оборони доброго імени українців, а під теперішню пору на оборону не тільки І. Дем'янюка, але й інших.
3. Поінформувати українську і американську громадськість про зловживання американських прав ОСІ, які діють за вказівками московського КҐБ, та закликати усіх, покликаючись на наші конституційні права, до посиленої акції висилаючи листи, телеграми й навіть телефонічно звертатися до президента, конґресменів, головного прокуратора Е. Міса, домагаючись провірити діяльність ОСІ та вживання фальшивих КҐБ-істами документів чи свідків.

Відтак представив д-ра М. Куропася, заступника голови УНС та краєвого зв'язкового між етнічними організаціями АОЛПУ, та попросив його перебрати керму дальшого провадження вічем та представити шановних доповідачів: Марка О'Коннора — правного оборонця І. Дем'янюка, Ігора Ольшанівського — голову краєвої управи АОЛПУ та п-ну Ліду Дем'янюк дочку І. Дем'янюка.

І. Ольшанівський в подробицях з'ясував цілі й завдання АОЛПУ, які під теперішню пору майже вповні зосереджені не тільки на оборону, але й остаточне звільнення І. Дем'янюка, та створення дослідчого українського центру.

Марк О'Коннор, який спеціялізується в інтернаціональному праві, був правним оборонцем колись обвинуваченого ОСІ „нациськими злочинами", а тепер вже „очищеного" Валюса з Шікаґо, і під теперішню пору оборонець І. Дем'янюка, українським привітом „добрий вечір" почав свою доповідь, коротко переказавши свою минувшину і підложжя, створене його батьком д-ром Едвардом О'Коннором, відносно української громади, він вже від п'ятьох років свойого життя вчащав на українські імпрези. Йдучи шляхом свого батька, він так само виховує свойого сина, й тепер з гордістю він може сказати: „Що три ґенерації О'Коннорів готові віддати життя за вільну Україну."

Згадуючи свою співпрацю в останніх роках з краєвою організацією

АОЛПУ, очолюваною І. Ольшанівським, членів яких він називає „борцями за волю", він тепер вважає привілеєм увійти в їхні ряди та стати „українським борцем за волю". Відтак детально переказав перебіг судового процесу І. Дем'янюка, ставши його правним оборонцем після „пограбування" його з американського громадянства, згадав про інцидент, де високі чинники совєтської амбасади признали, що документи обвинувачення Дем'янюка є фальшовані, й цей факт є відомий достойникам ОСІ. Покликаючись на багато інших фактів, ствердив абсолютну невинність І. Дем'янюка в його обвинуваченнях.

Довга та еляетична рука комуно-московського КҐБ сягнула через океан та загрожує не тільки українцям та східньо европейським народам, але й всім американцям.

Його детально-фактичний опис подій відносно так зв. „демократичного процесу" переконав найбільшого песиміста про його невинність. І. Дем'янюк, який впав жертвою КҐБ, почерез ОСІ та центр Візенталя, подібно, як Валюс, Артуковіч та інші.

О'Коннор закінчив своє слово українською мовою: „Дай Боже вам вільної України."

Останнім промовцем була п-на Ліда Дем'янюк, яка обмежила свою доповідь, через непересічну горяч, на залі, до розповіді про трагічне пережиття цілої родини протягом останніх вісьмох років. Вона в імені свойого батька та родини подякувала українській громаді, яка до тепер морально і фінансово щедро відгукнулась, свідома цього що тут не йдеться тільки про Дем'янюка — бо сьогодні він а завтра хтось інший.

Д-р М. Куропась, реасумуючи відповіді на деякі головні питання, як напр. „що нам дальше робити?" (п. Строїч) і „яка є плянована акція зі сторони АОЛПУ на лист, який кружляє в Конґресі з підписом багатьох конґресменів за піддержку дотеперішньої „бездоганної" праці ОСІ?" (проф. С. Віхар), закликав до спільної акції всіх нас протиставитись всім тим, що намагаються знеславити добре українське ім'я в діяспорі, до якого вже є включені тут народжені, які ніколи не могли мати щось спільного з гітлерівським нацизмом. Покликаючись на слова д-ра О'Коннора, що в цій боротьбі ми не є самі — з нами є 2 мільйони Американських Ветеранів Чужоземних Війн (AVFW), з нами є президент США, тому за всяку ціну треба посилити акцію висилання листів, телеґрам до Конґресу, Білого Дому, конґресмена П. Родіно, сенатора С. Тирмонда та головного прокурора Е. Міса, домагаючись створення конґресової комісії для перевірки діяльности ОСІ, як рівнож складати пожертви на фонд оборони, який є конечний до дальшої ефективної боротьби.

Маркантним явищем було те, що, помимо непересічної горячі на залі, ніхто з присутніх не опуєтив її, як і рівнож приємно було відмітити чисельну присутність молодшої ґенерації та студентської молоді. Після віча присутні підписували приготовані петиції та резолюції до президента США і конґресменів та складали пожертви на фонд АОЛПУ, де на слідуючий день передано п. Ольшанівському 5,000 дол.

На передодні віча представники організаційного комітету відбули кілька інтерв'ю з кореспондентами американської преси, внаслідок чого передовий щоденник „Дітройт Ньюз" та „Макомб Дейлі" в своїх виданнях з дня 7

серпня помістили обширні та об'єктивні дописи не тільки про заплановане віче, але й рівночесно його ціль — домагатись конґресового дослідження ОСІ, яке використовує фальшовані КҐБ докази та на вказівки центру Візанталя, знаходить та розправляється з поодинокими так зв. „воєнними злочинцями та нацитськими коляборантами", як, напр. під теперішню пору І. Дем'янюком.

У зв'язку з вічем мішіґанська станиця УАВ заініціювала збірку на фонд АОЛПУ і просить виставляти чеки на AHRU Legal Fund або на Ukrainian American Veterans та переслати на 28600 Mound Rd. Warren. Mich 48092.

В. Кізима
пресреф УАВ

ПОСВЯЧЕННЯ ПРОПАМ'ЯТНОЇ ПЛИТИ В ДАРБІ

22 червня ц.р. відбулось у церкві св. Михаїла Архистрата в Дарбі врочисте посвячення пропам'ятної плити, вмурованої у пам'ять і прославу воїнів Дивізії„Галичина" (пізнішої І-ої УД УНА), що згинули у боях під Бродами в 1944 р.

Це діло зреалізувала Округа ОбВУ — Середуща Англія, за згодою Головної Управи ОбВУ. Заходами хор. Петра Кіщука, голови тієї Округи. Проєкт тієї гарної плити виготовив мистець Ростислав Глувко, а Відділи ОбВУ згаданої Округи та УТКлюби пожертвували щедро на її кошти.

Перед посвяченням пропам'ятної плити, всч. о. Йосафат Лещишин відслужив Службу Божу, на яку прибули члени Головної Управи: сот. д-р Святомир М. Фостун, хор. Петро Кіщук, голова Контрольної Комісії ОбВУ бунч. Михайло Гринюк, пхор. Володимир Лесюк, ст. бул. Володимир Нагайло, ст. бул. Михайло Татарчук, бул. Микола Яцків, ст. дес. Петро Герман — голова Округи — Захід, ст. бул. Павло Татарин — голова Округи ОбВУ — Йоркшір, члени Управ Відділів ОбВУ й членство Округи — Середуща Англія.

Вшанували врочистість своєю участю голова Союзу Українців у Великій Британії — ред. Ілля Дмитрів, перший заступник голови радн. Ярослав Деременда, майор Іван Горобець — голова Союзу Гетьманців Державників у Великій Британії, п-ні Параскевія Семак — представниця Головної Управи ОУЖ, а теж численно прибуло громадянство.

Після Служби Божої прапороносці з прапорами, члени Головної Управи ОбВУ й гості — представники та куми стали двома рядами біля пропам'ятної плити й під спів українського національного гимну сот. д-р. Святомир М. Фостун відслонив пропам'ятну плиту, а її посвятили всч. о. Йосафат Лещишин і всч. о. прот. Григорій Лазієнко. Це була зворушлива й пам'ятна врочистість. Після неї в залі місцевого відділу СУБ відбулась коротка офіційна частина, що нею проводив бунч. Михайло Гринюк, який так само в церкві проводив церемонією посвячення пропам'ятної плити.

Після відкриття і привітання присутніх, він проголосив, що Головна Управа ОбВУ раніше нагородила о. Йосафата Лещишина медаллю ОбВУ, (подібно, як і отця протоієрея Григорія Лазієнка), й цього дня буде вручення медалі, якє доконали сот. д-р Святомир М. Фостун і хор. Петро Кіщук. П. Кіщук висловив подяку отцям за посвячення плити, всім Відділам і Управам УТК за щедру фінансову допомогу в здійсненні шляхетного діла та всім, що допомагали в тій справі. Сот. д-р Святомир Фостун сказав коротке слово в пам'ять і пошану полеглим воїнам під Бродами і висловив подяку Окрузі ОбВУ за пропам'ятну плиту — як тривалий пам'ятник полеглим побратимам — воїнам. Пошану полеглим воїнам висловив теж голова СУБ ред. Ілля Дмитрів, відмічуючи при тому, що ОбВУ дбає про збереження пам'яті поляглих воїнів-борців за волю України, споруджуючи пам'ятники і пропам'ятні плити. Промовляли теж пані П. Семак — представниця Головної Управи ОУЖ, ст. бул. Михайло Татарчук, як голова Дарбівського Відділу ОбВУ, п. Микола Попович — представник Пласту, інж. Петро Цісарський — заступник голови Відділу ОбВУ в Дарбі, а після зворушливого слова бунч. Михайла Гринюка, як представника Спілки Української Молоді, всі присутні проспівали „Вічна пам'ять" і стрілецьку пісню „Видиш брате мій".

Нашій комбатантській організації — ОбВУ, а зокрема її Окрузі — Середуща Англія та її невтомному і працьовитому голові хор. Петрові Кіщуку належиться подяка і признання за пропам'ятну плиту, яка збережеться як тривалий пам'ятник воїнам Дивізії „Галичина", що в кривавій воєнній хуртовині „піднімали червону калину", і полягли в боях, віддавши на жертовник батьківщини найдорожче, що мали — своє молоде життя.

Учасник Брідської кампанії

Велика Британія

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО ГЕРОЇВ У ТАРАСІВЦІ

Зелені Свята — дні прослави тих, які відійшли від нас у вічність. Це дні, коли покланяємося тіням наших рідних, тіням наших найблищих, які своїм життям створили для нас дороговказ в майбутнє.

У всіх народів зберігається культ предків і героїв. Усі релігії світу підтримують цей природний і вроджений культ, як вияв вдячности і пошани своїм попередникам.

День Зелених Свят належить теж і героям. У ті дні українці вшановували та вшановують героїв і героїнь, що поклали життя для добра української нації

Українська історія багата в національних героїв; наша історія зберігає багато епопей визвольної боротьби, але найяскравішою є епопея під час Другої світової війни (1939-1945 рр.) — героїчної Української Повстанської

Армії, що її видвигнула на арену української історії українська нація серед неймовірно важких і, здавалося б, безнадійних умовин.

В дусі довголітньої традиції звеличування культу духа посвяти і жертви наших предків і героїв, ми, українські еміґранти, яких споконвічний ворог позбавив батьківщини, щороку в Зеленосвяточні Дні згадуємо сотні тисяч відомих і невідомих борців за волю України, Героїв, що їх імена, наче ясне світло, вказують нам шлях до нових чинів з однією метою: визволення нашої землі з-підчужого панування.

З ініціятиви Головної Управи ОбВУ і Підготовного Комітету, що його очолив хор. Петро Кіщук, організаційний референт Головної Управи й голова Округи Середущої Англії, цьогорічне Крайове Свято Героїв відбулось, як щорічно у Зеленосвяточну неділю, 2 червня 1985 року, в сумівській оселі Тарасівці, куди з'їхалися понад 3000 українського громадянства, членство ОбВУ, організована сумівська і пластова молодь, жіноцтво та парафіяльні ради наших Церков зі своїми церковними хрестами, хоругвами, прапорами, і представники українських центральних і крайових установ, організацій і товариств, щоб спільно молитися за упокій душ Героїв й Героїнь, за замучених у концтаборах, владик, священиків, монахів і монахинь та світських осіб, які боролися і віддали своє життя за рідну Церкву й Батьківщину.

Свято Героїв відбувається тут щорічно, відколи Головна Управа ОбВУ у Великій Британії спорудила величавий пам'ятник у сумівській оселі Тарасівці 5 серпня 1979 року в пошану й пам'ять поляглим за волю України, нав'язуючи до наших колишніх зеленосвяточних релігійних й історичних традицій і звичаїв.

Перед початком Богослуження члени ОбВУ — прапороносці в одностроях з багатьома прапорами зібралися біля пам'ятника і відтіля промаршували на площу біля каплиці, під командою пхор. Володимира Янківського.

Торжественне свято почалося в 12.00 год. Комендантом свята був побр. Михайло Гринюк, а його заступником пхор. Володимир Лесюк. Комендант позвітував голові ОбВУ, сотн. Богданові Микитину. Під спів українського національного славня почет — побр. ст. бул. Михайло Татарчук член ГУ ОбВУ в супроводі пластуна сеньйора Євгена Луцика і дружинника СУМ Ярослава Семегена, — підтягнув на щоглу національний прапор.

Урочисту польову Службу Божу служили отці Помісної УКЦеркви — всч. о. митрат Микола Матичак і всч. о. диякон Якуб'як. Євангелію прочитав о. диякон, а о. митрат виголосив проповідь, пов'язану із зісланням Святого Духа, наголосив культ символічних могил, згадав про ген.-хор. Тараса Чупринку та про визначних провідників української визвольної боротьби. Відчитав уривок із послання Блаженнішого Патріярха Йосифа про героїв України та закликав усіх працювати й боротися за те велике святе діло, за яке українські національні герої поклали своє життя. Апостола читав дружинник СУМ Євген Курляк; чудово співав чоловічий хор „Боян" з Ноттінґгаму під дириґуванням Мирослава Бучка.

Після Богогослуження процесійний похід пройшов навколо оселею аж до пам'ятника. На чолі йшов Михайло Гринюк, за ним несли церковний хрест, декілька хоругов, а за ними йшли: прапороносець з революційним прапором і три прапороносці з головними прапорами, члени ГУ ОбВУ і

члени Підготовного Комітету, визначні суспільно-громадські й політичні діячі, несучи вінки, за ними йшов представник королівської родини — лорд полковник Пітер Гілтон з дружиною, посол парляменту п-ні Едвіна Карі, п. Джім Дженкінс — голова відділу Европейської Ради Свободи, п. Денис Гардвік — кореспондент радіо і преси округи Дарбішір, а далі колона Гуртків ОУЖ, сумівська і пластова молодь, отці наших Церков чоловічий хор „Боян" з їхнім диригентом, сотня членів ОбВУ в одностроях, гуцульська група в своєму кольоритному одязі, а за ними загал громадянства.

Біля пам'ятника відслужили соборну Панахиду отці обох Церков — о. Г. Лазієнко сказав слово про українських національних героїв і героїнь, про ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринку і про його сина Юрія Шухевича, які стали символами визвольної боротьби українського народу, та про 1000-ліття хрещення України.

Після соборної Панахиди, під тихий спів „Вічна пам'ять", численні представники політичних середовищ, суспільно-громадських українських центральних і крайових установ, організацій і товариств, відділів ОбВУ й українських громад, підходили по черзі до пам'ятника й клали вінки у стіп хреста. Оголошував їхнє чергування комендант свята, Михайло Гринюк.

Святкове слово — „У пам'ять всіх українських воїнів і борців, що поклали своє життя в боротьбі за волю України в роках другої світової війни", сказав голова ОбВУ сот. Богдан Микитин, подаючи й розглядаючи в ньому чини українських героїв і героїнь, в сучасному нашому столітті.

Від імені представника королівської родини лорда-полк. П. Гілтона, коротке слово в англійській мові сказала посол парляменту консервативної партії з міста Дарбі, п-ні Едвіна Карі, у честь українських національних героїв.

Під кінець соборної Панахиди, прапороносці віддали почесть прапорам (було 59 прапорів). Врочистість закінчено загальним проспіванням вояцької пісні „Видиш брате мій".

Свято Героїв і Героїнь України стало для нас днем всенароднього обрахунку сумління, розбудження свідомости, що наші дотеперішні невдачі спричинили великою мірою і ми самі, а не тільки обставини чи наші історичні чи теперішні сусіди.

Святковий концерт почався по полудні в сумівській залі „Хортиця", який відкрив короткими словами на тлі з'єднаних чоловічих хорів — „Гомін" — Манчестер, „Боян" — Ноттінґгам і „Верховина" — Ковентрі, — привітавши присутніх, керівник святкової програми ст. бул. Володимир Нагайло, член Головної Управи ОбВУ. Ці хори відспівали дві пісні: „Марш поляглим" — слова Івана Багряного, музика Г. Китастого, і „Вперед, вперед", з пісень УПА, під диригентурою мґр-а С. Гуньки при акомпаніяменті мґр-а Богдана Паращака.

У святковому слові суспільно-громадський і політичний діяч, радний Ярослав Деременда широко насвітлив і провів аналізу усіх етапів визвольної боротьби, цитуючи багато історичних фактів, що мали місце на протязі 1000-літнього нашого буття... Святкове слово по-англійському сказав мґр. Роман Шупляк.

Далі виступали: хор „Гомін" під дириґуванням маестра Ярослава Бабуняка, при акомпаніяменті мґр-а Б. Паращака; жіночий хор гуртка ОУЖ

з Лестеру під дириґуванням молодої енерґійної пані Христини Кіцук-Кіллян, гарно проспівав три пісні під фортепіяновий супровід панни Христини Марченко; Анатолій Кривонос продеклямував вірш присвячений героям України; об'єднані хори під дириґентурою Мирослава Бучка, при фортепіяновому супроводі його дружини п-ні Марії Бучок й в кінцевій точці об'єднані хори — дириґував маестро Я. Бабуняк, піяніст мґр Б. Паращак.

Усю врочистість зняв на звуковий фільм дружинник Богдан Лановий — член „Українського Історичного Товариства" в Брадфорді.

М.Б. Гуменний

ТОРОНТО

ДИВІЗІЙНИКИ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ПОБРАТИМІВ ПОЛЯГЛИХ В БОЮ ПІД БРОДАМИ

Сорок один літ тому, на полях під Бродами, Дивізія „Галичина" звела нерівний бій з нашим відвічним ворогом Москвою. Тисячі молодих воїнів у завзятих боях віддали своє молоде життя за найвищий ідеал — свободу своєї батьківщини. Як кожного року, так і у цьому році вшанувано їх пам'ять, святочно соборною панахидою, яка відбулася 23-ого липня.

Панахиду у церкві св. Миколая відправили: о. Митрат П. Хомин, о. митрат І. Сиротинський, о. протоієрей П. Бублик, о. генеральний вікарій М. Стасів, о. М. Байрак, о. Я. Левицький, о. Д. Паньків, о. В. Шараневич, о. Т. Дусановський і діякон П. Івахів. о. Д. Паньків виголосив проповідь. Спів хор при станиці Братства кол. вояків 1-ої Див. УНА, „Бурлака".

Треба підкреслити, що о. митрат П. Бублик, своєю участю у панахиді, підняв святкування на загально національний, соборний рівень. Чейже і католики і православні боролися рам'я об рам'я і ворожі кулі не робили між ними різниці. Панахида відбулася у дуже тяжкий для нас час, коли деяки круги, під впливом московських наїзників, стараються сплямити добре ім'я тих молодих воїнів, з яких так багато заплатило своїм життям за оборону чести українського народу. Повна церква людей і десятьох священиків, що відправляли панахиду, свідчать про солідарність української громади з тими, що 41 літ тому, в тяжкий для України час, рішили зі зброєю в руках обороняти честь і свободу українського народу.

По панахиді, як звичайно, відбулася зустріч в Інст. св. Володимира, щоб при вечері вимінятися думками і згадати минуле. При головному столі сиділи: о. В. Шараневич, капелян станиці, о. М. Стасів, о. П. Бублик. д-р М. Малецький, голова Головної Управи Братства, др. О. Сокольський, голова Крайової Управи і Лев Бабій, голова станиці, який виконував функцію господаря, інж. Я. Соколик, голова місцевого відділу КУК. Офіційну частину розпочато молитвою, яку провили о. П. Хомин і о. д-р М. Стасів.

Доповідь виголосив мґр. В. Варига, у якій подав історичний нарис подій зв'язаних з Дивізією „Галичина„, вже по бою під Бродами.

Він розглянув можливості, що могло було статися з тими дивізійниками, які пережили бій. Підкреслив, що під Бродами Дівізію розбито, але не зліквідовано і вона згодом брала участь в боях на Словаччині, в Австрії і Юґославії.

Адвокат Ярослав Ботюк поінформував про діяльність урядової Комісії Дешена, про участь у її засіданнях правних дорадників Братства і КУК. Він підкреслив важливість й потребу постійної мобілізації наших сил і енергії до боротьби з ворожими наклепами. Відрадним явищем є те, що з нами наша церква і наше священство.

О. П. Бублик молитвою закінчив товариську стрічу.

В. Молодецький

ЗАКЛИК ЛІТОПИСУ „УПА"

„Літопис УПА— видає книгу життєписів поляглих воїнів УПА, українського збройного підпілля і членів ОУН з Тернопільської округи, точніше з колишніх Тернопільського і Зборівського повітів. Книга була підготована в підпіллі у 1949 на підставі підпільних документів і зібраних підпільним апаратом даних на місцях про кожну особу. Повна назва книги така: **Тернопільщина: список упавших героїв української революції в боротьбі з окупантом за час від 13.3.1944 р. до 31.12.1948 р.**

Книга подає інформацію про понад 820 поляглих героїв, між ними — понад 650 вповні ідентифіковані. Тобто про 650 поляглих є подані справжні прізвища, де і коли вони народилися, освіта, заняття, їх участь у збройній боротьбі й інші біографічні дані. Про решту є скупіші дані, при чому приблизно 100 поляглих — це невідомі воїни УПА, про яких відомо лише до якої сотні вони належали, в якому бої полягли і де поховані. Між цими 170 менше відомими поляглими героями є також воїни з центральної України (УПА-Південь), з Волині (УПА-Північ), а навіть з Закерзоння, Польщі. 650 воїнів з повними життєписами походить зі сіл і міст кол. Тернопільського і Зборівського повітів. Отже, в українській діяспорі напевно є їхні односельчани, друзі чи навіть родичі, які мають їхні фотографії чи можуть подати про них додаткові інформації.

Наше прохання до земляків: Якщо знаєте когось, хто загинув в УПА, збройному підпіллі чи ОУН в 1943-1950 роках і маєте їхню фотографію, пришліть її для поміщення в „Літописі УПА". Можуть бути теж збірні фотографії — родини, товариства, школи, на яких є особи, які загинули в боротьбі з військами МВД. На зворотній стороні знімок чи окремій картці просимо подати хто є на знімкові — ім'я й приізвище, псевдонім (якщо знаєте), з якого села і району, коли фотографія була зроблена. Також прошу зазанчити, чи подавати в підписі Ваше прізвище, як власника знімка. Можете теж подати короткі дані про цю особу, чи особи, які Вам відомі.

Книга життєписів поляглих Тернопільщини вже у друкарні. Вона повинна появитися на книжковому ринку ще в цьому році. Знімки просимо присилати по можливості перед 15 вересня 1985 р., тоді вони будуть поміщені ще на тих самих сторінках, на яких буде життєпис даної особи. Знімки, які прийдуть пізніше, будуть поміщені наприкінці книги, або — спізнені понад місяць — в іншому томі„Літопису УПА" про подільську воєнну округу УПА „Лисонню", який появиться у 1986 р. Знімки просимо висилати на нову адресу „Літопису УПА":

Litopys UPA,
P.O. Box 97, Station "C",
Toronto, Ont., M6J 3M7

За редакцію „Літопис УПА"
Євген Штендера

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА НА МОГИЛІ О. С. СТОЛЯРЧУКА

В дні 11 травня 1982 р. помер священик, — старший десятник Української дивізії, театральний актор і режисер о. Стефан Столярчук.

О. Стефан Столярчук народився 27 травня 1910 року в Україні. Закінчивши середню школу, вписався на теологічні студії, які, через хворобу, мусів перервати після двох років. Тоді почав працювати в українському театрі як актор і режисер. В 1943 р. зголосився до Української дивізії. В піхотній артилерії брав участь в боях під Бродами, перейшов цілу кампанію Дивізії з ступнем старшого десятника. В полоні в Ріміні спершу був у верстатовій сотні, а опісля, коли організувався таборовий театр, перейшов туди, як режисер і знаменитий актор. Тяжкі були початки полону: молоді хлопці без даху над головою під жарким італійським сонцем, без достатньої скількости харчів, а то й питної води, часте відвідуванням табору совєтською репатріяційною комісією — в таких обставинах своїм талантом, постановою різних театральних п'єс розважав Покійник таборовиків, та заспокоював тугу за рідним.

В Англії, одружившсь з Софією Карно, переїхав до Канади, докінчив теологічні студії і сповняв обов'язки священика, спершу на заході Канади, а згодом в Ніягара Фаллс, Сарнії і Брентфорді. Вийшовши на пенсію переселився до свого приятеля Михайла Бубни в Ніягара Фаллс, де помер в шпиталі на серцеву хворобу. Під час панахиди в церкві Різдва Пресвятої Діви Марії побратими зі станиць Ст. Кетеринс і Гамільтону, під проводом голови О. Гаврилишина, віддали йому останню прислугу. 15 травня 1982 року преосв. Ізидор в асисті 20 священиків відправив Службу Божу і відпровадив Покійника на цвинтар Ферв'ю. Похороном займався Михайло Бубна.

В січні 1984 року на загальних зборах Відділу ЛВУ в Ніягара Фаллс голова відділу, Володимир Павлусь, запропонував, щоб громада зайнялась будовою пам'ятника, тим більше, що о. Столярчук був членом ЛВУ. В. Павлусь оформив Комітет, що складався з членів ЛВУ, членів Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА, членів ЛУКЖ і поважаних парафіян: В. Павлусь — голова, Д. Казанівський — писар, Роза Бобик — касир, Софія Кафаль, Франко Спиколюк, П. Боровець, І. Бабіцький і М. Паньків — члени. Тому, що громада в Ніягара Фаллс маленька, треба було звернутись за допомогою до священиків, колишніх парафіян, друзів по зброї і приятелів. До кінця 1984 року назбирано, при великій допомозі Братства „Броди-Лев", відповідну суму грошей, проєкт пам'ятника виконав мистець Володимир Беднарський; на тлі хреста напис, тризуб і левик. Пані добродійка Софія проєкт одобрила, пам'ятник поставлено 1 червня 1985. Участь взяли представники організацій. Від Стрілецької Громади Василь Пласконіс, учасник Визвольних змагань, від Станиць Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА з Торонта — Лев Бабій, з Гамільтону — Роман Самотулка, з Ст. Кетеринс — Василь Деркач з прапорами. Від катедри св. Йосафата в Торонто — Любомир Левицький. Від Крайової Управи Братства — голова д-р Остап Сокольський. Відкрив церемонію Володимир Павлусь: „Ви бл. п. отче Стефане, в битві за життя і права України брали активну участь, виконуючи свій святий обов'язок чи то під червоно-чорним прапором, чи то в одностою українського вояка в рядах 1-ої Української дивізії, чи то останньо з хрестом як український священик." Панахиду відслужив парох о. мгр. Григорій Онуфрів і парох церкви св. Івана Богослова о. д-р Володимир Дацко, який виголосив проповідь.

В церковній залі д-р О. Сокольський насвітлив особу Покійника як патріота, вояка і режисера театру в Ріміні. Тепло висловився про нього як про приятеля о. Г. Онуфрів. Про заслуги покійного як священика говорив о. д-р М. Комар. Пані добродійка Софія згадала мужа як надзвичайно добру людину, подякувала всім присутнім і всім, що чимнебудь причинилися до будови пам'ятника.

Д. К.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ БРАТСТВА В ГАРТФОРДІ

В присутності 13 членів відбулися Звичайні загальні збори дня 8 червня 1985 р. для вибору нової управи Станиці на дво-річну каденцію. Про діяльність від 30 квітня 1983 р. до червня 1985 р. звітував докладно голова Станиці Гр. Южин. Управа відбула 9 ширших сходин, 5 засідань Комітету для відзначення 40-річчя створення Дивізії спільно з представниками міст Нью-Гейвен і Бріджпорту.

Осінню 1984 р. відзначено в Гартфорді й Нью-Брітан 40-ву річницю бою під Бродами, на яку скдав програму М. Шевчук, а доповідь прочитав Лев Стеткевич, який теж написав спеціяльну статтю до щоденника „Свобода".

У тому дво-річному періоді Станиця влаштувала два рази „Стрілецькі вечерниці", відвідувала в шпиталі друзів Богдана Сокольського й Петра Кучерявого, прощала на похоронах Андрія Гуля і Богдана Сокольського.

Проведено дві збірки на Суспільну Службу Комбатанта (на українських інвалідів) і дві збірки в Гартфорді й Нью-Брітан для Братства „Броди-Лев". З імпрез належну частину доходу виплачувано для Крайової управи й добровільні цілі ($470.55).

Делегати Станиці взяли участь в двох Крайових з'їздах Братства. Станиця співпрацювала з усіми українськими організаціямим. Гартфорду.

На внесок голови Номінаційної комісії В. Саляка вибрано наступну управу, Лев Стеткевич — голова, В. Саляк — заступник голови, Осип Кузик — секретар, Петро Дутка — касир, Олекса Богданів, Іван Заболтовський і Василь Гаврилюк — члени; контрольна комісія: Гр. Южин — голова, Вол. Стасишин і Мих. Павлічко — члени; Товариський суд: Мих. Шевчук, Павло Бзовицький, Любомир Рокоцький; прапороносці: Богдан Кучерявий і Михайло Куртяк.

Л. С.

Спростування

Прошу ласкаво помістити моє спростування відносно мого спомину „з фронту до американського полону" у Вістях Комбатанта число 2 (136) рік 1985 на сторінці 73. Я через помилку вжив назвисько Ярослав Боднарук, то не був він. Я зустрівся з ним багато пізніше по війні.

Василь Максимець

Світлина ген.-хор. Петра Дяченка помилково поміщена на стр. 35 ВК ч. 2/85. Вона приналежна до „Спомину про ген.-хор. Петра Дяченка" авторства О-ка стр. 74-78 тогож числа В.К. Перепрошуємо автора і читачів.

Редакція В.К.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА“

В часі від 1 липня до 10 жовтня 1985 р. ми одержали від наших прихильників, передплатників і Управ Станиць і Відділів комбатантських організацій слідуючі вплати на пресовий фонд журналу:

Комітет побудови пам'ятника на могилі св.п. о. Степана Столярчука в Ніяґара Фаллс		100.00
Станиця Братства к. Вояків 1 УД УНА в Тандер Бей в пам'ять побр. св.п. Ярослава Олексюка зложили: Дружина Покійного Марія 50.-, Богдан Стахів 10.- і Роман Проць 20.-	**разом**	80.00
Станиця Братства к. Вояків 1 УД УНА в Сідней-Австралія в пам'ять побр. св.п. Мирона Івасика (див. В.К. ч. 1/85), і св.п. Петра Короля (* 7.7.1921 † 20.5.1985)		50.00
Василь Давидяк — Ванкувер, в пам'ять побр. по зброї, військовій музі й колючому дроті... св.п. Евгена Пасіки і Володимира Юркевича		50.00
Станиця Братства к. Вояків 1 УД УНА в Ст. Кетеринс, в пам'ять св.п. побр. Степана Стасіва		50.00
ОбВУА-Відділ в Ньюарку в пам'ять побр. св.п. Івана Зєлика		40.00
Роман Іваницький — Фльорида, в пам'ять старшини дивізії св.п. Осипа Статкевича		25.00
Степан Шпак — Гамілтон, в пам'ять св.п. Теофіля Швайкуна, померлого в Дітройті		20.00
по дол. 50.00: Омелян Корчак і Іван Ґайда — Франція	**разом**	100.00
3 і 36 курінь Українського Вільного Козацтва в Калґарі		45.00
Д-р Степан Ворох — Ньюарк		40.00
по дол. 20.00: М. Лапшинський — Торолд, Онт. і Микола Турецький — Нью-Йорк	**разом**	40.00
Евген Лагодинський — Англія		27.00
М. Ткачук — Англія		17.00
Андрій Гавірко — Англія		16.00
по дол. 10.00: Михайло Елеїв — Нью-Йорк, Петро Семенюк — Мейплсвуд	**разом**	20.00
по дол. 5.00: Степан Зарицький — Торонто, Павло Божик — Торонто, Осип Головацький — Фльорида, Іреней Ратич — Монтреаль, Евген Михайлів — Бетлеґем	**разом**	25.00
по дол. 3.60: Л. Ґавуляк і В. Сюсько, обидва з Англії		7.20
	Разом:	752.20

Пересилаємо наше щире співчуття родинам, приятелям і знакомим Покійних свв.п. о. Степана Слюсарчука, Ярослава Олексюка, Мирона Івасика, Петра Короля, Евгена Пасіки, Володимира Юркевича, Степана Стасіва, Івана Зєлика, Осипа Стеткевича і Теофіля Швайкуна. Дякуємо рівнож щиро всім збірщикам, жертводавцям та Управам комбатантських організацій. Просимо завжди пам'ятати, що наш і ваш журнал появляється безперебійно вже 25 рік тільки завдяки жертовним передплатникам і нашим прихильникам. Із всіх вплат титулом передплати покриваємо заледви 1/3 коштів.

Адміністрація „ВК“

Листування

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО

Курінь ч. 3 ім. Гетьмана Івана Мазепи
Курінь ч. 36 ім. Генерала Павла Шандрука
Калгари, Алберта, Канада.

14 липня 1985

До Станиці
1-ої Української Дивізії
Української Національної Армії
Калгари, Алберта.
В. Різник

Вельмишановний Побратиме!

Ми члени вище поданих Куренів, числом невеликі, щоби не оставати позаду інших жертводавців, і тому що частина наших членів, це бувші вояки 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії, які вже зложили свою пожертву на „ФОНД ОБОРОНИ", і не можемо з них вимагати неможливого, тому за ініціятивою секретаря Куренів Посестри Сотника УВК, Ірини Різник, в порозумінню з Курінними Отаманами Підхорунжим П. Мацвейком і Бунчужним О. Шумиловичом, рішили зробити Козацький вечерок на ціль „ФОНДУ ОБОРОНИ".

Прийміть від нас цей скромний, але щирий дар в сумі $250.00.

З належною пошаною, та щирим привітом. Боже помагай очистити від наклепів наше УКРАЇНСЬКЕ ІМ'Я.

ВОЛЯ УКРАЇНІ! СЛАВА КОЗАЦТВУ!

Ірина Різник
За Управу, секретар УВК.

До
Редакції „Вістей Комбатанта"
в Торонто, Онтаріо

Дорогі Працівники!

Хоч не був дивізійником (бо я був за „віхгіг" для военного господарства!, то залишили в цивілю), то прочитую кожне число „Вістей" „від дошки до дошки" (чомусь таке нелогічне „повєдзонко" вживали зацофані мовно галичани, чи радше австріяки!) з зацікавленням і для науки.

Такі слова повинні бути для редакторів (на найбільш невдячній службі!) великою насолодою і нагородою, бо це значить, що дуже добре „тягнуть" у свій „вільний від зайнять час!" редакторську роботу.

Але... Чи не забагато зер?!

В некролозі про Євгена Пасіку написано, що небіжчик зорганізував у Стрию в 1936 році збірний хор з 2,500 співаків — і в це ще хтось міг повірити, — але дальше каже, що той хор слухало 200,000 публіки — то в таке вже тяжко повірити.

І видно редактори повірили, коли таке пропустили в друк.

Та послухайте дальших чуд: „Просвіта“ у Львові заснована 8.XII.1868 року, і всі ми дорослі в Галичині святкували в 1938 р. **70-ліття**, бо так проста математика вчила просвітян. А пан „К.К.“ пише нам, що в Стриї в 1936 році святкували 75-ліття „Просвіти“.

Не гнівайтеся за ту щиру й добросердечну заувагу, — та не можу проминути такого писання мовчанкою. А може я милюся? Вже сам собі не вірю, таке читаючи, чи то може моя стара пам'ять так вже всьо забула і мушу вчитися наново „доброї“ історії.

В пошані!

Степан Кікта

Від редакції: Беремо Ваші зауваження до уваги. К.К. взяв дані з записок самого покійного Є. Пасіки, а редакція, не провіривши, помістила, бо в наш час такі числа не виглядають „завеликі“.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО
ГЕНЕРАЛЬНА БУЛАВА
UKRAINSKE KOZATSTVO
HEADQUARTERS

V. RIZNYK 411-11 A. Str. N.E. CALGARY. ALTA.

24 серпня 1985

ДО,
Вшанованого Побратима
Др. О. Сокольського
Голови Крайової Управи
1-ої УД УНА.

Вельмишановний Побратиме!

Генеральна Булава Українського Вільного Козацтва, на своїх сходинах, на внесок Кошового Отамана Полковника УВК Валенина Різника, рішила не стояти осторонь, а також прилучитися до збірки фонду оборони вояків 1-ої УД УНА. Нехай скромна, але щира пожертва в сумі $1000 покаже, що ми всі козацького роду, стаємо в обороні українського вояцтва, імени і Народу.

З належною до Вас пошаною, та щирим козацьким привітом.

ВОЛЯ УКРАЇНІ! СЛАВА КОЗАЦТВУ!

Валентин Різник
Кошовий Отаман
Полковник УВК

Володимир Папірчук
Голова Ген. Булави
Полковник УВК

Ірина Різник
Сотник УВК
Начальник Канцелярії
Ген. Булави

Військові новини

Між Іраном та Іраком знову посилилися воєнні дії, але із цією різницею, що тим разом повітряні сили обидвох країн винищують міста і цивільне населення бомбовими налетами, обстрілом ракет і під'їздами далекобійної важкої артилерії. Ворожнеча загострилася особливо з того часу, коли іранським мусулманам не вдався атенат на кувейтського еміра, що його намагалися виконати члени з партії фундаменталістів, яка у війні з Іраком, підтримує повністю аятоллу Хомейні.

***

Південна і Північна Корея розпочали між собою розмови, щоби встановити, чи взагалі існують будь-які передумови для злуки обидвох частин Кореї в одну державу. Першими появами доброї волі мала би бути співпраця на різних відтинках, зокрема торговельному і культурному. До цієї зустрічі і розмов будуть прислухуватися політики в різних країнах світу, бо ця евентуальна домовленість обидвох Корей може встановити прецедент для інших, розділених на дві країни , що сталося у наслідок Другої світової війни.

***

В Ель Сальвадорі урядова армія в силі 12,000, посилена додатковим літунством, провела офензиву проти марксистських партизанів, головним чином у північній частині провінції Моразан. Тому, що головне командування вирішило прочистити від партизанів згаданий терен, уряд дав зарядження, щоби цивільне населення переселити тимчасово до сусідних провінцій. Очевидно, що комуністична пропаґанда закидає урядові порушення громадянських прав, але причини слід дошукуватися в тому, що без опертя на цивільне населення, партизани не мають жадних виглядів вдержатися у цій провінції, що була їхньою доменою.

***

Американська розвідка стверджує, що СРСР роблять різні зусилля, щоби збільшити число шпигунів серед американських військовиків у всіх родах зброї. Американська військова контррозвідка поінформувала, що в 1984 році, було понад 500 випадків, в яких члени совєтської розвідчої служби пробували зарекрутувати для своєї служби американських вояків, що служать переважно в Західній Німеччині.

***

Згідно із найновішими вістками з достовірних міжнародних розвідчих джерел виявляється, що СРСР вдержує тепер в Афганістані 125,000 своїх вояків, велику кількість наймодернішої зброї, окремо зложену бойову та траспортову ескадрилі, коло 1500 танків і опанцирених транспортерів. Крім того комуністичний уряд Афганістану також зорганізував армію із 40,000 вояків. Крім того, СРСР тримає на кордоні з Афганістаном запасні частини в силі коло 50,000 вояків. Незважаючи на таку велику кількість армійських частин, „Фронт за визволення Афганістану" з-під комуністичної контролі, має успіхи в боротьбі з Москвою.

*
**

Недавно речники західньонімецького уряду заявили кореспондентам, що із усіх американських 108 ракет середнього засягу Першінґ-2 заінстальовано вже досі 64 ракети. Заінстальовано також одну третину запляновaних кружляючих ракет. Процес приміщення переводиться теж за пляном в Італії, Бельгії, Голляндії і Великобританії.

*
**

Після незвичайно довгої перерви, американська Палата репрезентантів проголосила дозвіл на відновлення продукції нервового газу, відкидаючи 16-річний мораторіюм. Палата репрезентантів мала деякі труднощі з Білим домом, який намагався викреслити з бюджету половину призначеної Комісією збройних сил на виріб нової хемічної зброї, але справу полагоджено так, що на ту ціль призначено наразі 125 мільйонів дол., а решту додаватиметься в залежності до потреб і поступу у продукції.

*
**

Експеримент лейзера у космічному кораблі, який відбув в орбіті у першій переведеній пробі не вдався тому, що комп'ютери передали були злі інформації. Замість подати залозі корабля інструкції в стопах, вони подали їх у навіґаційних милях. Але пізніше переведені проби вдалися і є вістки, що система „зоряної війни“, яка є першим кроком нової програми президента Реґена, проходить свої перші кроки у дійсність...

*
**

Щоби уникнути призову до військової служби, арешту або запроторення до таборів примусової праці, що їх санданісти розбудовують на зразок СРСР, на територію Коста Ріки втікло з Нікараґуа кілька сотень молодих чоловіків. З уряду Коста Ріки заявили, що наплив втікачів зростає і їм потрібна допомога ззовні. Першим запитанням цих втікачів: — „де вони можуть зв'язатися із т. зв. „контрас“, бо вони хочуть з ними співдіяти.

*
**

Якщо нікараґуанські санданісти йтимуть дальше по обраній ними лінії у поширенні комунізму в їхній країні і сумежних країнах Центральної Америки, як цим нахвалявся президент Нікараґуа, Даніел Ортеґа, під час своїх відвідин в Західній Европі, він мабуть не передбачав дуже важливих чергових ударів. Крім санкції теперішньої заборони на вивіз товарів, може прийти цілковите зірвання дипломатичних зв'язків, замороження коло 200 мільйонів капіталовкладів у підприємствах США, заборона надання кредитів для цієї країни тощо.

*
**

Після захоплення останнього американського пасажирського літака, шіїтськими фанатиками „святої війни" з майже 200 закладниками, стало відомо, що Сірія готова вмішатися до конфлікту між поодинокими фракціями Лівану, якщо бої між ними будуть продовжуватися. Сірія, яка, очевидно, підтримує мусулманські групи і виступає гостро проти християн, вважає частину південної армії Лівану, яка в більшості складається з християн, що вони є слугами імперіялістичних держав. Що перебування Сирії вже від років на території Лівану є також „сірійським імперіялізмом", в інформації промовчується.

*
**

Газета „Правда" признається і наголошується, які великі труднощі має міліція й державні органи КҐБ із „контрабандою", яка перекидує на тереторію СРСР і сателітні країни наркотики, порнографію і стрічки кінозаписів, у яких применшується ролю Радянського Союзу, а зокрема втрати й ролю війська у Другій світовій війні в розбитті гітлерівської Німеччини. Про „зменшення ролі Заходу" не згадується.

*
**

Політичні спостерігачі й дипломати акредитовані в азійських країнах подають, що В'єтнам, при підтримці СРСР, перетворюється в аґресивну і загарбницьку силу у Південній Азії. Військова розвідка США інформує, що Ганой наказав перекинути велику кількість зброї, а в тому числі тяжкі радянські танки Т-54 і Т-56, далекобійні гармати і ракетні викидні у прикордонну полосу з Таїляндом, який від двох років почувається постійно загрожуваним. СРСР почав теж у В'єтнамі розбудовувати приспішено летунські і морські бази і на Заході існує побоювання, що Москва приготовляється до якоїсь чергової авантюри в Азії.

*
**

Проблема алькоголізму в СРСР не може бути розв'язана самою тільки забороною і посиленою дисципліною у війську, чи труднощами у купівлі спиртних напоїв у публічних місцях. Совєтські громадяни, маючи досвід із Другої світової війни, — продукуватимуть масово алькоголь примітивними засобами. Яким ґрізним „ворогом" для СРСР є алькоголізм, свідчить заява одного із високих старшин КҐБ, який втік на Захід. Він заявляє: „Якщо ситуація в СРСР на відтинку алькоголізму не зміниться, то США зовсім не потребуватимуть космічної зброї, бо комуністична система почне вже у найблищому часі розпадатися з середини".

*
**

Від довшого вже часу американська розвідка встановила, що більшість легкої зброї, якою користуються комуністичні партизани в Ель Сальвадорі, походить із В'єтнаму. Це переважно старі типи рушниць і машинових пістолів, важких кулеметів тощо, що їх залишили американські вояки після відходу з цієї країни і захоплення влади у В'єтнамі комуністами. При цьому теж виявилося, що сальвадорські комуністи платять дуже велику ціну за американську амуніцію і запасні частини, які вони купують на чорному ринку у США.

*
**

Військові спостерігачі висловлюють думки, що уряд Коста Ріки розпочав міняти політику і військову тактику і з дотеперішньої невтральної держави, переходить в табір прихильників політики США в Центральній Америці. Це вже почався третій місяць, як американські старшини і підстаршини із т. зв. „зелених беретів" почали вишкіл перших 1,000 костаріканських військовиків для „окремої і швидкої акції". З того приводу санданісти у Нікараґуа, а навіть американська „ліва ліберальна преса" у США підняли крик, натавровуючи політику президента Реґена, новими аґресивними заходами.

*
**

З Ню Дельгі повідомимо аґенство Юнайтед Прес Інтернешенел, що західні дипломати азійських країн затривожені поведінкою совєтської окупаційної армії, яка не тільки масово винищує місцеве цивільне нвселення Афганістану, але теж грабує природні багатства цієї країни і вивозить їх до СРСР. В останньому часі помітні в Афганістані особливі рухи військових пересувань. Їх пояснюється двома причинами: або Москва запланувала провести нову тактику знищення афганського народу, або готується до нової аґресії на Пакістан, який СРСР уважає за постійне запілля повстанців.

*
**

Відколи у міжнародній пресі почали появлятися вістки про можливість інвазії американських військових частин на Нікараґуа, речники Пентаґону відповіли, що технічно всі армійські частини в США і сусідніх з Нікараґуа країнах Центральної Америки є готові до такої операції. З Білого дому заявили, що Пентаґон не переводитиме такого пляну так довго, як довго до цього не спровокують їх санданісти або їхні протектори і допоміжники, додатковою кількістю джетових літаків, танків чи взагалі модерної зброї до Нікараґуа.

*
**

Президент Пакістану Махаммед Зія Уль-Гаґ обвинуватив знову СРСР в тому, що він дозволяє своїм бойовим пілотам перелітати через пакістанську тереторію, скидати бомби на прикордонні місцевості і вбивати цивільне населення. В останніх налетах згинуло 28, а 84 були поранені. Військові спостерігачі кажуть, що СРСР правдоподібно приготовляється до частинної інвазії на прикордонні місцевості Пакістану, щоби таким чином знищити табори, в яких афганські повстанці мають свої підготовчі збройні осередки і польові шпиталі для ранених.

*
**

Останніми часами комуністичне підпілля почало підсилювати свою діяльність, а в зв'язку з тим, президент Філліпін Фердінандо Маркос заявив, що коли ці дії поширяться на більше заселені місця країни, він буде примушений проголосити вийнятковий стан в країні. — „Це є моїм обов'язком — заявив президент. — щоби не допустити до перехоплення влади у Філіппінах комуністами". Це рішення Маркоса підтримує армія, більшість членів його кабінету і велика кількість населення.

*
**

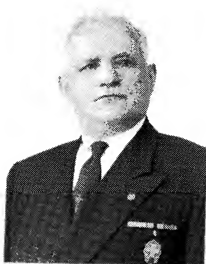
З Каїро повідомили єгипетські державні джерела, що терористична група, яку не називається по імені, плянувала збомбардувати при допомозі автомобіля навантаженого вибуховим матеріялом, американську амбасаду в Каїро. Коли б вдалося виконати це знищення, то група мала отримати від лівійського диктатора Кадаффі один мільйон долярів. Уряд США висловив вдячність єгипитському урядові за це попередження, про підготову нападу, про який американська розвідка нічого не знала.

Ті, що відійшли...

МАЙОР ІВАН ВИННИК

У Нью-Йорку в Бронксі 10 березня 1985 р. відійшов у вічність на 88-му році життя майор Армії Української Народньої Республіки. Іван Винник.

Майор Винник народився в місті Долина на Бойківщині. В Першій світовій війні Іван Винник вступив до Української Армії, Брав участь в двох Зимових Походах. В Перший Зимовий похід він пішов з юнацькою школою під командою начальника цієї школи полк. Трутенка та через необережність полковника Трутенка юнацька школа була розбита більшовиками так, що мало хто з неї залешився у живих. Другий Зимовий похід закінчився трагедією, бо під Базаром більшовикам вдалось оточити українську частину офіцерів і бійців, яка складалась з 359-ти осіб і вони відмовились перед більшовицькими комісарами йти на співпрацю і зі співом „Ще не вмерла Україна" всі 359 згинули від більшовицьких куль.

Майор І. Винник був нагороджений за бойові заслуги : Залізним Хрестом, Хрестом Симона Петлюри, Воєнним Хрестом, Козацьким Хрестом. Він був також скарбником і секретарем Капітули Залізного і Козацького Хреста.

Був співорганізатором військової організації УВО, а пізніше членом ОУН, працював на тартаках в Сколє і Синовідську-Вижнім, як один із завідуючих, і при виплаті стягав кожному робітникові по кілька центів з платні на фонд ОУН, тайно перед поліцією. Дуже цікава справа, що покійний І. Винник отримав дозвіл з Варшави від маршала Юзефа Пілсудського вивішувати український національний прапор на своїй хаті щороку на 22 січня. За польських часів часто перебував в домі майора Івана Винника Роман Шухевич, пізніший головний командир УПА, ген. Тарас Чупринка.

З відходом сл. п. майора Івана Винника Об'єднання б. Вояків Українців в Америці втратили активного члена Управи; українська громада втратила великого патріота; родина втратила дорогого й незабутнього батька й діда.

Микола Турецький

ПРОФ. ІВАН ЗЄЛИК
***3.9.1899 †15.2.1985**

15 лютого 1985 р. помер в Мейпелвуді, Н. Дж. гімназійний професор Іван Зєлик, бувший четар Української Галицької Армії.

Покійний проф. Іван Зєлик народився 3 вересня 1899 р. в Мартинові Новому в Західній Україні. Молодого юнака зі шкільної лавки покликали до австрійського війська, боронити „цісаря і його земель". По закінченні старшинської школи був кількакратно у фронтових боях. По розпаді австро-угорської держави зголосився до УГА, де як чстар був в різних частинах, а саме: командир сотні десятої бригади, командир четвертого куреня у шостій бриґаді сотника Юліяна Головінського та у кобелицькому полку полтавської бригади — перший корпус УГА. Був відзначений медалею УГА, хрестом самостійности і соборности з мечами, і воєнним хрестом Симона Петлюри.

По закінченні війни був в таборі полонених, звідки втік до Чехії. Там на Карловому університеті в Празі закінчив свої студії на відділі філософії. По поворотї до Польщі не міг дістати праці по своєму фаху, тому працював у нотаріяльному бюрі і як організатор Т-ва „Просвіта". В Німеччині учив в таборовій гімназії в Гавнштеттені, а пізніше був заступником директора гімназії в Міттенвальді в Баварії.

По приїзді до США зразу включився в комбатантські ряди був членом відділу ОбВУА в Ньюарку, Н. Дж. і членом його управи. Похорон відбувся 18 лютого 1985 р., в якому взяли участь з прапорами представники місцевого Об'єднання Вояцьких Організацій, ОбВУА, 1-ої Дивізії УНА і УПА. Похоронено його на українському цвинтарі в Баунд Бруку.

Відділ ОбВУА, Ньюарк.

ЯРОСЛАВ ОЛЕКСЮК
†10 липня 1985 року.

В місті Тандер Бей, Онтаріо, Канада по довгій, тяжкій та невилічимій хворобі, на 61 році життя помер Ярослав Олек-

сюк. Народився він в Ясені біля Перегінська. Там провів він свій молодий вік. В 1943 році голоситься до Дивізії „Галичина". Там він пройшов всі потрібні вищ-

коли, а бойове хрещення він отримав під Бродами.

Після закінчення війни та таборового життя переїхав до Канади в 1948 р., у Форт Вілліям, (сучасна назва Тандер Бей). В 1949 р. одружився з Марією Юринець. Працював на різних фізичних роботах, а остання праця була у фабриці паперу.

Покійний Ярослав був вірним членом церковної громади св. Преображення Господнього, взірцевим членом Станиці Братства Дивізійників та Відділу Ліґи Визволення України.

Похорону довершив о. декан Юліян Габрусевич — капелян Станиці, в суботу, дня 13 липня, а домовину несли його вірні побратими: Василь Кондрат, Михайло Криса, Олекса Кузів, Роман Проців, Михайло Савчук й Іван Федорчук. Тризна відбулася в домівці організації Спілки Української Молоді, де господарем був Василь Кахнич — голова Відділу Ліґи Визволення України.

Дружина покійного зложила $50 на пресовий фонд „Вістей Комбатанта", $100.00 на фонд оборони доброго імени дивізийників. На пресовий фонд також зложили Б. Стахів $10 і Р. Проців $20.

Дружині покійного висловлюємо наше найглибше співчуття.

Вічна йому пам'ять!

Братство колишніх Вояків 1-ої УД УНА,
Станиця в Тандер Бей.

МИХАЙЛО ГОЛОВЕЙ
***14.12.1901 †13.2.1985**

Михайло Головей відійшов у вічність 13 лютого 1985 року в Нью-Йорку. Народився він 14 грудня 1901 в селі Сілець, повіт Самбір. Початкову освіту закінчив в Самборі, а ґімназію в Перемишлі.

Коли 1 листопада 1918 року перебрано владу від австрійців у Західній Україні та була проголошена Західньо-Українська Народня Республіка, Михайло Головей, маючи тоді 17 років життя, вступив до Української Галицької Армії.

Михайло Головей був призначений телефоністом 3-ої бриґади, а відтак був ройовим 5-ої сотні, 2-го станіславівського куреня. 12 листопада 1919 року він попав у польський полон під Язлівцем і як полонений перебував у Брест-Литовськім-Бугшана, а пізніше в Стрілково. З полону був звільнений в квітні 1920 року. Повернувся до Самбора, де почав працювати в українській кооперації. Їздив по селах закладав нові кооперативи, а згодом став одним з директорів Союзу Кооператорів в Самборі й на тому пості перебув до 1944 року.

Перед другим приходом більшовиків виїхав з родиною до Німеччини, де перебули до 1949 року, коли виїхали до Америки й поселились в Нью-Йорку.

На терені нового поселення М. Головей влучився в громадську працю. Вступив до Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, відділу в Нью-Йорку, де цілий час був членом Управи, а згодом увійшов до Головної Управи ОбВУА та був головним скарбником до кінця свого трудолюбного життя.

Сл. п. М. Головей належав до Товариства „Бойківщина". На протязі майже 10-ох років він був членом Управи відділу „Маківка" в Нью-Йорку, був секретарем відділу. Довгі роки працював в українській федеральній Кредитовій Кооперативі „Самопоміч" в Нью-Йорку, та в інших українських установах і допомагав їм успішно розвивати свою працю. Михайло Головей це була шляхетна людина і глибоко-релігійна.

Микола Турецький

Ціна: $3.50